BBC

POZNAJ CUDOWNY ŚWIAT DZIKICH PSZCZÓŁ

Sierpień 8 (69)/2024

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

Nowe rośliny Z DARMOWYCH SADZONEK

Narzędzia ułatwiające pracę

Jak ratować ROŚLINY Z WYPRZEDAŻY

Olśniewające kwiaty

Jeżówki, dalie, oraz długo kompozycje z różami kwitnące byliny

Sierpień 8/2024
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636

KOJĄCY CIEŃ
Monty wyjaśnia, jakim darem w ogrodzie jest cień

CIĘCIE JABŁONI
Zastosuj wskazówki **Frances**, aby uzyskać obfite plony

BYLINY XXL
Łukasz prezentuje 10 gatunków, które robią wrażenie

Stworzone przez profesjonalistów, z myślą o każdym z nas...

www.makita.pl

eprasa.pl 4a7617577d

Prenumerata

Gardeners' World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC *Gardeners' World Magazine*. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Zamów prenumeratę *Gardeners' World. Edycja Polska* w wersji drukowanej lub elektronicznej na

www.UlubionyKiosk.pl

Welcome

Magiczna złota poświata powoli wkrada się do ogrodów, podkreślając urodę roślin i muskając dojrzałe owoce. Sierpniowe chłodne poranki i noce przynoszą chwile ukojenia od letnich upałów i zwiastują zbliżający się koniec sezonu.

Powiew chłodniejszego wiatru i skrawek cienia to dary, które zaczynamy doceniać po gorących tygodniach. Choć bez słonecznych miejsc nie doczekamy się soczystych pomidorów, aromatycznych ziół, kolorowych jeżówek czy obficie kwitnących róż, to w ogrodzie nie powinno zabraknąć kojącego cienia. W tym wydaniu Monty przekonuje, jak ważny jest cień dla zdrowia roślin (str. 26) i pokazuje, jak w atrakcyjny sposób obsadza w Longmeadow miejsca pod koronami drzew, ukryte za wysokim murem czy żywopłotem. Paprocie, funkie lub wdzięczne naparstnice to gatunki, które dają mnóstwo możliwości aranżacyjnych.

W tym numerze mamy też propozycje na słoneczne stanowiska – Sue podpowiada, jak przedłużyć atrakcyjność rabat aż do późnej jesieni i przedstawia swoje ulubione, długo kwitnące rośliny (str. 31). Natomiast Gabrielle prezentuje ciekawą aranżację na taras lub balkon, wykorzystując różnokolorowe i mało wymagające rojniki (str. 24). W grupie roślin, które nie zawiodą aż do pierwszych jesiennych przymrozków znajdują się również dalie – Bożka zaprasza nas do ich niezwykłego świata (str. 39), zauroczona bogactwem form, barw i delikatnością.

Królową lata bez wątpienia jest róża; aby uatrakcyjnić różane zakątki w tym lub w kolejnych sezonach, podsuwamy pomysły na połączenia róż z bylinami (str. 44) – kontrastowe i harmonijne, nastrojowe i przykuwające wzrok.

Jeśli lubisz mocne akcenty, nie zawsze musisz stawiać na wyraziste kolory i dużą liczbę roślin na rabacie – sposobem na wyróżnienie fragmentu ogrodu jest posadzenie jednej, wyjątkowo dużej rośliny. Łukasz zachęca, by bez obawy sięgać po byliny osiągające rozmiary XXL (str. 50), które w ciągu jednego sezonu mogą dorastać nawet do dwóch-trzech metrów. Wystarczy jedna, aby stworzyć scenę jak z bajki.

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Polecamy wydanie specjalne naszego magazynu poświęcone uprawom w pojemnikach. Znajdziesz w nim aż 100 gotowych kompozycji w donicach. Skupiamy się na gatunkach ozdobnych, ale nie brakuje pomysłów z wykorzystaniem roślin jadalnych. Przy każdej kompozycji zamieszczamy dokładny opis i listę gatunków oraz odmian, z których została ona stworzona. Prezentujemy aranżacje w różnych stylach, na różne stanowiska i odpowiednie na wiosnę, lato, jesień lub zimę.

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Rekha Mistry
Ogrodniczka, influencerka i prezenterka. Z zapałem uprawia na działce warzywa, zioła i owoce w zgodzie z naturą. Prezentuje przepisy na dania z ich udziałem.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl 4a7617577d

SPIS TREŚCI

sierpień 2024

LUBIMY

8 **Gwiazdy sierpnia**
20 **Jeżówki**
24 **Kompozycje z sukulentów**

INSPIRACJE

26 **Z miłości do cienia**
Ogród Monty'ego
31 **Wielki finał**
Rośliny na koniec lata
35 **Oszczędne ogrodnictwo**
Rośliny z wyprzedaży
39 **Dalia zmienną jest**
Najpiękniejsze odmiany
44 **Kompozycje z różami**
Gotowe pomysły na rabaty
50 **Byliny XXL**
Zastosowanie i ciekawe gatunki
55 **Narzędzia ułatwiające pracę**
Przewodnik dla kupujących
64 **Jadalne kwiaty**
Przepisy z nagietkiem
66 **Rozwiązywanie letnich problemów**
Szkodniki w ogrodzie
95 **Rozmnażanie roślin**
Sadzonki półzdrewniałe i sadzonki z piętką

WŁASNE UPRAWY

60 **Uprawiaj i jedz**
73 **Bezproblemowe zbiory**

FAUNA W OGRODZIE

78 **Husarz władca**
80 **Cudowny świat dzikich pszczół**

Zrób to sam:

84 **Oczko wodne dla dzikich zwierząt**
86 **Łąka dla motyli**
88 **Hotel dla owadów**
90 **Donice dla dzikich stworzeń**

FELIETON

22 **Cały Monty**
23 **Rozmowy przy płocie**
121 **Opowieści Titchmarsha**

31
Jeśli twój ogród traci blask w środku lata, przywróć mu atrakcyjność, sadząc wyjątkowo urodziwe o tej porze rośliny wybrane przez Sue

66
Cieplejsze miesiące przynoszą ogrodnikom nie tylko przyjemność, ale także mnóstwo szkodników. Pomóż swoim roślinom je pokonać, korzystając z porad Alana

20
Kiedyś uważano, że jeżówki krótko kwitną, ale pogląd ten odszedł już do lamusa – przekonuje Graham

eprasa.pl 4a7617577d

TEMATY Z OKŁADKI

95
55
80
35
20, 39, 44, 31
26, 98, 50

Zdjęcie: Aggi Schmid/ Adobestock

Plan działań

98 Przytnij kordonowe jabłonie
102 Nawieź egzotyczne rośliny
103 Obsadź wiszący kosz
104 Uporządkuj trawnik
105 Zadbaj o dalie i róże
106 Posadź naparstnice
107 Oczyść oczko wodne
108 Rozmnóż skrzydłokwiaty
109 Podziel rojniki
110 Zbieraj warzywa
111 Obserwuj ogórki
112 Wysusz szalotki
113 Przytnij dynie i kabaczki
114 Wysiej sałaty

pytania i odpowiedzi

116 Eksperci radzą czytelnikom

PRENUMERATA s. 72

44
Róże występują w wielu kolorach, rozmiarach i formach, dlatego łatwo jest je połączyć z innymi roślinami – bylinami lub krzewami

39
Dalie, kojarzone dotychczas z wiejskimi ogrodami, dziś są chętnie sadzone niemal w każdym ogrodzie, a nawet w doniczkach. Bożka przedstawia swoje ulubione odmiany

95
Nick uczy, jak uzyskać nowe rośliny, korzystając z dwóch prostych metod

26
Monty przekonuje, że cień nie jest czynnikiem ograniczającym, ale darem – zapewnia miły chłód, spokój i wprowadza na działkę zróżnicowanie

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, NEIL HEPWORTH, BOŻKA PIOTROWSKA, SUNAKRI / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Lista zakupów

▲ **Robot koszący**
RM350D to nowoczesny robot koszący wyposażony we wbudowany akumulator 18 V o pojemności 5,0 Ah. Dzięki technologii XPT urządzenie ma wysoką odporność na wilgoć i pył. Robot może pracować ciągle do 135 minut na jednym naładowaniu akumulatora. Czas ładowania akumulatora to zaledwie 40 minut.
www.makita.pl

▼ **Zakładka do książki Monstera**
Stylowa, elegancka i nietuzinkowa zakładka do książki w klasycznym kolorze złota i pełnym symboliki kształcie liścia monstery. Według wierzeń, roślina ta przynosi szczęście, zapewnia długowieczność i fortunę oraz sprzyja realizacji planów. Wyjątkowy prezent dla wyjątkowej osoby – delikatny, czarujący i ujmujący.
www.empik.com

▼ **Ozdoba ogrodowa Mrówka**
Duża ozdoba ogrodowa, którą można umieścić na kwietniku lub elewacji. Ta artystyczna mrówka o wymiarach 15 x 12 x 22 cm przyciąga uwagę swoim rozmiarem i urokiem. Została wykonana z odpornej na warunki atmosferyczne stali malowanej proszkowo i starannie wykończona misternymi pociągnięciami pędzla.
www.aurora-garden.pl

▼ **Pistolet do łapania owadów**
Umożliwi najmłodszym odkrywcom przyrody obserwację much, pająków, mrówek i wielu innych owadów. Aby powstrzymać małe stworzenia przed ucieczką, należy przekręcić pokrywę pojemnika zbiorczego. Teraz dzieci mogą po cichu obserwować swoje obiekty badawcze, zanim je ponownie uwolnią. Pistolet do łapania owadów zasilany jest bateriami. Delikatnie wciąga owady, nie wyrządzając im krzywdy.
www.hoplik.pl

eprasa.pl 4a7617577d

▼ Stolik balkonowy Amarillis

Jeśli masz balkon, to masz skarb. Dzięki składanemu stolikowi Amarilis z litego, trwałego drewna akacjowego możesz cieszyć się swoim balkonem, niezależnie od jego rozmiaru. Zawieś stolik na poręczy i złóż łatwo, kiedy go już nie używasz. Wymiary blatu: 40 x 40 cm.
www.sfmeble.pl

▼ Drewniany stół ogrodowy z półkami

Stół posiada kilka górnych półek do przechowywania narzędzi ogrodniczych i roślin doniczkowych, a także dużą dolną półkę do przechowywania ziemi lub innych dużych, ciężkich materiałów. Jest wyposażony w ukryty schowek, umożliwiający przechowywanie narzędzi lub nasion. Wykonany w 100% z litego drewna świerkowego, które nie chłonie łatwo wody i nie wypacza się.
www.costway.pl

◀ Sprej na komary i kleszcze na bazie roślin

OFF!® Botanicals to repelent na bazie roślin, który skutecznie chroni przed kleszczami do 5 godzin, przed komarami do 6 godzin i przed kuczmanami do 3 godzin. Zawiera olejek z eukaliptusa cytrynowego oraz uwodniony, cyklizowany Citriodiol®.
www.off.com.pl

◀ Koc piknikowy Antiles

Duża mata piknikowa zachęci do spędzania letnich dni na łonie natury. Zaproś rodzinę lub znajomych na śniadanie, przekąskę na łące lub w ogrodzie. Ten wodoodporny koc piknikowy możesz też zabrać na plażę. Jest trwały i bardzo praktyczny. Po złożeniu zajmuje mało miejsca, a rączka zapewnia wygodne przenoszenie. Koc po złożeniu zapinany jest na rzep. Wymiary: 145 x 180 cm.
www.akcesoria-podrozne.pl

▶ Płynny nawóz do warzyw i owoców Aniela

Dzięki specjalnej mieszance składników rośliny otrzymują wsparcie w budowaniu odporności na choroby i szkodniki. Nawóz Aniela zawiera ekstrakt z alg morskich, który stymuluje rośliny do prawidłowego i zdrowego wzrostu, a także szereg składników bioaktywnych – aminokwasy, oligosacharydy, polisacharydy. Wspiera odporność na choroby i brak wody. Poprawia jakość, kolor i smak owoców i warzyw.
www.greenthey.com

▼ Mata cieniująca do szklarni

Mata polietylenowa w kolorze zielonym. Pozwala redukować ciepłotę w szklarni do 60%. Brzegi zakończone oczkami, które ułatwiają montaż. Wymiary 150 x 580 cm.
www.guttasklep.pl

eprasa.pl 4a7617577d

eprasa.pl 4a7617577d

„Sierpień przeminął w okamgnieniu, bo nigdy nie należał do mnie"
Taylor Swift

Lubimy sierpień

Niektórzy z nas pamiętają świat z serii książek *Famous Five*, w którym Enid Blyton wyczarowała obraz sierpnia z dzieciństwa: to całe dnie spędzane na świeżym powietrzu, kiedy budowało się bazy, jeździło na rowerze po cienistych wiejskich bezdrożach, turlało się po łąkach i bawiło w podchody, dopóki nie przyszedł czas na popołudniowe dyniowe ciasto biszkoptowe. Od tej pory trochę się zmieniło, ale nadal jest to miesiąc leniwego ciepła, wakacji i niewielkiego przestoju w ogrodzie, ale dalie nabierają rozpędu, delikatne rośliny jednoroczne wybuchają kaskadą kolorów i zbliżamy się do rozpoczęcia wczesnojesiennych zbiorów.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Rudbekia (*Rudbeckia*) Sahara Mix

Masz ochotę na późnoletnią melodię? Proszę bardzo. Ta rudbekia ma nie tylko jeden odcień, ale jest całą ogrodniczą rosyjską ruletką; mieszanką kolorów od sinej wiśni po słonecznożółte kaczątko, od gęstej marmolady po kandyzowaną skórkę mandarynki i od mrożonej sangrii po koktajl Tequila Sunrise z odrobiną różanego sorbetu. To takie ekscytujące, kiedy nie do końca wiesz, co wyjdzie z niewinnej paczki nasion, ale możesz mieć pewność, że cokolwiek to będzie, będzie wyglądać świetnie i pięknie skomponuje się ze wszystkim na twoich ukwieconych rabatach późnym latem.

Siej wiosną. Zwykle jest uprawiana jako roślina jednoroczna, ale może przezimować w cieplejszych miejscach.
Wysokość x Szerokość 60 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS

eprasa.pl 4a7617577d

TY I ZAPACHU TOŃ

Gdy łagodnie zachodzi sierpniowe słońce i wschodzi księżyc, powinieneś usiąść i podziwiać ogród w jego pełnej okazałości. Uracz się po całodniowej harówce szklanką czegoś pysznego i weź głęboki wdech. Co to za urzekający zapach? Lekko słodki i trochę pikantny? Wydobywa się z kępy tytoniu, który sprytnie posadziłeś w doniczce lub na rabacie właśnie na takie okazje.

Tytoń (*Nicotiana*) 'Perfume Lime'
Doskonały dla pszczół i innych zapylaczy. Nasiona wysiej wiosną i rozsadź sadzonki, kiedy tylko się wzmocnią. **W x S** 50 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

PYTANIE O UBRANIE

Pamiętasz spódnicę ra-ra? Być może kojarzy się z okresem twojej młodości, który lepiej przemilczeć, chociaż Madonna wyglądała w niej świetnie. Niezależnie od punktu widzenia, ta roślina ma w sobie coś więcej niż tylko lekkie podobieństwo do spódnicy: jest okazałą byliną ze środkiem kwiatu w kolorze karmelu otoczonym obwódką falbaniasto-pierzastych płatków. Nazwa ra-ra pochodzi od słowa „hurra" i wywodzi się od cheerleaderek. Teraz już wiesz, kogo winić!

Dzielżan (*Helenium*) 'Moerheim Beauty'
Urośnie w każdej ziemi, o ile dostanie dużo słońca. Dziel go jesienią lub wiosną. Może wymagać podparcia. **W x S** 1,2 m x 60 cm

eprasa.pl 4a7617577d

SREBRNE LISY

Sierpień ubiegłego roku był niezwykły, bo miał aż dwie pełnie księżyca. Tą drugą, pod koniec miesiąca, była Pełnia Niebieskiego Księżyca. Tak się składa, że dzięki światłu księżyca ta konkretna kompozycja błyszczy widmowym blaskiem.

Melianthus major

Zimozielony półkrzew. W zimniejszych regionach może paść ofiarą mrozu, ale zwykle odrasta. Dobrze wygląda w dużych pojemnikach. **W x S** 3 m x 2 m

Mikołajek (*Eryngium*) 'Silver Ghost'

Jest rośliną dwuletnią, więc w pierwszym roku wytwarza tylko liście, a w drugim kwitnie. Dobrze rośnie w przepuszczalnej ziemi. Nasiona wysiej po kwitnieniu.
W x S 60 cm x 40 cm

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

SZUMI W TŁUMIE

Trawy zawsze wyglądają atrakcyjnie pod koniec lata. To jest ich moment: do tej pory ukrywały się na tyłach, robiąc za tło dla efektownych bylin. Teraz większość traw zaczyna kwitnąć i rozpycha się łokciami, żeby wyjść na pierwszy plan. Mają mnóstwo kształtów – są jak dzidy, piórka, pióropusze i szczeciny – a wszystkie dodają nie tylko tekstury, ale także wprowadzają ruch w ogrodzie.

Rozplenica wschodnia (*Pennisetum orientale*)

Najlepiej rośnie w pełnym słońcu. Nasiona wysiej wiosną pod szkłem lub podziel starsze kępy. Na początku sezonu zetnij liście z poprzedniego roku. **W x S** 60 cm x 70 cm

SŁODKA KOŃCÓWKA

Niektóre puddingi właśnie tak wyglądają – mówię to z przekonaniem, jako pasjonat, który nigdy nie ominie deserów w menu. Wyobrażam sobie pudding podany w eleganckim szkle, udekorowany posypką z sezonowych płatków. Zdecydowana cierpkość cytryny miesza się z lekką nutą brzoskwini i odrobiną malinowego sosu coulis. Do tego proszę jeszcze podać małe ciasteczko.

Kosmos (*Cosmos*) 'Kiiro'

Jeśli masz szklarnię, to – podobnie jak wszystkie inne kosmosy – wysiej go tak wcześnie, jak to możliwe. W przypadku siewu do gruntu zaczekaj, aż minie niebezpieczeństwo przymrozków. Uszczyknij wierzchołki. **W x S** 1,2 m x 45 cm

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

Podlaski Kurnik

ELEGANCKI, PRAKTYCZNY i EKOLOGICZNY KURNIK

w Twoim ogrodzie

www.podlaskikurnik.pl • Dariusz Holiczko • 501 263 253

RÓŻOWA RÓŻNICA

Pierwsza różowa „Anabelka" – jak popularnie nazywa się te hortensje – została wyhodowana w 2006 roku, ale od tego czasu zdążyła się mocno zmienić. Łodygi nowych odmian są coraz sztywniejsze, bo muszą utrzymać coraz większe kwiatostany. U tej odmiany dochodzą już do 20 cm średnicy! Kwiaty rozwijają się od maja do lipca, ale w sierpniu wciąż wyglądają atrakcyjnie, tracą tylko różowe zabarwienie i zaczynają zielenieć – z tęsknoty za przemijającym latem, to pewne.

Hortensja krzewiasta (*Hydrangea arborescens*) SWEET ANNABELLE 'NCHA4'

Może rosnąć w półcieniu lub na słonecznym stanowisku, pod warunkiem, że podłoże będzie stale wilgotne. Kwiatostany rozwijają się na jednorocznych pędach, więc wiosną można ją przyciąć nisko przy ziemi.
W x S 140 cm x 120 cm

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl 4a7617577d

BOSKI BUKIET

Gałązki tego dziurawca fantastycznie sprawdzają się w bukietach. Czerwone owoce błyszczą niczym kwiaty, ale są od nich znacznie trwalsze. Przypominają owoce jarzębiny, które aktualnie też już się czerwienią, a skoro tyle wokół owocowej czerwieni, to znak, że lato pędzi już z górki i wkrótce minie pod drodze skradającą się jesień.

Dziurawiec bezwonny (*Hypericum × inodorum*) 'Rheingold'
Znosi pełne zacienienie, ale nie toleruje stale mokrej ziemi. Rozmnażaj latem przez sadzonki półzdrewniałe (instrukcję znajdziesz na stronie 95).
W x S 70 cm x 70 cm

FESTIWAL KOLORÓW

Nie potrafię powstrzymać się przed zasianiem cynii – są tak niezawodne, że zawsze mogę na nie liczyć. Kapryszą tylko, gdy mają bardzo sucho. Nawet pełnokwiatowe odmiany potrafią wtedy wydać mało atrakcyjne kwiaty z pojedynczym wianuszkiem płatków wokół środka. Ale zapylaczom wcale to nie przeszkadza. Przylatują do nich przede wszystkim przeróżne motyle i trzmiele, co sprawia, że przy cyniach zawsze jest tłoczno i gwarno.

Cynia wytworna (*Zinnia elegans*)
Wysiej w kwietniu do doniczek lub w maju wprost do gruntu. Wycinaj przekwitnięte kwiaty, aby pobudzić rozwój nowych pąków i kwitnienie aż do pierwszych przymrozków.
W x S 60 cm x 50 cm

eprasa.pl 4a7617577d

CZYSTE ZŁOTO

Bylinowe słoneczniki to świetna opcja dla wszystkich, którzy chcą mieć ich piękne kwiaty, ale bez corocznego wysiewu nasion. Ten wytwarza mnóstwo kwiatów o idealnych rozmiarach do letnich bukietów (wspaniale łączy się w nich z wcześniejszym dziurawcem!) i jak to słoneczniki mają w zwyczaju, zawsze patrzy prosto w słońce.

Słonecznik (*Helianthus*) 'Suncatcher Pure Gold'
Stosunkowo niska bylina o słoneczno-żółtych kwiatach i szorstkich liściach. Preferuje słoneczne, ciepłe miejsca. Jego otwarte, proste kwiaty są idealne dla zapylaczy. **W x S** 80 cm x 60 cm

eprasa.pl 4a7617577d

POTĘGA PURPURY

Od zawsze znam je pod inną tradycyjną nazwą – słomianki, bo płatki kocanek rzeczywiście szeleszczą jak słoma. Otwierają się, kiedy jest sucho, a zamykają od najmniejszych kropli deszczu. W pełni rozwinięte kwiaty mają wspaniały zapach, dojrzały i bogaty, który jest kwintesencją obfitości pełni lata.

Kocanki ogrodowe (*Helichrysum bracteatum*)
Doskonałe do zasuszania – kwiaty należy ścinać, gdy są jeszcze w pąkach (otworzą się w trakcie suszenia), a z łodyg oberwać wszystkie liście, które kruszą się po wyschnięciu.
W x S 150 cm x 50 cm

CZAR CZERWIENI

Dzikie krwawniki są białe, a gdzieniegdzie trafiają się także lekko różowe. Są na tyle wszędobylskie, że nie zawsze zwracamy na nie uwagę. Tymczasem ogrodowe odmiany aż kipią kolorami, nie ustępując odpornością swoim dzikim przodkom. Płaskie kwiatostany są wymarzonym lądowiskiem dla owadów i – podobnie jak kocanki – ładnie się zasuszają.

Krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*) 'Sassy Summer Sangria'
Kwitnie od czerwca do września. Gdy ma zbyt dużo cienia i wilgoci, jego łodygi mogą się przewracać, a roślina tracić ładny pokrój – dotyczy to wszystkich krwawników. Kwiatostany należy wtedy ściąć, a roślina wkrótce zakwitnie ponownie. **W x S** 90 cm x 60 cm

BŁĘKIT OD SERCA

Niebieskie pąki rozpławu rozwiną się lada chwila, a wtedy w środku każdego kwiatu wyraźnie będzie można zauważyć żółte znaczki – wskaźniki dla pszczół. Kiedy te zrobią już to, co do nich należy, kwiatostan zacznie się zginać, aż w końcu zanurkuje pod wodę, gdzie wytworzą się nasiona. Czy można wymarzyć sobie bardziej doskonałą roślinę od rozpławu, który sam chowa swoje przekwitnięte kwiaty?

Rozpław sercowaty (*Pontederia cordata*)
Kwitnie od lipca do października. Wyrasta z kłączy (które można dzielić wiosną) sadzonych nie głębiej niż 30 cm pod powierzchnią wody. Może stać się inwazyjny, dlatego w większych zbiornikach wodnych najlepiej sadzić go w wydzielonych strefach.
W x S 120 cm x 70 cm

eprasa.pl 4a7617577d

WISAN SA®
www.wisan.pl

ZAPOZNAJ SIĘ Z NASZĄ PEŁNĄ OFERTĄ

ZADZWOŃ + 48 15 812 22 53 | Zamów online na: WWW.SKLEP.WISAN.PL

eprasa.pl 4a7617577d

'Big Kahuna'
Ogniście pomarańczowe płatki rozwidlają się na końcach. Kwiaty mają szeroki, wypukły środek.
Wysokość x szerokość 60 cm x 45 cm

'Green Jewel'
Gęste rzędy wąskich, lekko pofalowanych płatków w kolorze zielonego jabłuszka otaczają intensywnie zielony środek. Świetna do wazonu. **W x S** 70 x 50 cm

'Summer Cocktail'
Płatki kwiatów mają początkowo kolor pomarańczowo-żółty, który z upływem czasu nabiera różowych odcieni.
W x S 60 cm x 45 cm

'Eccentric'
Intensywnie czerwone kwiaty mają fioletowe smugi, płatki skierowane w dół i wypukły środek.
W x S 60 cm x 40 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

Jeżówki

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie												
Sadzenie												

eprasa.pl 4a7617577d

PowWow Wild Berry
Szerokie, różowe płatki otaczają ciemniejszy środek kwiatu. Roślina o krzaczastym pokroju. Występuje też w wariancie kwitnącym na biało.
W x S 50 cm x 40 cm

Eksperci polecają

Jeżówki

Kiedyś uważano, że jeżówki krótko kwitną, ale pogląd ten odszedł już do lamusa – przekonuje **Graham Rice**

Jeszcze nie tak dawno do wyboru było zaledwie sześć odmian jeżówek – wszystkie pochodziły od amerykańskiej byliny preriowej o nazwie jeżówka purpurowa (*Echinacea purpurea*); moją ulubioną odmianą była 'Magnus'. Następnie amerykańscy szkółkarze zabrali się do roboty – skrzyżowali jeżówki purpurowe kwitnące na biało oraz fioletowo z kwitnącą na żółto jeżówką żółtą (*E. paradoxa*). W wyniku tego zabiegu uzyskali rośliny o dużych kwiatach i szerokich płatkach typowych dla jeżówki purpurowej w szerokiej gamie soczystych odcieni wprowadzonych przez geny jeżówki żółtej. Na rynku pojawiło się całe mnóstwo nowych odmian jeżówek – większość nie przetrwała pierwszej zimy.

Jeżówka purpurowa to roślina preriowa o palowym systemie korzeniowym, który jest w stanie sięgać głęboko po wodę. Jeżówka żółta to roślina skraju lasu – jej włókniste korzenie uwielbiają glebę żyzną od liści. Po skrzyżowaniu tych dwóch roślin uzyskano rośliny o korzeniach nieprzystosowanych do żadnych z tych warunków. Zimą zabijał je zbyt wysoki poziom wilgoci.

Od tamtej pory minęło jakieś 20 lat, a szkółkarze skupili się nie tylko na udoskonalaniu formy i koloru kwiatów, ale też systemu korzeniowego jeżówek – tak, aby mogły przetrwać mokre zimy. Dzięki temu można już kupić nowe odmiany jeżówki, nie bojąc się, czy dożyją wiosny.

- **Stanowisko** Wszystkie lubią pełne słońce i żyzną, przepuszczalną glebę. Przyciągają pszczoły, motyle oraz ćmy.
- **Sadzenie** Nie dziel, aby rośliny utworzyły bujne kępy – po podziale rośliny często nie przyjmują się.
- **Pielęgnacja** Bardzo lubią upalne lato. Mogą wymagać dyskretnego podpierania, zwłaszcza w żyznej glebie. Nie uszczykujemy młodych roślin – niech rozkrzewią się w naturalny sposób. Usuwamy przekwitłe kwiaty. Jeżówki są całkowicie mrozoodporne.
- **Gdzie kupić** www.barnesnurseries.co.uk, www.crocus.co.uk, www.hardysplants.co.uk

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/echinacea – znajdziesz tam informacje o innych odmianach jeżówki i ich uprawie

eprasa.pl 4a7617577d

Felieton

Cały Monty

Nie ograniczaj swoich ogrodniczych ambicji. Bazując na naturalnych warunkach otoczenia, możesz spełnić swoje nawet najbardziej szalone marzenia – twierdzi **Monty**

ZDJĘCIE: JASON INGRAM

Naprawdę chciałbym mieć ogród skalny. Chciałbym w nim zasadzić moje rośliny alpejskie, które zamiast między kamieniami rosną w szerokich, płaskich, glinianych misach. I chciałbym jeszcze mieć dla nich nieogrzewaną szklarnię. Mieliśmy taką w Berryfields – pełno tam było pięknych roślin zanurzonych po szyję w piasku w donicach z terakoty; szklarnia miała wentylację ze wszystkich stron, aby było tam sucho, ale chłodno, bo właśnie takie warunki uwielbiają gatunki alpejskie. Pewnie znalazłbym nawet miejsce i fundusze na taką niewielką szklarenkę – zapewniłbym tym samym moim roślinom lepsze życie. Odkąd jednak skalniak przestał być popularnym elementem ogrodów, rośliny alpejskie nie są w modzie – a ja tęsknię do skałek skalniaków, do naturalnej i architektonicznej atrakcyjności kamieni i kamiennych płyt.

> *„Ogrody są niczym bez ludzi i im bardziej są osobliwe, tym lepiej"*

Był czas, gdy ekstrawagancka twórczość mająca na celu uwydatnienie walorów skał i wody pojawiała się na wystawach na Chelsea; nadal tak bywa, ale ma ona teraz znacznie bardziej artystyczny wydźwięk. Podobnie, jak rośliny alpejskie, skalniaki wyszły z mody. Ale mam już tyle lat, że trendy i mody nie robią na mnie większego wrażenia. Myślcie o mnie, co chcecie, ale chcę mieć ogród skalny.

I naprawdę wydaje mi się, że nie jest to możliwe. Nie chodzi tylko o brak kamienia – godna podziwu jest jego ilość w ogrodach skalnych, jakie podziwiam w Wisley, Edynburgu, Chatsworth, Friar Park i innych miejscach, zwłaszcza, że dowożono go tam pociągami, parowozami i wozami konnymi. Złotą erą skalniaków były czasy wiktoriańskie, gdy przedstawiciele klasy średniej zaczęli masowo interesować się wyprawami w góry i wyjeżdżali tam, gdzie mogli oddawać się swojemu hobby – czyli w spektakularne Alpy.

Ci z nich, którzy zajmowali się botaniką, zauważyli miejscowe rośliny i zaczęli je przywozić do kraju; aby je odpowiednio eksponować, budowali miniaturowe Alpy we własnym ogrodach. W czasach, gdy chcąc podnieść wiadro nad głowę jesteśmy zobligowani zakładać kask i kamizelkę odblaskową, wydaje się to wręcz heroicznym przedsięwzięciem. Gdybym miał mieć ogród skalny, chciałbym, aby był tego rodzaju przedsięwzięciem. Skromny zbiór kamieni obsadzonych miłymi dla oka roślinami alpejskimi po prostu nie spełni moich marzeń. Ogrody alpejskie, które najbardziej mi się podobają, są niebywale ambitne – podziwiam nie tylko same rośliny, ale też skalę wyobraźni i myśli inżynieryjnej ich twórców. Nigdy nie było to dla mnie problemem. Dobrze czuję się z wyśrubowanymi ambicjami. Longmeadow było kiedyś pustym polem i przekształcenie go w ogród pochłonęło lwią część moich zarobków i większość czasu. Mój instynkt – choć niekoniecznie zawartość portfela – kieruje mnie bardziej ku skali Capability'ego Browna czy Fernando Caruncha, niż skromnego ogródka za domem. Mógłbym pozyskać dobry kamień, choć jego dostawa kosztowałaby pewnie więcej, niż sam materiał i była obarczona poczuciem winy z powodu pozostawionego śladu węglowego, który słusznie bierzemy teraz pod uwagę. Ale potrzebowałbym też dźwigów i buldożerów, a realizacja projektu wymagałaby usunięcia wielu rzeczy, które mam teraz w ogrodzie. Byłby to kryzys, trauma i ogrodowa rewolucja w rodzinie Donów.

Prawda jest taka, że to zwykła fantazja. Gdy tworzymy ogród w konkretnym stylu, gdzieś z tyłu głowy pozostają nam inne ogrodnicze możliwości, których tym razem nie realizujemy. Niemniej dokonujemy tych wyborów nawet, gdy nie zdajemy sobie z tego sprawy. Wybór gatunków roślin i sposobu ich uprawy dyktuje nam w znacznej mierze klimat i kultura, a jednak – warto. Całe piękno zakładania ogrodu polega na tym, że można zrobić prawie wszystko, jeśli tylko naprawdę tego chcemy.

Pisałem tu nie raz i nie dwa, że nie należy walczyć z przyrodą, ale skupiać się na naturalnej synergii człowieka i świata natury, i że nie musi to oznaczać rezygnacji z ekscentryczności czy wręcz ogrodniczej perwersji. Tak naprawdę, gdy napotykam w jakimś ogrodzie coś dziwnego i nieintuicyjnego, zachwycam się ludzką pomysłowością i przekorą. Ogrody są niczym bez ludzi i im bardziej są osobliwe, tym lepiej.

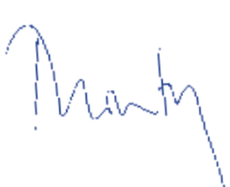

eprasa.pl 4a7617577d

Rozmowy przy płocie

Partyzantka ogrodnicza – wspierać czy zniechęcać?

Ellen Miles

jest założycielką przedsiębiorstwa społecznego Dream Green i autorką książki *Get Guerrilla Gardening*

Potrzebujemy zdecydowanie więcej przyrody w miastach, bo jeden na pięciu* Brytyjczyków mieszka w okolicy, gdzie jest jej zwyczajnie za mało. Tymczasem gminy często narzekają, że zakładanie i utrzymywanie terenów zieleni wiąże się z zaporowymi kosztami i wymaga mnóstwa czasu. Zazielenianie pozbawionych życia zakątków miasta przez jego mieszkańców znane jako partyzantka ogrodnicza to opcja, nad którą nie trzeba wiele myśleć – zapewnia lokalnej społeczności kontakt z naturą, nie nadwyrężając ograniczonych zasobów gminy.

„A jeśli ktoś nie wie, co robi?" – to typowe pytanie. A co, jeśli wie? Trzeba zaufać, że mieszkańcy dysponują odpowiednią wiedzą i potencjałem (i nie zachowywać się, jakby lokalne władze nigdy nie popełniały błędów!). Poza tym nigdy nie było łatwiej nauczyć się, jak odpowiednio troszczyć się o zieleń w przestrzeni publicznej, niż obecnie. Osoby pragnące zaangażować się w partyzantkę ogrodniczą powinny pamiętać, aby unikać gatunków inwazyjnych, nigdy nie blokować przejść (zamiast tego robić obwódki wokół roślin), a wprowadzając dowolne obiekty (np. stojące lub wiszące donice), traktować bezpieczeństwo jako priorytet – powinno się je też dać łatwo rozmontować. Trzeba zawsze wziąć na siebie odpowiedzialność za dbałość o ten fragment przestrzeni i nie robić nic na terenach prywatnych.

> *„Nigdy nie było łatwiej nauczyć się, jak odpowiednio troszczyć się o zieleń w przestrzeni publicznej, niż obecnie"*

Osobom pragnącym spróbować swoich sił w partyzantce ogrodniczej proponuję zaczynać od drobnych działań: rzucania bomb z nasionami rodzimych roślin łąkowych na puste skraje dróg lub sadzenia roślin cebulowych przy drzewach rosnących wzdłuż dróg – dopiero potem można zabrać się za przekształcenie pustej działki w ogród społeczny. Zanim zaczniesz działać, zastanów się, czemu ogród ma przede wszystkim służyć. Czy chcesz, aby wspierał bioróżnorodność, upiększał okolicę, poprawiał ludziom formę psychiczną, zmniejszał temperaturę i poziom zanieczyszczenia, łączył wspólnotę, pozwalał zaoszczędzić – a może wszystkiego po trochu? Znajdź w pobliżu zaniedbany kawałek ziemi i zbierz grupę utalentowanych ludzi, którzy ci pomogą. Na ten moment partyzantka ogrodnicza działa w szarej strefie prawa. Oficjalna legalizacja i wsparcie pozwoliłyby podnieść poziom zakładanych w ten sposób ogrodów i zmaksymalizować ich dobry wpływ na ludzi i planetę.

*BIT.LY/ACCESS-GREEN-SPACE

Chris Worman MBE

reprezentuje Wydział Parków i Terenów Zielonych w gminie South Derbyshire i jest rzecznikiem *National Green Space*

Partyzantka ogrodnicza jest coraz bardziej popularna i choć niektórzy argumentują, że budzi poczucie lokalnej dumy i upiększa zaniedbane części miast, przysparza też zmartwień władzom lokalnym i bywa źródłem konfliktów. Szczególnie widać to w miastach, w których ogrody prywatne są na wagę złota, a obywatele postrzegają tereny miejskie jako „wspólną przestrzeń" i mając najlepsze intencje starają się poprawiać ich wygląd. Wiążą się z tym jednak problemy.

Żyjemy w czasach sporów sądowych, zatem gdy ktoś wnosi o oficjalne zezwolenie, na czoło wysuwają się kwestie związane z ubezpieczeniami, oceną ryzyka i odpowiedzialnością za utrzymanie. A jeśli ktoś zablokuje ścieżkę, z której korzystają osoby słabowidzące? Lub jeśli kable z Internetem leżą raczej płytko pod ziemią i to dlatego dane miejsce jest puste? Co się stanie, gdy któremuś z „ogrodników" zdarzy się wypadek? Albo gdy zniszczy on chodnik lub przylegającą do niego nieruchomość? Mamy też złożoną kwestię gatunków inwazyjnych, które mogą mieć negatywny wpływ na bioróżnorodność. Dla niektórych to narzekania władz lokalnych, ale to prawdziwe problemy.

> *„Chodzi o wyważenie wszystkiego i prawidłowość nasadzeń. Nieprawidłowe nasadzenia mogą być usuwane"*

Wiele urzędów toleruje partyzantkę ogrodniczą, a nawet sympatyzuje z nią, przymykając oko, gdy nie ma powodów do niepokoju. Interweniują jednak, jeśli okaże się, że zasadzono niewłaściwe gatunki lub wybrano nieodpowiednią lokalizację, co doprowadza do konfliktu mieszkańców z urzędem. Ostatecznie chodzi o wyważenie wszystkiego i prawidłowość nasadzeń. Nieprawidłowe nasadzenia mogą być usuwane.

Mieszkańcy pragnący upiększyć swoją okolicę mogą angażować się w prowadzenie ogrodów społecznych i dołączać do grup przyjaciół parków, które zapewniają podobne możliwości i czekają na wolontariuszy.

eprasa.pl 4a7617577d

eprasa.pl 4a7617577d

Kompozycja miesiąca

Stwórz piękną kompozycję z sukulentów, tworząc wieżę ze stylowych rojników

TEKST GABRIELLE SHAY **ZDJĘCIA** PAUL DEBOIS

Wieża z sukulentów

Dodaj ogrodowi szczyptę górskiego charakteru dzięki tym odpornym na mróz rojnikom. To rośliny pochodzące z odsłoniętych pasm górskich. Stwórz dla nich idealne siedlisko, układając gliniane doniczki jedna na drugiej w słonecznym miejscu, aby odwzorować ich naturalne środowisko.

Jeśli masz ograniczoną przestrzeń, układanie pięter z pojemników może zwiększyć przestrzeń dostępną do uprawy, ale jeśli użyjesz więcej niż trzech doniczek, zabezpiecz je w środku palikiem, aby się nie przewróciły!

Do sadzenia użyj ilastej ziemi wymieszanej ze żwirem. Rojniki nie lubią żyznego podłoża, w którym szybko tracą blask. Są roślinami monokarpicznymi, co oznacza, że po wytworzeniu oszałamiającego kwiatostanu rozeta zamiera – oddziel rozmnóżkę od głównej rozety i posadź ją do doniczki, aby utrzymać roślinę przy życiu.

DOBRE RADY

Napełnij doniczkę częściowo podłożem, zanim dołożysz następną, aby uzyskać wymaganą wysokość. Zostaw miejsce do posadzenia roślin.

Delikatnie ściśnij bryłę korzeniową, aby zmieściła się w przestrzeni pomiędzy doniczkami. Możesz oddzielić rozmnóżki i wypełnić nimi szczeliny.

WYKORZYSTALIŚMY

1. **Proste gliniane doniczki** x 3 (różne rozmiary)
2. **Rojnik pajęczynowaty (*Sempervivum arachnoideum*)** x 3
3. **Rojnik (*Sempervivum*) 'Standard Green'** x 6
4. **Rojnik (*Sempervivum*) 'Red Lion'** x 4

eprasa.pl 4a7617577d

Z miłości *do cienia*

Cień nie jest czynnikiem ograniczającym, ale darem; – zapewnia miły chłód, spokój i wprowadza na działkę zróżnicowanie. **Monty** opowiada, dlaczego nie chciałby mieć ogrodu bez cienia

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Z biegiem lat Monty dorobił się w Longmeadow wielu dających cień żywopłotów, krzewów i drzew

“ Cień dodaje głębi i uroku wielu roślinom, a ogrodnikom zapewnia przyjemność estetyczną ”

Naparstnice wprowadzają do ogrodu pastelowe odcienie i łatwo same się rozsiewają

Jednym z najpowszechniej występujących błędnych ogrodniczych przekonań jest twierdzenie, że cień jest gorszy od słońca, że jest problemem, który domaga się rozwiązania. Otóż nie. Cień niezmiennie dodaje głębi i uroku wielu roślinom, a ogrodnikom zapewnia przeżycia natury estetycznej.

Bez dużej ilości cienia w ogrodach byłoby zdecydowanie mniej interesująco. Uwielbiam rośliny, którego go lubią oraz przesuwające się światło wydobywające z nich różne tekstury i głębię w miejscach, które byłyby tylko płaską pustynią, gdyby nieustannie świeciło tam słońce. Cień również prawie zawsze przesuwa się i zmienia intensywność. Wiele liści jedynie filtruje światło, rzucając łagodny, wręcz delikatny cień poprawiający warunki uprawy, ale też wygląd wielu roślin, a nawet najciemniejsza działka za domem może stać się pięknym ogrodem.

Cień i wilgoć

Mamy w Longmeadow trójkątny zakątek ogrodu, który jest z wszystkich stron obrzeżony wysokim żywopłotem. Choć nazywamy go Ogrodem Podmokłym, jest tam bardziej mokro, niż w pozostałej części ogrodu jedynie przez kilka tygodni w roku, gdy zalewa go powódź. To dlatego, że nasz ogród to płaskie wzniesienie graniczące z łąkami, które od tysięcy lat są regularnie zalewane powodziami. Zatapia je rzeka Arrow, przepływająca 45 metrów od tylnych drzwi do naszego domu, do której spływają deszcze z walijskich wzgórz. Co roku przez kilka tygodni mniej więcej jedna trzecia naszego ogrodu staje się taką zalaną łąką – i pięknie wygląda. Chciałbym, żeby było tak częściej.

“Bez dużej ilości cienia w ogrodach byłoby zdecydowanie mniej interesująco”

Tak naprawdę na skutek obecności pięciometrowych grabów rosnących od południa i zachodu to bardziej ogród „ocieniony” niż „podmokły”. Choć zawsze mniej więcej jedna trzecia ogrodu znajduje się w pełnym słońcu, kluczowe jest to, że latem wszystko to znajduje się w cieniu przez co najmniej połowę dnia – i jest to całkiem dobra proporcja dla większości roślin cieniolubnych.

Biorę pod uwagę nie tylko to, jak długo, ale też o jakiej porze rośliny są ocienione. Na przykład pozwalam języczkom na kontakt ze słońcem wczesnym rankiem i późnym popołudniem, ale trzymam je od niego z dala w południe. Zaskakująco dobrze znoszą spiekotę funkie, rutewki, rodgersje, rabarbar, galtonie, lilie, kardiokrynum, arcydzięgiel, pierwiosnki, gunnery i paprocie, o ile tylko mają też zapewniony przez kilka godzin dziennie cień. Ogród ewoluował, osiągając stan bieżący w równej mierze dzięki rozrastaniu się żywopłotów, jak i starannym planom. Był to tak naprawdę pierwszy fragment ogrodu, w którym zasadziliśmy rośliny. Pamiętam, jak przyjechaliśmy tu wiosną 1992 roku, jeszcze przed przeprowadzką i zasadziliśmy sadzonki wierzby i pierwiosnki na lekko nachylonym, porośniętym trawą zboczu ciągnącym się aż po okalający działkę płot. Dzieci były małe i gdy skończyliśmy te symboliczne działania ogrodnicze,

eprasa.pl 4a7617577d

Wielkie funkie uprawiane w zdrowej obfitości lepiej radzą sobie ze ślimakami

Długosz królewski (*Osmunda regalis*) dobrze rośnie w wilgotnym zakątku nad brzegiem wody

zrobiliśmy sobie piknik (na kocu, z herbatą z termosu i babeczkami; psy nie spuszczały z oka okruszków). W ciągu zaledwie paru lat wierzby rozrosły się jak potwory i trzeba było usunąć je za pomocą koparki i frezarki do pni, zaś pierwiosnki wykopaliśmy i przesadziliśmy najpierw do Ogrodu Wiosennego, a potem do zagajnika, gdzie są regularnie dzielone. Tamte psy pogrzebaliśmy w zagajniku już dawno temu, a dzieci oczywiście są już dorosłe.

Potem ogród trochę zdziczał i przez rok czy dwa panowała w nim niezwykle ciesząca oko kontrolowana anarchia. Ale jak wie każdy, kto pozwalał ogrodowi rozwijać się w ten sposób, działka szybko zarasta chwastami i napawa nas poczuciem winy.

Potem założyłem tu pryzmy kompostowe i przez kilka lat się to sprawdzało. Tymczasem moje funkie w Ogrodzie Wiosennym rozrosły się tak, że nie miały już miejsca i postanowiłem przesadzić je do słabo wykorzystanego i niedocenionego Ogrodu Podmokłego. Przeniosłem pryzmy kompostowe, wykopałem chwasty, zrobiłem ścieżkę i otrzymałem stan bieżący: ogród poświęcony roślinom, które lubią mieć mokre nogi i dzielnie stawiają czoła chwastom. Języczki cierpiały i mdlały w południowym słońcu w Ogrodzie Ozdobnym, więc przesadziłem je i odtąd mają się świetnie. Choć Ogród Ozdobny w lipcu lepiej wyglądał z ich ognistymi odcieniami złota, żółci i pomarańczu, nawet niezbyt intensywne nasłonecznienie w południe redukowało je do bezwładnych, opadłych z sił niedobitków – aby prezentować się z dumą i w pełnej krasie, muszą mieć nogi w wodzie albo cień.

Języczka 'The Rocket' to urocza roślina o dużych, zaokrąglonych liściach i czarnych pędach – choć ma tendencję do rozsiewania się bez pamięci. Chyba najlepiej usuwać przekwitłe kwiaty przed zawiązaniem się nasion. Języczka Przewalskiego (*Ligularia przewalskii*) ma mocno wcięte liście i pochodzi z podmokłych łąk Mongolii i Chin. Najlepiej wygląda, gdy poprzetykamy nią rabatę tu i ówdzie – jest wtedy jak spektakularna roślina łąkowa w wysokiej trawie. Kwiaty języczki 'Desdemona' są żółtopomarańczowe i pięknie kontrastują z czarnymi pędami i fioletowym spodem liści. Z jakiegoś powodu ślimaki nagie i skorupowe uwielbiają 'Desdemonę' i atakują ją, zanim ruszą na inne rośliny – w tym funkie.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Subtelność cienia

- **Słońce** wstaje od wschodu i zachodzi po zachodniej stronie nieba. To naprawdę podstawowe informacje, ale zdziwilibyście się, ilu ogrodników nie jest w stanie bez zawahania się powiedzieć, jak usytuowany jest ich ogród względem stron świata. Niewielu z nas ma działkę idealnie odzwierciedlającą kompas, ale tworząc nasadzenia trzeba brać codzienną wędrówkę słońca pod uwagę, bez względu na inne uwarunkowania.
- **Cień** oznacza, że coś blokuje dostęp promieni słonecznych. W rezultacie mamy różne rodzaje oświetlenia, a nie zupełną ciemność. Rośliny o bladych kolorach zwykle lepiej wyglądają w słabym, jasnym świetle poranka – dlatego najlepiej jest je sadzić od wschodu.
- **Bardziej nasycone kolory** – fiolety, burgundy i pomarańcze, doskonale wyglądają przy świetle zachodzącego słońca, zatem są odpowiednie na rabatę z wystawą zachodnią. Białe kwiaty najlepiej wykorzystują dostępne światło i przyciągają wieczorne zapylacze takie jak ćmy, dlatego dobrze im od północy.
- **Choć w teorii mury** z wystawą zachodnią i wschodnią wystawione są na taką samą ilość światła, zawsze znacznie cieplejsze są te od zachodu, bo nagrzewają się przez cały dzień. Dlatego w praktyce to właśnie one zapewniają idealne miejsce dla wszystkich pnączy – od róż po gatunki wydające owoce. Mur z wystawą wschodnią otrzymuje taką samą ilość światła, ale panuje przy nim zupełnie inny mikroklimat. Jest tam bardziej sucho i chłodno – a są to zdecydowanie bardziej wymagające warunki.

Żyzna, wilgotna gleba w Longmeadow odpowiada wymogom mekonopsa (*Meconopsis*)

eprasa.pl 4a7617577d

Wszystkie funkie są zdrowe, a większość ma grube liście, co sprawia, że ślimakom nie jest tak łatwo je nadgryzać. A jednak parę lat temu, pewnej nocy na początku maja, mieliśmy tu duży przymrozek, po którym, jak zwykle o tej porze roku, przyszedł cudowny, słoneczny poranek. Ta połowa Ogrodu Podmokłego, która rano znajduje się w cieniu, wyszła z tego bez szwanku, ale poranne słońce poparzyło pozostałe rośliny. Wszystkie jakoś z tego wyszły i rosły sobie w najlepsze przez parę miesięcy, ale pod koniec lata zauważyłem, że są entuzjastycznie atakowane przez ślimaki nagie – w przeciwieństwie do roślin, które nie uległy poparzeniu.

Zdrowa odporność

Potwierdziło to moją obserwację, że zdrowe rośliny dają sobie radę z większością chorób i atakami szkodników. I odwrotnie: rośliny chore i osłabione przez zabiegi zmuszające je do nienaturalnego rozrastania się giną jako pierwsze. Zdrową roślinę poznamy po tym, że adaptuje się do panujących warunków, a nie po tym, że osiąga nierealistyczne wyniki.

Nigdy nie podlewam i nie zasilam funkii – ściółkuję je tylko wiosną. Znacznie lepiej tolerują one suszę niż języczki, jednak zimą potrzebują porządnego nawodnienia – i tu w sukurs przychodzą nam podtopienia.

Pióropusznik strusi (*Matteuccia struthiopteris*) stał się u nas w miarę inwazyjnym chwastem – wyrasta prawie wszędzie ze swoich długich, czarnych rozłogów – ale jest niezmiennie atrakcyjny. Niektóre egzemplarze usuwamy i godzimy się z tym, że paproć stała się tłem dla innych roślin. Dorosłe rośliny tworzą niewielki pień – jak miniaturowa paproć drzewiasta – ale są całkowicie mrozoodporne. Są jedynie wrażliwe na wiatr, który potrafi połamać i uszkodzić im liście, jakby podeptał je goniący za piłką pies (i to się zdarzało).

Wiatr jest też wielkim wrogiem moich mekonopsów. Te wyjątkowo piękne rośliny o błękitnych kwiatach powstały jako krzyżówka kwitnących na niebiesko gatunków *Meconopsis*. Przywiozłem sobie sześć dużych (i bardzo drogich) roślin z wystawy kwiatów w Malvern. Próbowałem je już kiedyś uprawiać, bez powodzenia, ale myślę, że ocieniona część Ogrodu Podmokłego będzie dla nich idealna. Sekret polega na tym, aby zapewnić im bardzo żyzną glebę i nie dopuścić do całkowitego jej wyschnięcia – a jednocześnie mekonopsy absolutnie nie mogą stać w wodzie. Tymczasem wiatr oberwał im już wszystkie liście – nowe wyrastają przy wsparciu konstrukcji z gałązek.

Rozumiem, że działam tu niekonsekwentnie, rozpieszczając te rośliny, zamiast pozwolić im stać się twardzielami, ale wszyscy popełniamy błędy i ogrodnik też zakochuje się czasem w niektórych roślinach bardziej, niż w innych. Róbcie więc to, co radzę, a nie to, co robię!

Narecznica czerwonozawijkowa (*Dryopteris erythrosora*) 'Brilliance' swoimi brunatnymi młodymi przyrostami dodaje subtelnego koloru

> *„Zdrowe rośliny lepiej sobie radzą z większością chorób i atakami szkodników"*

Zaledwie musnąłem tu temat roślin, które rosną z powodzeniem w cieniu w moim ogrodzie, ale oczywiście takie warunki lubi znacznie więcej gatunków. Mamy duży wybór i każdy znajdzie coś dla siebie, nawet, jeśli ma niepopularne upodobania. Najbardziej chyba lubię właśnie ogrody nieoczywiste, oryginalne.

Na koniec wspomnę jeszcze o jednej z moich ulubionych roślin lata, która idealnie nadaje się do zakątków, w których panuje głęboki cień, a słońce pojawia się tylko na godzinkę-dwie późnym popołudniem. To tytoń leśny (*Nicotiana sylvestris*) – wielka roślina jednoroczna. Ładnie kiełkuje z posianych wiosną nasion i dorasta nawet do 150 cm wysokości. Ma ogromne, lepkie liście i duże, długie, trąbkowate, białe kwiaty. Jaśnieją one o zmierzchu, a gdy zapada zmrok, zaczynają uwodząco i intensywnie pachnieć piżmem.

POSŁUCHAJ, jak Monty opowiada, jak odnaleźć się w obliczu zmian klimatycznych na **www.GardenersWorld.com/podcast**

Wybór Monty'ego – wilgotny cień

■ Języczki
Pojawiające się latem wysokie, żółto-pomarańczowe kwiatostany dobrze rosną w ocienionych, osłoniętych miejscach, ale cierpią w słońcu południa. Tu, w Longmeadow, mamy odmianę 'The Rocket' o wąskich kwiatostanach i czarnych pędach, języczkę Przewalskiego (*L. przewalskii*), która w naturze rośnie na podmokłych łąkach i odmianę 'Desdemona' o spektakularnych pomarańczowych kwiatach kontrastujących z fioletowo-czarnymi pędami i liśćmi.

■ Funkie
Odmiany o grubych liściach są mniej atrakcyjne dla ślimaków, a cień chroni liście przed piekącym słońcem, zwłaszcza po przymrozkach. W Longmeadow mamy egzemplarze gigantycznej odmiany 'Sum and Substance' o wyraźnie widocznym unerwieniu i limonkowozielonych liściach oraz odmianę 'Snowden' o niebieskawozielonych liściach. Mamy też funkię (*Hosta sieboldiana*) 'Elegans', której sercowate liście są szaro-zielone.

■ Pierwiosnek wianuszkowaty
Pierwiosnki uwielbiają wilgotny cień i kwitną niebywale długo. W tym roku moim ulubieńcem został pierwiosnek wianuszkowaty (*Primula bulleyana*), którego kwiaty wyglądają jak pomarańczowe pomponiki na wysokiej łodydze – to prawdziwa klasa i elegancja. Zebrałem nasiona tej rośliny i posiałem je w gruncie – mam nadzieję, że dzięki temu w przyszłym roku wyrośnie więcej egzemplarzy.

■ Mekonopsy
Błękitne mekonopsy gatunkowe (*Meconopsis*) z Himalajów to rośliny wyjątkowo trudne w uprawie, wymagające gleby o odczynie od obojętnego do kwaśnego. Produkują eleganckie pędy kwiatostanowe od późnej wiosny do wczesnego lata. W końcu uprawiam je w Longmeadow z powodzeniem – myślę, że to zasługa cienia, żyznej gleby i wilgotności Ogrodu Podmokłego.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM, NANCY J. ONDRA / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Zawilce japońskie nie tylko pięknie kwitną pod koniec lata; ich liście zakrywają glebę, tłumiąc chwasty

Wielki finał

Jeśli twój ogród traci blask w środku lata, przywróć mu atrakcyjność, sadząc wyjątkowo urodziwe o tej porze rośliny wybrane przez Sue Kent

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Jestem ogrodniczką trzech sezonów, czyli pracuję w ogrodzie od marca do listopada – zimą nie jestem w stanie tego robić, bo gdy mam na sobie płaszcz, nie mogę używać rąk. Tym ważniejsze jest dla mnie jak najdłuższe zachowanie atrakcyjności ogrodu, zwłaszcza od końca lata do jesieni, i dlatego chcę jak najlepiej wykorzystać ostatnie tygodnie pracy na świeżym powietrzu. Wiosną sieję rośliny jednoroczne, aby zapewnić sobie bujne kompozycje roślinne, ale to wybór bylin naprawdę decyduje o atrakcyjności tych kompozycji w ostatnich miesiącach ogrodniczego roku.

Palikowanie, wykopywanie i przechowywanie roślin przez zimę to dla mnie wyzwania i dlatego, aby ułatwić sobie zadanie, sadzę głównie mrozoodporne byliny o mocnych pędach – lepiej odpowiadają one moim możliwościom, bo do ich pielęgnacji wystarczy nieduży sekator.

Wybór Sue: gwiazdy końca sezonu

Te 10 gatunków pięknie wygląda pod koniec lata, a często jeszcze jesienią. Kup kwitnące sadzonki, aby uzyskać błyskawiczny efekt lub zasadź je jesienią albo wiosną na kolejne lato

1 Hortensja ogrodowa (*Hydrangea macrophylla*)

Mogę śmiało powiedzieć, że są to jedne z moich ulubionych roślin kwitnących pod koniec lata – mam ich w ogrodzie 25. Tolerują słońce i cień, a ich kwiaty z upływem czasu robią się nieco jaśniejsze. Różne odmiany hortensji ogrodowej wyglądają w kompozycjach ogrodowych wręcz zjawiskowo. **Wysokość x szerokość** 1-2 m x 1,5-2,5 m

2 Róża (*Rosa*) 'Mary Delany'

Muszę podchodzić bardzo blisko do roślin, a róże są kolczaste, dlatego byłam przeszczęśliwa, gdy znalazłam praktycznie bezkolcową odmianę 'Mary Delaney', wyprodukowaną przez David Austin Roses. Ta pnąca róża jest bladoróżowa, pachnie i powtarza kwitnienie, wydając kwiaty jeszcze jesienią, jeśli regularnie usuwamy te przekwitłe. **W x S** 3,75 m x 1,2 m

3 Rozchodnikowiec (*Hylotelephium*) 'Herbstfreude'

Te płaskie, przyciągające motyle jak magnes kwiaty to cuda – potrzebują niewiele uwagi i świetnie rosną w moim nadmorskim ogrodzie w pełnym słońcu, w przepuszczalnej glebie. Kolor kwiatów z czasem zmienia się, dzięki czemu rośliny wyglądają interesująco od lata do zimy, w harmonii z przebarwiającymi się kwiatami hortensji. **W x S** 60 cm x 60 cm

4 Słonecznik (*Helianthus*) 'Lemon Queen'

Uwielbiam lekko zgaszony kolor tego wieloletniego słonecznika. Jest wysoki, więc w maju dobrze mu zrobi ograniczające wzrost cięcie typu „Chelsea chop", jeśli tego wymaga stanowisko. Lubi przepuszczalną glebę i słońce, ale może wymagać podlewania. **W x S** 2 m x 45 cm

5 Driakiew (*Scabiosa*)

Te delikatne kwiaty to prawdziwa radość. W moim łagodnym, nadmorskim klimacie kwitną od lipca do grudnia, o ile regularnie usuwam przekwitłe kwiaty; nie robi im krzywdy niewielki mróz. Idealne jest dla nich bardzo słoneczne stanowisko, ale dadzą też radę jedynie z popołudniowym słońcem. Świetne na kwiat cięty. **W x S** 30-70 cm x 20-40 cm

6 Zawilec chiński (*Anemone hupehensis*)

Dobrze rośnie nad morzem w pełnym słońcu i dzięki niemu nie muszę usuwać chwastów od marca, bo zakrywa je liśćmi. W sierpniu i wrześniu kwitnie – ma kwiaty wielkości spodków, długie, wyprostowane łodygi i daje radę z każdą pogodą. Gdy już się przyjmie, szybko się rozprzestrzenia. **W x S** 1-1,5 m x 1,2 m

7 Nerina (*Nerine*)

Liliokształtne, różowe kwiaty neriny to prawdziwy cud. Trudno mi sadzić cebulki, więc to dobrze, że nie trzeba tego robić co roku – wiele nerin nie przemarza u mnie w ogrodzie i z czasem się rozmnażają. Lubią być zasadzone płytko, w przepuszczalnej glebie, ale kwiaty nie powinny się z nią stykać. **W x S** 50 cm x 30 cm

1 Hortensja ogrodowa

2 Róża 'Mary Delaney'

ZDJĘCIA: JONATHAN BUCKLEY; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM, BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl 4a 17577d

3 Rozchodnikowiec 'Herbstfreude'

4 Słonecznik 'Lemon Queen'

6 Zawilec chiński

5 Driakiew

7 Nerina

eprasa.pl 4a7

8 Rudbekia (*Rudbeckia*)

Gdy rozstawaliśmy się, ojciec często cytował wiersz Johna Gaya *Black-Eyed Susan* [rudbekia to po angielsku „Czarnooka Zuzanna" – red.]: „Żegnamy się tylko po to, żeby znów się spotkać", zatem w moim ogrodzie nie może zabraknąć rudbekii. Jej nazwa botaniczna to *Rudbeckia hirta* (rudbekia owłosiona), a odmiany o czarnym środku mają większe kwiaty niż te o brązowych środkach (*R. triloba*). W tym roku zakładam nową rabatę na kwiaty w odcieniach czerwieni i mam nadzieję zasadzić tam rudbekię 'Cherry Brandy'.
W x S 60 cm x 45 cm

9 Kalina koralowa (*Viburnum opulus*) 'Xanthocarpum'

Ten krzew jest nieustannie atrakcyjny – ma cudowne białe kwiaty w czerwcu i lipcu, a potem żółte jagody, które utrzymują się na gałęziach przez dłuższy czas. Toleruje cień i słońce; latami nie wymaga przycinania. Podsadziłam kalinę słonecznikiem 'Lemon Queen', uzyskując żółtą kompozycję. **W x S** 3 m x 3 m

10 Rajska jabłoń

Nie ma nic piękniejszego od barw jesiennych liści, chyba, że gdy opadną, na drzewie utrzymują się jeszcze owoce, rozświetlając zimową pustkę. Rajska jabłoń to idealny wybór, a odmiana 'Indian Magic' ma wzniesiony pokrój i zielone liście, które przebarwiają się na pomarańczowo. Jej czerwone, lśniące owoce cieszą oko przez całą zimę (o ile nie zjedzą ich ptaki).
W x S 5 m x 3 m

Zrób tak, żeby było ci wygodnie

Podpowiadam, jak utrzymać kompozycje końca lata w dobrej formie, nawet, jeśli borykasz się z trudnościami wynikającymi z ograniczonej sprawności.

- **Ogranicz** nakład pracy, wybierając rośliny o mocnych bądź licznych pędach, aby nie trzeba było ich palikować.
- **Ułatwiaj** sobie życie – unikaj roślin, które trzeba wykopywać czy zabezpieczać na zimę.
- **Wybieraj** odmiany, które dobrze wyglądają, gdy kończy się sezon, zapewniając ciekawe formy na zimę, a także nasiona i schronienie dla ptaków.
- **Usuwaj** przekwitłe kwiaty róż z pewnej odległości za pomocą sekatora o długich rączkach – znajdziesz go online.
- **Rozdrobnij** przekwitłe kwiaty i rozrzuć je po rabacie – szybko rozłożą się, zasilając glebę i mogą zapewnić sadzonki na kolejny rok.
- **Zbieraj** nasiona aminku, naparstnicy, miesiącznicy oraz driakwi i siej je, a zakwitną wiosną i wczesnym latem.
- **Panuj** nad chwastami – gdy jest sucho, usuwaj je motyką, a po deszczu wyrywaj rękami lub stopami.
- **Po usunięciu** chwastów rozłóż na glebie gazetę, podlej ją i nałóż na nią warstwę ściółki, aby zapobiec pojawieniu się kolejnych chwastów.

Przy cięciu roślin korzystaj z sekatora o długich rączkach, aby uniknąć zadrapań

8 Rudbekia

9 Kalina koralowa 'Xanthocarpum'

10 Rajska jabłoń

ZDJĘCIA: INGAIRIS / ADOBESTOCK; PAUL DEBOIS; GAP/GEOFF DU FEU; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

Uratuj roślinę

... i przy okazji zaoszczędź pieniądze z przewodnikiem Pippy Greenwood po zakupach przecenionych roślin

Nie ulega wątpliwości, że dział „wyprzedaż" w centrum ogrodniczym pozwala zaoszczędzić pieniądze, lecz warto poświęcić trochę czasu na dokładne przyjrzenie się przecenionym egzemplarzom. Wiele powszechnych problemów trapiących rośliny niekoniecznie prowadzi do trwałych szkód, lecz mogą one wywołać podobne objawy, co niektóre poważne choroby. Dlatego podzielę się z tobą poradami, jak kupować przecenione rośliny, tak byś mógł być pewny, że ta „promocja" rzeczywiście się opłaca.

Po przyniesieniu rośliny do domu będziesz musiał się nią zaopiekować. Spójrz na swój zakup w sposób racjonalny – bez pośpiechu, kierując się zarówno rozumem, jak i sercem. Jeszcze nie spotkałam ogrodnika, który nie posiadałby dużych pokładów współczucia oraz skłonności do kochania i otaczania opieką… lecz w trakcie polowania na okazje musisz być także nieco bardziej stanowczy!

Ekspertka w dziedzinie szkodników i chorób **Pippa Greenwood** regularnie gości w programie radia BBC Radio 4 *Gardener's Question Time*. **@pippa.greenwood**

ZDJĘCIA: NIERISS / ADOBESTOCK

Działy wyprzedaży w centrach ogrodniczych są zwykle pełne roślin, które wyglądają na osłabione, lecz bardzo łatwo da się je odratować

eprasa.pl 4a76

Zabiedzona roślina... opłacalna inwestycja?

O czym należy pamiętać podczas kupowania przecenionych roślin do ratowania

Czego unikać

Unikaj drzew lub krzewów, które były już wielokrotnie przycinane i utraciły swój kształt. Jeśli roślina była często przycinana możemy wywnioskować, że już od dawna stopniowo zamierała i być może jest już poważnie chora, a nie jedynie zaniedbana.

Ponadto trzymaj się z daleka od roślin zaatakowanych przez szkodniki – zwłaszcza na korzeniach. Ściągnięcie jednego ślimaka to jedno, ale już egzemplarz pokryty przędziorkami chmielowcami lub czerwcami, albo zainfekowany przez innego rodzaju szkodnika lub chorobę może okazać się problemem zbyt trudnym do rozwiązania. O tym, czy na korzeniach rośliny żerują szkodniki, dowiesz się dopiero po ich przejrzeniu, dlatego ostrożnie wyjmij roślinę z doniczki. Wypatruj kremowobiałych larw opuchlaka truskawkowca. Na końcu sprawdź, czy korzenie są gąbczaste i przybrały brunatny kolor – wskazywałoby to na infekcję lub też przelanie lub przesuszenie bryły korzeniowej. Nie szkodzi, jeśli w złym stanie jest tylko niewielka część korzeni, nie powinna to być jednak większość.

Nie kupuj rośliny, która spośród wszystkich przecenionych egzemplarzy ma najbardziej przerośnięte korzenie

Oceń i rozpoznaj problem

Sprawdź liście, łodygi i korzenie. Liście są czasami pozawijane, lecz nie widać na nich żadnych szkodników, ponieważ zdążyły się już przemieścić gdzie indziej. Jednak objawy, takie jak wżery widoczne na obrzeżach liści (pozostawione przez dorosłe opuchlaki truskawkowce) wskazują na to, że w podłożu znajdują się ich larwy lub jaja.

Jesienią często znajdziemy przecenione byliny zielne, które zaczęły zamierać na zimę. Jeśli ich korzenie są w dobrym stanie, a szyjka korzeniowa (część rośliny, z której wiosną wyrastają nowe przyrosty) jest jędrna i zdrowa, to roślina zachowuje się tak, jak powinna o tej porze roku i wiosną świetnie sobie poradzi.

Wybierz roślinę o zdrowej szyjce korzeniowej, gdzie podłoże sięga do zdrowych przyrostów

eprasa.pl 4a7617577d

Odpowiednia roślina, odpowiednie światło

Czasami roślina wygląda na chorą, ponieważ nie zapewniono jej odpowiedniej ilości światła – może się to objawiać poparzeniami na liściach paproci lub żółknącymi, blednącymi albo przebarwionymi liśćmi na innych roślinach, które umieszczono na zbyt jasnym stanowisku. Z kolei niedobór światła powoduje, że rośliny wiotczeją i bledną. Podobne objawy mogą się również rozwinąć u roślin domowych, dlatego powtórzę raz jeszcze: poczytaj o wymaganiach poszczególnych roślin i umieść je w odpowiednim miejscu.

Nie zregenerują się natychmiastowo, a brązowe i poparzone liście nie staną się na powrót zielone, lecz szybko zauważysz poprawę.

Rośliny mogły otrzymać zbyt dużo lub za mało światła słonecznego, co spowodowało, że wyglądają na osłabione

Kwarantanna

Jeśli planujesz zakup drzewek lub krzewów, dobrym pomysłem będzie poddanie ich kilkutygodniowej kwarantannie. Będziesz mieć czas na to, by zaobserwować czy stan rośliny – po tym, jak otoczyłeś ją opieką – się poprawia (lub nie). Jest to z reguły zalecane w przypadku wszystkich nowych roślin, nie tylko tych z promocji, i pozwala zmniejszyć ryzyko przenoszenia się szkodników i chorób do twojego ogrodu. Im mniejszy masz ogród, tym trudniej to zrobić, jednak postaraj się umieścić je jak najdalej od głównej jego części. Pielęgnuj je i obserwuj rozwój sytuacji.

Odizoluj nowo zakupione egzemplarze od reszty roślin – ułatwi ci to również monitorowanie ich wzrostu

Kiedy przesadzić

Bardzo często rośliny na „półce promocyjnej" po prostu straciły swoją witalność. Pomyśl o ich doniczkach jak o tymczasowym lokum – wszyscy z czasem potrzebujemy więcej miejsca. Nawet jeśli były regularnie podlewane w centrum ogrodniczym, może się zdarzyć, że jest im za ciasno i zużyły już wszystkie substancje odżywcze z podłoża. Problem może się pogorszyć po przesadzeniu roślin do podłoża bez torfu, gdyż ich potrzeba częstszego podlewania może doprowadzić do wypłukania większości zawartego w podłożu nawozu.

W okresie kwarantanny przesadź swojego roślinnego pacjenta do nowej doniczki – wystarczy o rozmiar lub dwa większej. Korzenie skorzystają ze składników odżywczych obecnych w nowym podłożu i będzie ci łatwiej zadbać o równomierne nawodnienie podłoża. Jeśli zaobserwujesz obumarłe lub gąbczaste korzenie, przed przesadzeniem roślin do nowej doniczki usuń je z pomocą ostrych nożyczek lub sekatora. Jeśli musisz usunąć sporą część korzeni, może się okazać, że dotychczasowa doniczka oraz świeże podłoże w zupełności wystarczą.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

Czasami objawy przelania rośliny są podobne do przesuszenia

Podlewanie i drenaż

Dowiedz się, jakie są potrzeby twojej rośliny dotyczące podlewania, aby utrzymać ją w dobrej kondycji. Może wyglądać na chorą, ponieważ otrzymywała za dużo lub za mało wody. Większość roślin lubi stabilne warunki wzrostu, więc postaraj się im je zapewnić – jeśli odkryjesz, że potrzebują one przepuszczalnego podłoża, upewnij się, że je otrzymają.

Jeśli musiałeś usunąć sporo liści, roślina będzie tracić i potrzebować mniej wody, dlatego uważaj, aby jej nie przelać. Jeśli nie masz co do tego pewności, utrzymuj podłoże jedynie lekko wilgotne.

Stosuj nawozy z umiarem, nawet te o spowolnionym działaniu

Pomyśl, zanim zastosujesz nawóz

Lepiej nie podawać osłabionej roślinie zbyt dużo pokarmu w postaci nawozu – idę o zakład, że kiedy jesteś chory, jesz o wiele mniej. Nawóz zawarty w nowym podłożu powinien wystarczyć na początek, a kiedy roślina zacznie odżywać, możesz zasilić ją niewielką ilością dodatkowego nawozu. Jeśli zrobisz to zbyt późno w sezonie, pobudzisz roślinę do wypuszczania nowych przyrostów, co może i brzmi dobrze, ale najprawdopodobniej zostaną one uszkodzone przez mróz. Kiedy nadejdzie odpowiedni czas, zacznij od podania roślinom nawozu o wysokiej zawartości fosforu, aby wspomóc wzrost korzeni.

Usuń martwe części rośliny, takie jak przekwitłe kwiaty

Przytnij i powycinaj

Martwe lub obumierające części rośliny nie przynoszą jej żadnych korzyści i mogą doprowadzić do rozwoju chorób, takich jak szara pleśń oraz gruzełek cynobrowy, dlatego je wytnij. Skróć zainfekowane części rośliny aż do zdrowej, zdrewniałej tkanki oraz zdrowego pąka skierowanego na zewnątrz – dzięki temu nowe pędy powinny być zdrowe i rosnąć w odpowiednim kierunku. Zrób to od razu po zakupie, bez względu na to, czy jest to odpowiednia pora na przycinanie.

Wytnij również zainfekowane lub martwe liście. Efekt końcowy może tymczasowo wydawać się gorszy, lecz bądź pewien, że postępujesz właściwie.

Uporaj się ze szkodnikami

Jeśli pomimo przeprowadzonej przez ciebie kontroli po jakimś czasie zauważysz na roślinie szkodniki, pamiętaj, że jest wiele środków biologicznej ochrony roślin. Nicienie to mikroskopijne organizmy, które pomagają zwalczać szkodniki bez konieczności stosowania substancji chemicznych. Są nieszkodliwe dla zwierząt domowych, dzikich stworzeń i ludzi.

Naturalne rozwiązania tego typu możesz zastosować do zwalczania innych szkodników, na przykład przędziorka chmielowca, wełnowca, mączlika, opuchlaka truskawkowca, ziemiórek, czerwców, mszyc, ślimaków i innych.

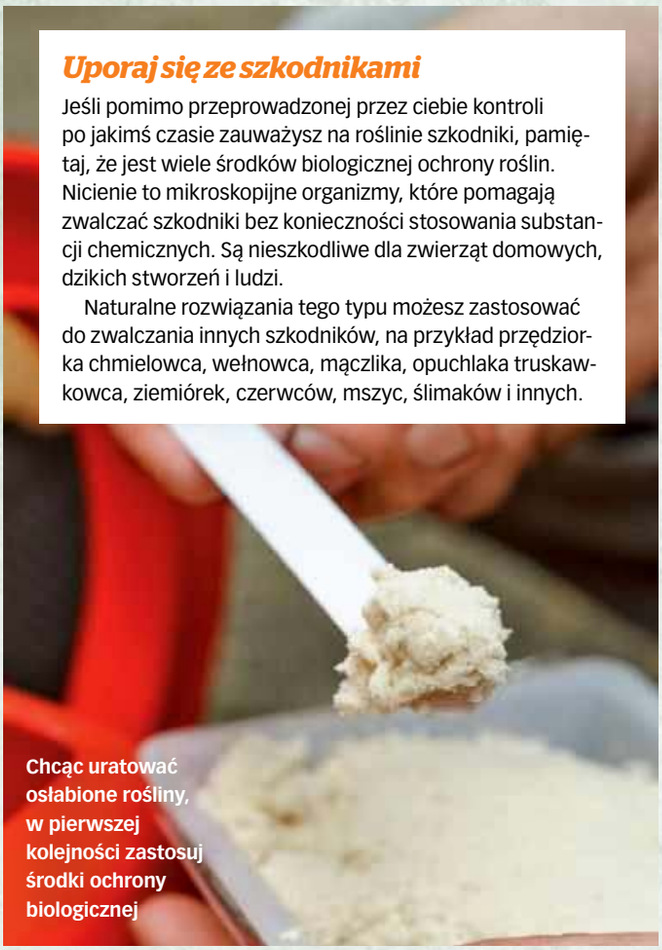

Chcąc uratować osłabione rośliny, w pierwszej kolejności zastosuj środki ochrony biologicznej

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

Dalia *zmienną jest*

Dalie, zwane georginiami, przeżywają teraz swój renesans. Kojarzone dotychczas z wiejskimi ogrodami, dziś są chętnie sadzone niemal w każdym ogrodzie, a nawet w doniczkach. Pasują do różnych stylów ogrodowych – znakomicie wyglądają zarówno w ogrodach historycznych , jak i rustykalnych, w tradycyjnych przydomowych ogródkach i w nowoczesnych założeniach, a nawet w zieleni miejskiej. Słyną z olśniewającej palety kolorów, bogactwa form, różnych wielkości kwiatów oraz długiego okresu kwitnienia, który trwa od początku lata aż do jesiennych przymrozków.

TEKST I ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl 4a7617577d

Większość uprawianych obecnie odmian dalii to mieszańce dalii szkarłatnej (*Dahlia coccinea*) i dalii zmiennej (*Dahlia pinnata*) określane wspólną nazwą dalia ogrodowa. Hodowcy stworzyli tysiące odmian, które zachwycają swoją różnorodnością – mamy odmiany osiągające 20 cm i dochodzące do 2 m wysokości. Średnica kwiatów oscyluje między 5 cm aż po wielkość dużego talerza obiadowego. Oprócz kwiatów, niektóre odmiany wyróżniają się również oryginalną barwą liści. To wszystko czyni dalię rośliną niemal doskonałą. Czy ma więc jakieś wady?

W Polsce dalie uprawiane są sezonowo z uwagi na ich brak odporności na mróz. To właściwie największy problem, ponieważ jesienią trzeba wykopać bulwy i bezpiecznie przechować w odpowiednich warunkach do wiosny, a później na nowo je posadzić, a to bywa kłopotliwe. Obok całego zamieszania z wykopywaniem bulw, możemy jeszcze pomarudzić, że w bogatej gamie kolorystycznej nie widać kwiatów czysto niebieskich. Istnieją tylko te w liliowo-niebieskawych odcieniach, ale jest szansa, że jeśli geny dalii pozwolą, to hodowcy w końcu wyselekcjonują zupełnie wyjątkową, bo kwitnącą na niebiesko dalię.

Dalia pochodzi z Meksyku, a do Europy sprowadzili ją w XVII wieku Hiszpanie. Przywieziona przez nich dalia olbrzymia (*Dahlia imperialis*) miała lekko fioletowe, pojedyncze kwiaty i była bardzo wysoka. Z kolei druga z nowoodkrytych – dalia szkarłatna – była niższa i miała czerwone kwiaty. W wyniku skrzyżowania tych i innych sprowadzonych z Ameryki Środkowej gatunków powstały dalie o różnorodnym i zmiennym wyglądzie. Dalia była znana i uprawiana już przez Azteków ze względu na piękne kwiaty, właściwości lecznicze oraz jadalne bulwy. Swoją współczesną nazwę otrzymała na cześć szwedzkiego botanika Andersa Dahla.

Podział dalii na grupy według typu kwiatostanu

Ogrodnicy wyhodowali mnóstwo odmian ozdobnych o kwiatach pojedynczych, półpełnych i pełnych. Kwiaty dalii zebrane są w koszyczki na szczytach pędów i zbudowane z umieszczonych w centrum kwiatów rurkowatych oraz ułożonych wokół nich kwiatów języczkowych, które nazywamy płatkami. Typową budowę koszyczka kwiatowego najwyraźniej widać u dalii pojedynczych, natomiast u form pełnych kwiaty rurkowate w większości przekształcone są w dekoracyjne i okazałe płatki.

▶ **Dalie dekoracyjne i talerzowe** – kwiaty duże, pełne bez wyraźnego środka. Płatki gładkie, ułożone promieniście, stopniowo zmniejszają się w kierunku środka, np. 'Cafe au Lait', 'Otto's Thrill', 'Tartan', 'Labyrinth', 'Lilac Time', 'Glorie van Noordwijk'.

'Tahiti Sunrise'

▲ **Dalie półkaktusowe** – koszyczek podobny do kwiatów kaktusowych, ale płatki są nieco szersze i zwinięte do połowy długości, co wprowadza równowagę między ostrością dalii kaktusowych a miękkością innych odmian. np. 'Chat Noir', 'My Love', 'Park Princess', 'Tahiti Sunrise'. Dalie półkaktusowe i kaktusowe dobrze znoszą ulewne deszcze i wiatr dzięki wąskim i niepodatnym na obciążenie wodą płatkom.

Dalie kaktusowe – koszyczek zwarty, pełny, uformowany na kształt gwiazdy. Płatki są igiełkowate, długie i szpiczaste; przypominają kolce, np. dalia 'Bora Bora', 'Friquolet', 'Star's Favorite', 'Pinelands Flames'.

'Glorie van Noordwijk'

▼ **Dalie pomponowe** – kwiat mały, zwarty i kulisty lub lekko spłaszczony na czubku o średnicy do 5 cm. Płatki ciasno zwinięte w rulon tworzą spiralny, geometryczny układ, a przy tym kwiatostan ma frywolność pompona, np. 'Orange', 'Tam Tam', 'Franz Kafka', 'Bantling', 'Snowflake'

'Snowflake'

▼ **Dalie kuliste** – regularny kulisty kwiat, nieco większy niż u dalii pomponowych, o średnicy 6-10 cm, wypełniony ściśle płatkami wygiętymi łódeczkowato na całej długości, np. 'Deepest Yellow', 'Marble Ball', 'Wizard of Oz', 'Linda's Baby', 'Demon'. Dalie kuliste i pomponowe są idealne do tworzenia akcentów na rabatach oraz do donic i bukietów

'Demon'

ZDJĘCIA: OLGA, / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

'Polka'

▲ **Dalie anemonowe** – kwiaty pełne, płatki zewnętrzne spłaszczone, otaczają wianuszkiem poduszeczkę krótszych i zwiniętych płatków rurkowych najczęściej w żółtym kolorze, np. 'Rosita', 'The Phantom', 'Polka'.

▼ **Dalie kołnierzykowe** – kwiat o średnicy 6-8 cm złożony z dwóch okółków płatków. Zewnętrzny okółek jest okazały i barwny, a wewnętrzny tworzy kołnierzyk z krótszych i węższych płatków otaczających zazwyczaj żółty środek, np. 'Bumble Rumble', 'La Gioconda', 'Night Butterfly', 'Pooh', 'Olivia'.

'Olivia'

ZDJĘCIE ELKE HÖTZEL / ADOBESTOCK

▶ **Dalie peoniowe** – kwiaty duże, półpełne, złożone z wielu warstw szerokich i prawie płaskich płatków ułożonych promieniście wokół środka, np. 'Twyning's After Eight', 'Bishop of Llandaff', 'Fascination'.

Dalia z serii Top Mix 'Red'

'Fascination'

Dalie o pojedynczych kwiatach – kwiaty o średnicy poniżej 10 cm z jednym rzędem płatków nachodzący na siebie lub nie, np. 'Sunshine', 'Magenta Star', 'Twyning's After Eight'.

▼ **Dalie storczykowe** – kwiaty pojedyncze, niewielkie, z długimi, szpiczastymi, rurkowatymi płatkami ułożonymi w gwiaździste kręgi, przypominają wyglądem orchidee, np. 'Honka Surprise', 'Verrone's Obsidian'.

'Verrone's Obsidian'

ZDJĘCIE LOIS GOBE / ADOBESTOCK

◀ **Dalie Mignon** – kwiaty drobne, pojedyncze, o średnicy poniżej 5 cm, z zaokrąglonymi brzegami płatków, np. 'Scura', 'G.F. Hemerik'.

▼ **Dalie grzybieniowate** – kwiaty pełne, duże, przypominające lilie wodne, o gęsto ułożonych płatkach, np. 'Crème de Cassis', 'Priceless Pink', 'Twilight Time'.

'Twilight'

eprasa.pl 4a7617577d

Gdzie posadzić dalie?

Dalie kochają słońce. Sadzimy je na ciepłych i osłoniętych od wiatru stanowiskach, w przepuszczalnym, lekkim i żyznym podłożu. Gleby ciężkie oraz gliniaste trzeba rozluźnić i spulchnić. Dalie gniją i obumierają na stale mokrych stanowiskach. Karpy sadzi się na miejsca docelowe w maju, gdy minie ryzyko wiosennych przymrozków. Przed wysadzeniem do gruntu można je podpędzić w pojemnikach, żeby zakwitły wcześniej. Podczas sadzenia dołek warto zasilić kompostem. Dalie to żarłoczne rośliny, które szczególnie w czasie kwitnienia wymagają nawożenia, a przez cały sezon systematycznego podlewania. Po pierwszym jesiennym przymrozku bulwy dalii należy wykopać, oczyścić z ziemi, podsuszyć i przechowywać w suchym i chłodnym pomieszczeniu ułożone w przewiewnych pojemnikach i przykryte suchymi liśćmi, wiórami lub słomą do wiosny. Po zimowym spoczynku karpy można podzielić na części, usuwając przy tym suche lub zgniłe fragmenty. Dalie najłatwiej rozmnożyć wiosną przez podział bulw i sadzonkowanie. Dla lubiących wyzwania istnieje też metoda rozmnażania przez wysiew nasion. Dotyczy to głównie dalii niskich o kwiatach małych i pojedynczych, które chętnie zawiązują nasiona.

ZDJĘCIE OLGA / ADOBESTOCK

Zdrowa karpa dalii powinna mieć jędrne, nieuszkodzone bulwy

Pielęgnacja dalii od wiosny do jesieni

Podlewanie – w czasie suszy i w okresie intensywnego kwitnienia dalie potrzebują dużej ilości wody. W zależności od gleby warto je podlewać co 3-5 dni. Świeżo posadzone, nagie bulwy podlewa się oszczędnie, aby uniknąć gnicia.

Palikowanie – kruche łodygi dalii wymagają solidnej podpórki, szczególnie ważne jest to u odmian wysokich oraz odmian o ciężkich kwiatach. Tyczki wbija się w ziemię już podczas sadzenia bulw i w miarę wzrostu przywiązuje pędy piętrowo do podpór. Dodatkowo z trzech stron rośliny można umieścić cieńsze podpory owinięte sznurkiem, na którym będą się wspierać pędy boczne.

Ściółkowanie – gdy dalia osiągnie wysokość 20-30 cm warto rozłożyć wokół niej warstwę ściółki z suchej słomy lub skoszonej trawy. Ściółka zapobiegnie wysuszaniu gleby i uniemożliwi wzrost chwastom.

Usuwanie przekwitłych kwiatostanów – jest kluczem do długiego i obfitego kwitnienia. Dzięki ogławianiu dalie nie zawiążą nasion i będą zachęcone do wydawania nowych kwiatów.

Zbieranie kwiatów – dalie cudownie wyglądają w bukietach. Wieczór lub wczesny ranek to najlepsza pora na zrywanie kwiatów. Odcinamy pędy kwiatowe ukośnie ostrym nożem, przy czym długość łodygi powinna być proporcjonalna do wielkości kwiatu.

Szkodniki i choroby

Chociaż dalie należą do roślin łatwych w uprawie, to ich bujne liście i kwiaty mogą przyciągać wiele szkodników, w tym mszyce, przędziorki czy skorki. Naziemne części rośliny, zarówno liście, jak i kwiaty, bywają też przysmakiem dla ślimaków. Z tego powodu większość cennych odmian z mojej kolekcji uprawiam w pojemnikach. To utrudnia ślimakom ich niszczycielską działalność.
W niesprzyjających warunkach uprawy, np. w deszczowe lato, dalie narażone są na choroby grzybowe, bakteryjne czy wirusowe, które objawiają się więdnięciem, deformacjami, zniekształceniami liści i innych części oraz różnorodnymi przebarwieniami. Do najczęstszych chorób atakujących dalie należą mączniak prawdziwy i rzekomy, szara pleśń, wirus mozaiki oraz zgnilizna korzeni.

Dalia 'Dad's Favorite' – liście i płatki nadgryzione przez ślimaki, dodatkowo widoczne zniekształcenie liści

eprasa.pl 4a7617577d

'Eclipse'

Kwiaty dla zapylaczy

Z punktu widzenia pszczół i owadów zapylających grupa dalii pełnych, dekoracyjnych, pomponowych i wszystkich bez wyraźnej obecności kwiatów rurkowatych i dostępności do nich jest bezużyteczna. Okazałe kwiaty z tych grup są niewątpliwie są dekoracyjne, więc absolutnie nie należy z nich rezygnować, jednak nie są przydatne zapylaczom, ponieważ dodatkowe, gęste płatki blokują dostęp do nektaru. Warto więc posadzić obok nich dalie, których kwiaty stanowią cenne źródło nektaru. W ogrodach przyjaznych zapylaczom sadzimy dalie pojedyncze, anemonowe, peoniowe, kołnierzykowe i dalie Mignon. Najlepiej w towarzystwie innych roślin o kwiatach bogatych w nektar i pyłek, aby zapewnić owadom różnorodny wybór. Dzięki temu, że kwitną aż do pierwszych przymrozków, dalie będą stołówką dla pszczół, motyli, bzygów i innych owadów.

Dalie o ciemnych liściach

Nowe mieszańce potrafią zaskoczyć nie tylko wyrafinowanymi kwiatami, ale również oryginalną barwą liści. W zależności od odmiany ich pierzaste ulistnienie przyjmuje szmaragdowozieloną, zielono-brązową, ciemnopurpurową, czekoladową lub niemal czarną barwę, która tworzy kontrast z jasnymi i kolorowymi kwiatami. Eleganckie, ciemne liście stanowią stonowane tło, wydobywając piękno kwiatów i przy okazji dodają rabatom nutkę tajemniczości i elegancji. Ciemnolistne odmiany można efektownie aranżować z roślinami o jasnozielonym ubarwieniu. Odmiany o ciemnych liściach są bardziej odporne na szkodniki i choroby, uszkodzenia mechaniczne oraz na trudne warunki pogodowe, takie jak ulewne deszcze czy wiatry, ze względu na wysokie stężenie w liściach związków fenolowych. Należą do nich m. in. odmiany z serii Bishop – 'Bishop of Auckland', 'Bishop of Oxford', a także 'Waltzing Matilda', 'Wishes N Dreams', 'Yellow Hammer', 'Joe Swift', 'Twyning's After Eight'.

'Bishop of Oxford'

Dalie w donicach

W małych ogrodach lub gdy brakuje miejsca w gruncie, z powodzeniem można uprawiać dalie w donicach. Co więcej, zakwitają wtedy szybciej. W doniczkach znakomicie sprawdzają się odmiany niskie o zwartym pokroju dorastające do 30-60 cm wysokości, np. doniczkowe dalie karłowe z serii Gallery – 'Gallery Monet', 'Gallery Pablo', 'Gallery Leonardo', dalie z serii Impression – 'Melody' i 'Happy Single' oraz 'Sharkley', 'Babydoll', 'Dahlietta'. Doskonałym towarzystwem będą kwitnące rośliny jednoroczne jak nemezja, bakopa, werbena, kleome, tytoń ozdobny, a także rośliny o dekoracyjnych liściach jak żurawki, kocanki czy trawy ozdobne. W pojemnikach można też uprawiać pojedynczo odmiany wysokie. Ważna w tym przypadku jest odpowiednio duża i stabilna donica oraz podpory dla wysokich pędów.

Niskie odmiany dalii można uprawiać w donicach na tarasie lub balkonie

eprasa.pl 4a7617577d

POMYSŁY NA ŁATWE NASADZENIA

Kompozycje z różami na rabaty

Róże występują w wielu kolorach, rozmiarach i formach, dlatego łatwo jest je połączyć z innymi roślinami. Chociaż można je sadzić samodzielnie, to są świetnym towarzystwem dla bylin oraz krzewów na rabacie mieszanej, gdzie możesz umieścić gatunki w kontrastujących ze sobą lub harmonijnie dobranych barwach i formach tak, by robiły jeszcze większe wrażenie. Nawet jeśli połączysz różę tylko z jedną rośliną innego gatunku, poprawisz wygląd nijakiego zakątka w ogrodzie i przedłużysz sezon kwitnienia.

Inspirujące iglice

Naparstnice wprowadzają kontrastujący z różami kształt – ich kwiatostany niczym iglice wznoszą się nad eleganckimi kwiatami róż. Średniej wysokości róża damasceńska wprowadza na rabatę odcienie różu, a nad nimi góruje biel naparstnic. Ridolfia wnosi dodatkową wysokość oraz różniącą się od reszty jaskrawą zieleń.

Elementy kompozycji Róże damasceńskie, naparstnice o białych kwiatach (wypróbuj naparstnicę purpurową, *Digitalis purpurea* f. *albiflora*) oraz ridolfia (*Ridolfia segetum*)

Szczyt dekoracyjności Od lipca do sierpnia

Kolorowe charaktery

Posadź rośliny reprezentujące różne odcienie jednego koloru lub będące w kolorach sąsiadujących ze sobą na kole barw. Tutaj karmazynowe koszyczki kwiatowe ostrożenia łąkowego podkreślają ciemnoróżową barwę róży 'De Rescht', podczas gdy orliki w kolorach czerwonym i fioletowym – 'Ruby Port' i 'Blue Barlow' – wprowadzają na rabatę imponującą paletę odcieni.

Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'De Rescht', ostrożeń łąkowy (*Cirisum rivulare*), orlik (*Aquilegia vulgaris*) 'Ruby Port' i 'Blue Barlow'.

Szczyt dekoracyjności Od czerwca do sierpnia

eprasa.pl 4a7617577d

Zastrzyk energii
Czysta biel róży 'Kew Gardens' wprowadza świeżość do tego zestawu z soczyście zielonym wilczomleczem Martina, który jest mało wymagającą rośliną o zwartym pokroju, a ze swoimi jaskrawo zielonymi liśćmi i kwiatami z czerwonym środkiem jest dobrym kompanem dla róż.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Kew Gardens' i wilczomlecz Martina (*Euphorbia* x *martini*)
Szczyt dekoracyjności
Od czerwca do sierpnia

Wysokich lotów
Farbownik lazurowy wspaniale uświetni rozpoczęcie sezonu różanego. Od późnej wiosny do początku lata jego wznoszące się na trochę ponad metr nad ziemią wiechowate, ciemnoniebieskie kwiatostany będą wspaniałym uzupełnieniem różowych kwiatów róż.
Elementy kompozycji Farbownik lazurowy (*Anchusa azurea*) 'Lodden Royalist' i róża (*Rosa*) 'Gertrude Jekyll'.
Szczyt dekoracyjności
Od czerwca do sierpnia

Wymieszane
Róże o zwartym pokroju, takie jak odmiana 'Charlotte', są idealne na rabatę mieszaną, na której podsadzono je różowymi, mrozoodpornymi bodziszkami – kwiaty tych drugich są uzupełnieniem żółtych kwiatów róż.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Charlotte', mrozoodporne bodziszki, naparstnica purpurowa oraz przywrotnik miękki (*Alchemilla mollis*).
Szczyt dekoracyjności
Od czerwca do sierpnia

Przebojowa harmonia
Wykorzystaj podobne kolory do osiągnięcia harmonijnego efektu. Róża (*Rosa*) 'Princes Anne' ma kwiaty, które na początku kwitnienia mają kolor ciemnoróżowy, niemal wpadający w czerwień, po czym uzyskują barwę głębokiego różu, który perfekcyjnie pasuje do jasno- i ciemnoróżowych kwiatostanów kłosowca.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Princess Anne' i kłosowiec (*Agastache*) 'Cotton Candy'.
Szczyt dekoracyjności Od czerwca do września

Wśród paproci
Stwórz elegancki układ, w którym róże 'Buff Beauty' o kremowych kwiatach podsadzone są paprociami o atrakcyjnym ulistnieniu. To połączenie będzie dobrym wyborem na miejsce w półcieniu, gdyż paprocie bardzo dobrze się w nim czują. 'Buff Beauty' również poradzi sobie z odrobiną cienia, chociaż będzie wymagać minimum czterech godzin pełnego słońca w ciągu dnia.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Buff Beauty' i paprocie.
Szczyt dekoracyjności Od lipca do września

eprasa.pl 4a7617577d

Z klasą
Róż i fiolet to klasyczne zestawienie na ogrodowych rabatach. Fioletowe, mrozoodporne bodziszki to dobry wybór na towarzyszy róż, ponieważ wiele ich odmian kwitnie przez całe lato.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Emily Brontë' i bodziszek wspaniały (*Geranium* x *magnificum*) 'Rosemoor'
Szczyt dekoracyjności
Od czerwca do sierpnia

Olśniewający duet

Stwórz dynamiczny zestaw kolorystyczny złożony z róży krzaczastej 'The Poet's Wife' o zwartym pokroju i żółtych kwiatach oraz fioletowych bylin, takich jak szałwie, które będą kwitły przez długi okres. Podłużne, kłosowe kwiatostany tych drugich wprowadzają wyraźny kontrast oraz silny akcent wertykalny. Natomiast ta odmiana róży charakteryzuje się intensywnym, owocowym aromatem.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'The Poet's Wife' oraz szałwia omszona (*Salvia nemorosa*) 'Ostfriesland'.
Szczyt dekoracyjności Od lipca do września

Poczuj zapach

Otocz róże roślinami o łagodnych barwach, aby nadać rabatom nieco mniej formalny charakter i przy okazji wypełnić ogród aromatem. Róża 'Scepter'd Isle' ma zapach mirry, a kocimiętka ma pikantny zapach, przypominający miętę. Kocimiętka kwitnie przez całe lato, lubią ją pszczoły, a jej odcienie fioletu pasują do różowych kwiatów róży.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Scepter'd Isle', kocimiętka Faassena (*Nepeta* x *faassenii*) oraz rdest zmienny (*Persicaria polymorpha*) o białych kwiatostanach.
Szczyt dekoracyjności Od czerwca do września

eprasa.pl 4a7617577d

Dla ochłody
Biel i zieleń tworzą eleganckie połączenie, które nigdy nie wyjdzie z mody. To zestawienie powtarzającej kwitnienie róży o podwójnych kwiatach z przywrotnikiem miękkim, rozpościerającym się pod nią niczym seledynowa mgiełka, będzie pięknie wyglądało przez całe lato.
Elementy kompozycji Róża (*Rosa*) 'Winchester Cathedral' i przywrotnik miękki (*Alchemilla mollis*).
Szczyt dekoracyjności
Od czerwca do września

Byliny XXL

Czy w czasach, kiedy wszystko – od tabliczek czekolady, przez mikroprocesory, aż po mieszkania w blokach, a także przydomowe ogródki – ulega miniaturyzacji, wielkie byliny także odchodzą do lamusa? Potrzebują dużo miejsca, bo robią duże wrażenie. Zróbmy im hałas! – przekonuje **Łukasz Skop**

Z wyborem miejsca dla wysokich roślin jest jak z robieniem grupowej fotografii: najwyżsi muszą stanąć z tyłu, żeby wszystkich było dobrze widać. Im więcej uczestników wydarzenia, tym bardziej trzeba się natrudzić: ktoś pewnie będzie stał na palcach, ktoś inny wyciągnie szyję lub przykucnie z przodu; trzeba się będzie przytulić lub oprzeć na ramieniu osoby stojącej obok, aż w końcu wszyscy idealnie się dopasują i po kilku nieudanych strzałach w końcu wyjdzie ten jeden celny, który stworzy pamiątkę na lata. Podobnie jest z wysokimi bylinami, chociaż przesadne przytulanie ich do siebie, żeby zmieściły się na jednej rabacie, może nie wyjść im na dobre. Rośliny, a w szczególności okazałe kwitnące byliny, potrzebują dla siebie odpowiednio dużo miejsca, żeby móc w pełni zaistnieć. Ściśnięte na siłę nie tylko nie będą miały pola do popisu i utworzenia solidnych kęp, ale będą również walczyć o dostęp do światła, a że zwykle rosną bardzo szybko, to w efekcie staną się słabe, chwiejne i zaczną się przewracać jeszcze zanim zakwitną, a to już nie jest przepis na dobrą rabatę.

Wysokim bylinom z pewnością nie można odmówić jednego: są niebywale dramatyczne i potrafią zrobić z siebie przedstawienie. Może nie brzmiałoby to najlepiej, gdyby to samo powiedzieć o ludziach, ale w przypadku roślin to wielka zaleta. Ponieważ wyróżniają się z tłumu innych gatunków wysokim wzrostem (lub wielkimi liśćmi), można je wykorzystać na różne sposoby. Ten najbardziej oczywisty i przydatny, to stworzenie z nich tła dla innych, niższych gatunków. Na rabacie założonej przy ogrodzeniu, którą oglądamy od przodu i może trochę po skosie, najwyższe byliny najczęściej są sadzone najbliżej granicy działki. Mogą skutecznie zasłonić nieatrakcyjną siatkę lub stary płot, ale nie zasłonią gatunków rosnących przed nimi, których wysokość będzie się stopniowo zmniejszać aż do przodu rabaty, czyli tam, gdzie najwygodniej i najbliżej da się podejść. Inne zastosowanie wysokich bylin to posadzenie ich w samym środku rabat założonych nie przy ogrodzeniu, ale na trawniku. Takie rabaty mogą przypominać wulkaniczne wyspy wynurzające się z trawnikowego oceanu. Są dobrym sposobem na zróżnicowanie płaskiej działki i podzielenie jej na strefy. Rolę gór będą w nich pełnić właśnie wysokie byliny.

Malwy to jedne z najbardziej widowiskowych roślin – są wysokie i kolorowe, a w dobrych warunkach żyją kilka lat. Łatwo się też rozsiewają

eprasa.pl 4a7617577d

“ Wielkie byliny są niezwykle różnorodne, a każda zasługuje na wyjątkowe traktowanie ”

eprasa.pl 4a7617577d

Łukasz poleca: spektakularne byliny

❶ Gunnera olbrzymia (*Gunnera manicata*)

W x S 300 x 420 cm

Marzenie wielu ogrodników – majestatyczna gunnera wytwarza liście o średnicy do 120 cm! Wymaga stale wilgotnego, próchniczego i żyznego podłoża oraz półcienia. Dobrze rośnie przy zbiornikach wodnych. Na zimę należy ściąć jej liście i osłonić nimi kępę oraz dodatkowo zabezpieczyć roślinę solidnym stroiszem. Wymagająca, ale oszałamiająca rozmiarem.

❷ Rudbekia naga (*Rudbeckia laciniata*) 'Goldball'

W x S 210 x 90 cm

Możesz ją pamiętać z wiejskich ogródków. Jest wysoka i chwiejna, dlatego zawsze wymaga podparcia, ale poza tym mało wymagająca, odporna na szkodniki i choroby. Doskonała do bukietów. Rozmnażaj wiosną przez wykopanie i podział rozrośniętych kęp.

❸ Bokkonia sercowata (*Macleaya cordata*)

W x S 250 x 150 cm

Roślina o wielu twarzach. Wiosną zwraca uwagę niebiesko-zielonkawymi liśćmi, które od spodu przybierają rdzawe zabarwienie. Wytwarza puszyste cynamonowe kwiatostany, będące ozdobą rabat do końca lata. Dolne liście z czasem żółkną i opadają, dlatego warto ją otoczyć niższymi gatunkami, które to zamaskują.

❹ Sadziec plamisty (*Eupatorium maculatum*) 'Atropurpureum'

W x S 250 x 120 cm

Latem rozwija gęste, puszyste, purpuroworóżowe kwiatostany, uwielbiane przez wszystkie zapylacze. Po przekwitnięciu zamieniają się w beżowe, jeszcze bardziej puszyste nasienniki. Świetnie wygląda w połączeniu z wysokimi trawami ozdobnymi. Uda się w pełnym słońcu i w półcieniu. Znosi wilgotne, gliniaste gleby.

❺ Ketmia bagienna (*Hibiscus moscheutos*)

W x S 210 x 120 cm

W Polsce raczej nie osiągnie swojej maksymalnej wysokości (przeważnie zbliża się do jednego metra), ale nie przeszkadza jej to rozwijać olbrzymich – do 30 cm średnicy – kwiatów. Popularnie nazywa się ją hibiskusem bylinowym. Wiosną późno zaczyna wzrost, ale kwitnie do pierwszych jesiennych przymrozków, a jej kwiaty rozwijają się przez całe lato.

ZDJĘCIA: ŁUKASZ SKOP, OLVITA, GRIGORIY, PICTURES_FOR_YOU / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

⑥ Oman wielki (*Inula helenium*)

W x S 180 x 90 cm
Ma mięsiste, jadalne korzenie, bogate w inulinę (cukier, który występuje też w bulwach topinamburu). Kwitnie od początku lipca – żółte kwiaty przywabiają motyle. Przekwitnięte kwiatostany ładnie brązowieją. Łatwo sam się rozsiewa. Może wymagać podparcia.

⑦ Fenkuł włoski (*Foeniculum vulgare*) 'Purpureum'

W x S 180 x 45 cm
Doskonały wypełniacz pustych miejsc i tło dla gatunków o okazałych kwiatach. Ta odmiana wytwarza brunatne młode liście (doskonałe do bukietów!) i złote kwiatostany. Cała roślina wydziela anyżowy zapach, charakterystyczny dla kopru włoskiego. Dobrze znosi susze i głęboko się korzeni. Nie wymaga podpierania.

⑧ Pustynnik (*Eremurus × isabellinus*) 'Cleopatra'

W x S 200 x 40 cm
Wyrasta co roku ze zgrubiałych kłaczy, które wyglądają jak duża ośmiornica. Wymaga miejsc ciepłych i słonecznych. Nie znosi nadmiaru wody – wymaga piaszczystej lub żwirowej, przepuszczalnej ziemi. Kępy trawiastych liści szybko żółkną po przekwitnięciu strzelistych kwiatostanów, które przywabiają owady zapylające.

⑨ Rutewka Delavay'a (*Thalictrum delavayi*)

W x S 150 x 60 cm
Jest wysoka, ale ma w sobie niezwykłą lekkość. Tworzy chmarę lawendowo-fioletowych kwiatów z żółtymi pylnikami, wyniesioną ponad koronkowe liście. Wspaniale wygląda podświetlona wieczornym słońcem. Dzięki ażurowej budowie nie zasłania innych roślin. Półcień i sporo wilgoci – tego potrzebuje najbardziej.

⑩ Chaber wielkogłówkowy (*Centaurea macrocephala*)

W x S 120 x 60 cm
W rodzinie chabrów ma wyjątkowe, bo żółte kwiaty – wyglądają jak puchate czapki. Każdy rozwija się na pojedynczej, sztywnej łodydze. Z czasem tworzy duże kępy. Najlepiej rośnie w pełnym słońcu.

eprasa.pl 4a7617577d

Z kolorowych pędów derenia można wypleść podpórki dla wysokich bylin

Giętka rudbekia opiera się o płot – to częsty widok w wiejskich ogrodach

Solidne wsparcie

Siłą rzeczy w obu przypadkach te najwyższe rośliny nie będą widoczne w całości – prawdę mówiąc będzie im widać głównie głowy, czyli same kwiaty. Na długich i szerokich rabatach, gdzie roślin jest naprawdę sporo, warto już na etapie sadzenia pomyśleć, w jaki sposób i którędy będzie się można także i do tych roślin dostać. Może to być wąska i kręta ścieżka, tylko na tyle szeroka, żeby móc się nią przecisnąć; prawie niewidoczna, ale jednak obecna. Taka ścieżka umożliwi szybką interwencję, kiedy trzeba będzie coś podeprzeć lub uchronić przed szkodnikami, a przy tym nic nie zostanie podeptane ani połamane.

Długie łodygi wysokich bylin to ich duża zaleta – dzięki nim nadają się też do dużych bukietów. Ale jeśli rzecz dotyczy gatunków, które produkują okazałe kwiaty, warto zawczasu pomyśleć o zapewnieniu im odpowiedniego wsparcia. Często widuję sytuacje, w których okazała kwitnąca kępa zostaje obwiązana sznurkiem, aby się nie rozłożyła na boki. Najczęściej wygląda to jak spóźniony ratunek – roślina traci ładny pokrój, bo pędy są stłoczone i ściśnięte. Najlepszym rozwiązaniem, które zapobiegnie takiej sytuacji, jest zapewnienie wsparcia w momencie, kiedy roślina osiągnęła nie więcej niż połowę swojej docelowej wysokości i nie wytworzyła jeszcze pąków kwiatowych. Trzeba wówczas dać jej dyskretne podpórki po bokach kępy – mogą to być na przykład metalowe półobręcze – lub zrobić kratownicę z giętkich, długich gałęzi, przez którą pędy będą mogły przerosnąć. Doskonale nadają się do tego proste, dwuletnie pędy leszczyny lub wierzby albo kolorowe pędy derenia. Innym rozwiązaniem jest otoczenie wysokich bylin niższymi gatunkami o sztywnych i mocnych pędach, które zapewnią im naturalne oparcie. Jeden warunek – trzeba je posadzić dość blisko siebie, aby te wysokie nie położyły się na swoich sąsiadach co sprawi, że i jedne, i drugie stracą swój atrakcyjny wygląd.

Duży rozmiar jest jedną z tych cech, która pozwala zgrupować przeróżne gatunki w jeden zbiór, ale nie mówi nic więcej o jego elementach. Tym samym, wśród wysokich bylin mogą się znaleźć na przykład pustynniki – ogromne strzeliste kwiatostany wyrastające z niezbyt dużych kęp liści oraz gunnera, najbardziej gigantyczny wśród gigantów. Są gatunki, takie jak bokkonia, która jest świetnym liściastym wypełniaczem, ale nie ma atrakcyjnych kwiatów oraz sadziec, do którego motyle zlatują się jak na ucztę Lukullusa. Krótko mówiąc, wielkie byliny są niezwykle różnorodne, a każda zasługuje na wyjątkowe traktowanie, bo warunki, jakich potrzebują, mogą być zgoła różne.

Wielkie wrażenie

Sadzenie dużych roślin trzeba sobie dobrze zaplanować, i tyczy się to nie tylko drzew czy krzewów, ale również bylin w rozmiarze XXL. Takie gatunki potrzebują czasu, żeby się rozrosnąć i osiągnąć pełnię swoich możliwości, a co za tym idzie, trudniej je później przesadzić, bo będzie się to wiązało nie tylko z dużą pracą, ale też z zaczynaniem wszystkiego od początku. Nie są to w końcu małe kępki, jak rośliny skalne, które da się wykopać, podzielić i przenieść w kilka chwil. Ale będę się sprzeczał z każdym, kto powie, że przez to trudno znaleźć dla nich miejsce, a już na pewno, że nie zmieszczą się w małym ogrodzie. Owszem – kto dysponuje małą i ciasną przestrzenią i chce ją wypełnić wieloma gatunkami, ten pewnie nie sięgnie po takie olbrzymy, które zagarną dla siebie większość miejsca. Niemniej, duże rośliny na małej przestrzeni potrafią wywołać duże wrażenie i widok jednego czy dwóch, ale za to potężnych okazów (zamiast wielu małych roślin) może być tym, co sprawi, że ciasny ogródek będzie wyglądać wspaniale, a przy tym będzie przy nim mniej pracy. „Bezobsługowe" ogrody to w końcu jeden z celów, do których dąży teraz wielu ogrodników. Specjalnie ujmuję to w cudzysłów, bo owa bezobsługowość budzi trochę mój wewnętrzny sprzeciw – radość z ogrodnictwa jest nierozerwalnie związana z czasem, który poświęcamy roślinom i jest tym większa, im więcej im go dajemy. To nagroda, duma i satysfakcja płynące z dobrze wykonanej pracy i jeśli w świecie roślin jest coś, co potrafi nam jej dostarczyć całe tony, to są to właśnie te wielkie, majestatyczne i godne podziwu byliny.

eprasa.pl 4a7617577d

PRZEWODNIK DLA KUPUJĄCYCH

Narzędzia ułatwiające pracę w ogrodzie

Właściwy dobór narzędzi i uprawa roślin wyżej niż poziom gruntu sprawiają, że ogrodnictwo staje się prostsze

ZDJĘCIA: GETTY/SOLSTOCK

Pokonaj wyzwania związane z ograniczoną sprawnością, unikaj kontuzji mięśni i jeszcze bardziej ciesz się ogrodnictwem dzięki przewodnikowi **Kay Maguire** po narzędziach ułatwiających pracę w ogrodzie

Wiemy, że ogrodnictwo ma korzystny wpływ na nasze psychiczne i fizyczne samopoczucie, a przebywanie na świeżym powietrzu w ogrodzie i blisko natury jest czymś, czym każdy powinien móc się cieszyć. Dla osób mniej sprawnych fizycznie lub o ograniczonej mobilności praca w ogrodzie jest często jeszcze bardziej korzystna. Na szczęście dzięki rosnącej świadomości dotyczącej potrzeby dostępności i sprytnym innowacjom w projektowaniu narzędzi nikt nie musi już mieć poczucia, że ogrodnictwo jest nie dla niego.

Wielu ogrodników samodzielnie dostosowuje do swoich potrzeb tradycyjne narzędzia ogrodowe, ale teraz dostępne są także różne starannie przemyślane zestawy, które zostały zaprojektowane specjalnie po to, aby ułatwić życie w ogrodzie. Od podwyższonych donic i wózków ogrodowych po wyjątkowo lekkie, ergonomiczne narzędzia – teraz do każdego zadania znajdzie się sprzęt, który je ułatwi.

W tym przewodniku podpowiadamy na co zwrócić uwagę przy wyborze narzędzi oraz proponujemy kilka prostych zmian, które możesz wprowadzić w ogrodzie, aby łatwiej było się nim zajmować. Wybraliśmy również najlepsze narzędzia do czynności, które ogrodnicy wykonują na co dzień, takich jak sadzenie, przycinanie i podlewanie.

eprasa.pl 4a7617577d

▶ Nożyce do ziół i warzyw
www.gardena.com

Nożyce GripCut firmy Gardena umożliwiają jednoczesne cięcie i przytrzymywanie roślin jedną ręką, dzięki wbudowanej funkcji chwytania. Wystarczy mieć jedną wolną rękę, aby coś zebrać i włożyć do koszyka. Chwytak można zdjąć i wyczyścić w zmywarce. Narzędzie jest wykonane ze stali nierdzewnej i posiada miękkie rączki.

◀ Dodatkowa rączka
www.peta-uk.com

Dodatkowa rączka Easi-Grip umożliwia korzystanie ze starszych, tradycyjnych narzędzi. Regulowane stalowe klipsy pozwalają na przymocowanie ergonomicznego uchwytu do mniejszych narzędzi, dzięki czemu można ich używać pod naturalnym kątem bez uczucia dyskomfortu. Przymocuj dwie rączki do narzędzi o długich trzonkach, takich jak grabie czy motyka, a wyeliminujesz potrzebę zginania i skręcania ciała. W sprzedaży dostępne są również doczepiane obejmy łokciowe.

◀ Lekki szpadel
www.wilkinsonsword-tools.co.uk

Ergonomiczny, aluminiowy trzonek i gumowy uchwyt sprawiają, że ten super lekki szpadel łatwo używać i trzymać. Ostra, ząbkowana krawędź ostrza ze stali nierdzewnej z łatwością radzi sobie nawet ze zbitą ziemią, umożliwiając kopanie przy mniejszym wysiłku.

▶ Grabie z chwytakiem
www.townandco.com

Te grabie pomagają usuwać liście i skoszoną trawę z trawnika i ścieżek bez konieczności schylania się. Są lekkie i mają zęby z twardego plastiku, które zbierają resztki i wzruszają powierzchnię. Obsługuje się je za pomocą rączki połączonej z chwytakiem, który zgarnie i przytrzyma duże sterty liści, aż wrzucisz je do taczki.

eprasa.pl 4a7617577d

▼ Lekkie nożyce jednoręczne

www.wilkinsonsword-tools.co.uk

Te ważące zaledwie 235 g nożyce z miękkimi uchwytami są o 30% lżejsze niż standardowe nożyce i można je obsługiwać jedną ręką. Ostrza ze stali węglowej obracają się o 360 stopni, dzięki czemu łatwo nimi przyciąć krawędzie trawnika i topiary.

◀ Zestaw małych narzędzi do sadzenia

www.roamwildproducts.co.uk

Łopatka i widełki w zestawie – zapewniają podparcie dla ramion oraz mają uchwyty, które można trzymać tradycyjnie, odwrotnie lub pionowo. Zaprojektowana z myślą o łatwości użytkowania łopatka ma ząbkowaną krawędź, rozwidloną końcówkę do odchwaszczania i przecinak do sznurka, a widełki mają specjalnie naostrzone zęby, które zapobiegają przyklejaniu się ziemi.

▲ Składany klęcznik i siedzisko w jednym

www.amazon.co.uk

Doskonały do sadzenia, pielenia i przycinania. Ten wszechstronny klęcznik można łatwo zmienić w siedzisko, aby złagodzić ból pleców podczas pracy. Nóżki pełnią także funkcję uchwytów, które ułatwiają wstawanie i klękanie. Wykonane z lekkich żelaznych rurek nóżki, dzięki sprężynom, składają się również na płasko, co ułatwia przenoszenie i przechowywanie.

◀ Wyrywacz chwastów

www.spear-and-jackson.com

Odchwaszczaj w wygodnej stojącej pozycji z wykorzystaniem tego lekkiego chwastownika z długim trzonkiem. Używając uchwytu z nylonu i włókna szklanego zaciśnij trzy pazury ze stali nierdzewnej wokół chwastu, a następnie pociągnij za uchwyt, aby go złapać i wyrwać. Przesunięcie uchwytu spowoduje wypuszczenie chwastu do kosza lub wiadra. Podstawka pod stopę zapewnia dodatkową moc i składa się na płasko, co ułatwia przechowywanie.

prasa.pl 4a7617577d

▶ Teleskopowy zbierak do owoców
www.darlac.com

To lekkie narzędzie o zasięgu od 1,8 do 3 m ma aluminiowy trzonek i podwójny chwytak, który trzyma gałąź po odcięciu, dzięki czemu można z łatwością pracować jedną ręką. Teleskopowy trzonek obraca się o 180 stopni, co ułatwia pracę w trudno dostępnych miejscach.

MĄDRE ZMIANY

Jeśli masz trudność z poruszaniem się, rozważ dostosowanie ogrodu do twojej sytuacji lub przemyśl na nowo sposób w jaki wykonujesz zadania

- **Upewnij się,** że ścieżki są gładkie, równe i wystarczająco szerokie, aby można było łatwo poruszać się po nich ze wsparciem i przenosić narzędzia.
- **Grządki i rabaty** powinny być na tyle płytkie, aby można było do nich łatwo sięgnąć, kiedy chcesz wyrwać chwasty, coś przyciąć i zebrać plony. Wysokie grządki powinny mieć szerokość około 1 m, ponieważ zasięg ramiona wynosi przeciętnie 50 cm.
- **Spróbuj** ogrodnictwa w systemie bez kopania i rozłóż grubą warstwę ściółki na rabatach. Następnie po prostu pozwól dżdżownicom i innym organizmom glebowym wykonać pracę za ciebie.
- **Podlewanie** stanie się łatwiejsze, jeśli rozstawisz w ogrodzie beczki na wodę, aby zbiornik zawsze był pod ręką.
- **Wyściółkuj** donice i rabaty 5-centymetrową warstwą żwiru, kompostu lub kory, aby ograniczyć rozwój chwastów i zmniejszyć straty wilgoci.
- **Uprawiaj** rośliny wymagające mało pielęgnacji, podlewania i przycinania oraz zasłaniające gołą ziemię.

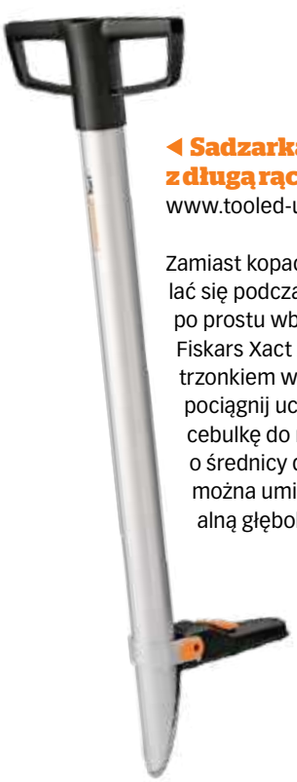

◀ Sadzarka do cebul z długą rączką
www.tooled-up.com

Zamiast kopać dołek i schylać się podczas sadzenia, po prostu wbij sadzarkę Fiskars Xact z długim trzonkiem w ziemię, pociągnij uchwyt i włóż cebulkę do rury. Cebule o średnicy do 5 cm można umieścić na idealną głębokość 15 cm.

▶ Uniwersalny zestaw nawadniający
www.amazon.co.uk

Ten poręczny zestaw nawadniający zawierający wszystko, czego potrzebujesz do podlewania ogrodu o powierzchni 10 m². Eliminuje potrzebę podlewania wężem lub konewką i może dostarczać wodę bezpośrednio do gleby, zmniejszając jej straty. Elastyczny wąż transportuje wodę z kranu na rabaty i rozprowadza ją za pomocą regulowanych kroplowników. W zestawie znajduje się dziesięć kroplowników, ale można je łatwo połączyć z innymi zestawami, aby nawodnić większy obszar.

NA STRONIE
www.GardenersWorld.com/reviews znajdziesz inne przewodniki dla kupujących, recenzje i wiele więcej

eprasa.pl 4a7617577d

WYBÓR WŁAŚCIWYCH NARZĘDZI

Jeśli twoja sprawność lub możliwości ruchowe są ograniczone, istnieje wieje narzędzi, które ułatwią ci pracę w ogrodzie. Zwróć uwagę na następujące kwestie:

■ **Aluminiowe narzędzia** są znacznie lżejsze, więc można nimi pracować dłużej, niż narzędziami wykonanymi ze stali.

■ **Ergonomiczne rączki** i trzonki narzędzi, takich jak łopaty, widły i motyki pomagają zmniejszyć obciążenie pleców.

■ Łopatki, widełki, grabki i inne **ręczne narzędzia z długimi trzonkami** ograniczają konieczność schylania się.

■ **Rączki z dodatkową żebrowaną lub gumowaną powłoką** zapewniają pewny uchwyt podczas pracy. Niektóre narzędzia zostały zaprojektowane tak, aby można je było trzymać na wiele różnych sposobów, dzięki czemu możesz wybrać ten, który najbardziej ci odpowiada.

■ **Plastikowe konewki** są lżejsze od metalowych, a te z uchwytem na górze łatwiej się nosi. Rozciągliwe, tekstylne węże ogrodowe ważą mniej niż plastikowe, a użycie lancy zamiast pistoletu ułatwi podlewanie trudno dostępnych koszy, donic i zakątków. Co więcej, system automatycznego nawadniania na rabatach zrobi to za ciebie.

■ **Podwyższone donice** zmniejszają potrzebę schylania się i klękania, a pojemniki na kółkach są łatwiejsze do przesuwania.

■ **Narzędzia do cięcia** z długimi rączkami umożliwiają przycinanie bez nadwyrężania ciała. Modele wyposażone w chwytak zapobiegają spadaniu odciętych gałęzi na ziemię, dzięki czemu pozwalają na cięcie jedną ręką. Sekatory i nożyce z mechanizmem zapadkowym rozkładają cięcie na kilka etapów i wymagają znacznie mniej wysiłku niż tradycyjne narzędzia do przycinania.

■ **Lekkie przewodowe lub bezprzewodowe kosiarki** łatwiej się pcha niż te napędzane benzyną. Robot koszący wykona całą pracę za ciebie i można go zainstalować za niewielką opłatą.

■ **Klęczniki** pomagają odciążyć stawy podczas pracy przy ziemi, a w razie potrzeby można je również wykorzystać do odpoczynku. Uchwyty ułatwiają wstawanie i klękanie.

■ **Noszenie narzędzi na pasku** wokół bioder sprawi, że będziesz mieć wszystko przy sobie i wolne ręce. Do przenoszenia większych narzędzi, do przycinania gałęzi i do odchwaszczania zamiast tradycyjnej taczki wybierz wózek ogrodowy, którym łatwiej się manewruje i który można obsługiwać tylko jedną ręką.

REKLAMA

eprasa.pl 4a7617577d

Mało miejsca, dużo smaku

Sierpień jest doskonałą porą na wykorzystanie obfitych zbiorów pomidorów – doceń ich smak w pysznej tarcie pomidorowej z tymiankiem i ricottą według przepisu Rukmini Iyer

Pomidory należą do roślin, z których jak dotąd otrzymuję najlepsze zbiory w ogrodzie – moje wysoko rosnące odmiany posadzone przy płocie o wystawie południowej dostarczają niemalże niekończących się plonów. Moja młodsza córka garściami zajada pomidorki koktajlowe i jeśli już uda nam się siłą kilka jej odebrać, lądują w sałatkach z burratą, ostrą papryczką Aleppo i miętą, w jednogarnkowych potrawach curry z bakłażanem, czarnuszką i nasionami kopru włoskiego lub w prostej, lecz pysznej tarcie z pomidorami, tymiankiem i ricottą – przepis na nią znajdziesz na następnej stronie.

W tym miesiącu mamy też pełnię sezonu na kukurydzę, ziemniaki, fasolę wielokwiatową, fasolę szparagową i – jeśli nie dorwały ich ślimaki – truskawki. Jedna z moich przyjaciółek odniosła w tym roku sukces w uprawie tych ostatnich, sadząc je w pobliżu ścieżek, którymi lubią się przechadzać jej kury, co oznacza brak strat powodowanych przez ślimaki. Miejmy tylko nadzieję, że kur nie najdzie ochota na podskubywanie samych truskawek.
Do owoców, które w tym miesiącu nie staną się łupem ślimaków należą śliwki i brzoskwinie – można je uprawiać nawet w najmniejszej przestrzeni.

ZDJĘCIA: DAVID LOFTUS

eprasa.pl 4a76d75776

“Jedna z moich przyjaciółek odniosła w tym roku sukces w uprawie truskawek, sadząc je w pobliżu ścieżek, którymi lubią się przechadzać jej kury, co oznacza brak strat powodowanych przez ślimaki”

Tarta z pomidorami i ricottą

Idealna do zjedzenia na świeżym powietrzu, w połączeniu z lampką rosé i lekką sałatką. Nie musisz podpiekać pomidorów, jednak ja uwielbiam to, w jaki sposób tych kilka minut w piekarniku pogłębia ich smak.

LICZBA PORCJI: 4
PRZYGOTOWANIE: 15 min
PRZYRZĄDZANIE: 50 min

SKŁADNIKI

- 250 g pomidorków koktajlowych, przekrojonych na pół
- 2 łyżki oliwy
- ½ łyżeczki soli morskiej w płatkach
- 2 ząbki czosnku, starte
- garść gałązek tymianku
- 320 g gotowego ciasta francuskiego, schłodzonego
- 250 g ricotty
- 4 jaja od kur z wolnego wybiegu
- otarta skórka z 1 cytryny

PRZEPIS

1. Nagrzej piekarnik do 180°C (200°C z termoobiegiem). Umieść połówki pomidorków na blasze do pieczenia, która jest na tyle duża, aby móc je rozłożyć w jednej warstwie. Następnie wymieszaj je z oliwą, ½ łyżeczki soli oraz startym czosnkiem i ułóż przekrojoną stroną do góry. Rozsyp na nich większość tymianku, wstaw do piekarnika i piecz przez 20 minut.

2. Kiedy pomidorki się upieką, wyłóż schłodzonym ciastem małą, głęboką foremkę do pieczenia – ciasto powinno również pokryć boki, tak by mogło pomieścić nadzienie.

3. Wymieszaj ze sobą ricottę, jajka, skórkę z cytryny, 1 łyżeczkę soli oraz czosnek, po czym przelej otrzymaną miksturę na ciasto. Poukładaj na wierzchu upieczone pomidorki, posyp je pozostałym tymiankiem, po czym wstaw tartę do piekarnika i piecz przez 30 minut – po tym czasie ciasto powinno być wypieczone, a środek nadzienia tylko lekko drżeć po poruszeniu foremką.

4. Po wyjęciu z piekarnika pozostaw tartę w foremce na 10 minut, aby lekko przestygła, po czym podawaj na ciepło lub w temperaturze pokojowej.

ZDJĘCIA: DAVID LOFTUS

eprasa.pl 4a7617577d

Inne smaki z ogrodu

Chroń maliny przed ptakami, przykrywając rośliny siatką lub uprawiając je w klatce

Kiedy znudzi ci się już **kukurydza** w postaci ugotowanej i podawanej z solonym masłem, spróbuj, jak pysznie smakują kolby podpieczone na grillu lub w piekarniku, a następnie skropione sokiem z limonki i posypane pokruszoną fetą. A jeśli masz ochotę na coś bardziej wyszukanego, wypróbuj przepis Thomasa Kellera na kremową kukurydzę (smakuje jak dobrze przyrządzony chowder z kukurydzą).

Jeśli posiadasz frytkownicę beztłuszczową, nie rozczarujesz się chrupiącymi, rozgniecionymi **ziemniakami** – wystarczy je podgotować, rozgnieść widelcem, polać oliwą, umieścić we frytkownicy, a następnie posypać solą i wreszcie delektować się ich chrupkością. Podobny rezultat otrzymasz w piekarniku, chociaż ziemniaki będą z wyglądu mniej „szkliste".

Maliny doskonale komponują się z czekoladą – w upalne, letnie dni spróbuj zamrozić świeże owoce w płaskich pojemnikach, a potem podać je polane ciepłym sosem z białej czekolady. Jestem wielką fanką ciasta czekoladowego z malinami Nigelli Lawson – jest hitem sezonu oraz moim sprawdzonym deserem, który podaję, gdy odwiedzają mnie przyjaciele.

Od czego zacząć

Sierpień to doskonały moment na wysiew sałat na cięte listki, które będziesz mógł zbierać aż do jesieni. Pamiętaj tylko, aby w okresach suszy podlewać młode siewki.

- **Orientalne warzywa liściowe** Wysiewaj nasiona co dwa tygodnie do pojemników, aby zapewnić ciągły zbiór listków. Ja rozrzucam nasiona rzadko po wilgotnym podłożu, po czym lekko przysypuję dodatkowym podłożem, ale możesz je także wysiewać w rzędy co 10 cm.

- **Rukola** Siej rzadko do pojemników lub w rzędach na zewnątrz, oddalonych od siebie o 15 cm. Przysyp lekko ziemią i dociśnij.

- **Cykoria** Podobnie jak w przypadku rukoli, siej rzadko w rzędach do gruntu, oddalonych od siebie o 30 cm. Chcąc uprawiać cykorię na cięte listki, w miarę wzrostu siewek przerywaj je, pozostawiając rośliny w odległości co 5 cm.

Siej nasiona w mniejszych ilościach a częściej, aby zapewnić ciągłość zbiorów i uniknąć ich nadmiaru

ZDJĘCIA: GETTY/ALTER_PHOTO; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

Małgorzata Kalemba-Drożdż – dr biochemii, autorka bloga „Trochę Inna Cukiernia" i książek: *Jadalne kwiaty, Pyszne chwasty, Skarby ogrodu, Smakowite drzewa*. Laureatka AIG Prix Międzynarodowej Akademii Gastronomicznej.

Różne oblicza nagietków

Nagietek lekarski (*Calendula officinalis*) ma przynajmniej 500-letnią historię użytkowania kulinarnego, choć obecnie jest częściej wykorzystywany jako surowiec kosmetyczny i leczniczy. W tych celach używa się głównie maceratów olejowych lub wyciągów alkoholowych z kwiatów. Nagietek działa przeciwzapalnie, przeciwbakteryjnie i przyspiesza gojenie ran. Ponieważ oprócz steroli, trójterpenów, seskwiterpenów, flawonoidów i polifenoli nagietki zawierają bardzo dużą ilość karotenoidów: luteiny, flawoksantyny, auroksantyny, a także karotenów, od wieków były używane w Europie do barwienia żywności na żółto, a ze względu na łatwy dostęp nazywane były szafranem ubogich.

Dla smaku i koloru

Warto pamiętać, że karotenoidy dobrze rozpuszczają się w tłuszczach, a kiepsko w wodzie, więc nagietki najlepiej barwią tłuste potrawy. Zarówno ze względu na swój kolor, jak i pikantny smak, były używane do zaprawiania serów, puddingów, winnych kordiałów, pierogów, duszonego szpinaku, potrawek drobiowych i zup. Nagietki świetnie pasują też do potraw jajecznych i sałatek. Do zastosowań kosmetycznych i leczniczych, jak i nadania pikantnego smaku stosuje się całe koszyczki kwiatowe nagietka, natomiast do bezpośredniego spożycia lepiej użyć samych płatków (w rzeczywistości są to kwiaty języczkowe, podczas gdy środek kwiatostanu zajmują kwiaty rurkowate). Płatki nagietka nie mają intensywnego smaku, ale ślicznie wyglądają i oprócz sporej porcji luteiny dostarczają przyjemnych doznań estetycznych. Poza sezonem można używać suszonych płatków. Jadalne są również młode liście nagietków, które są zasobne w beta-karoten i witaminę C.

ZDJĘCIA: MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ, STEPANOV / ALEKSEI ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a76175700

Nagietkowy sos słodko-kwaśny

SKŁADNIKI
- 1 marchewka
- 1 cebula
- 1 czerwona papryka
- 1 mała puszka pędów bambusa w plastrach
- 1 puszka ananasa w plastrach
- 2 szklanki soku z pomarańczy
- 1 mały słoik przecieru pomidorowego (80 g)
- 1-2 łyżeczki cukru
- 1-2 łyżki octu ryżowego lub jabłkowego
- 1 łyżka skrobi ziemniaczanej lub kukurydzianej
- 5-6 kwiatów nagietka
- 1-2 cm kawałek młodego imbiru
- 300 g fileta z kurczaka, indyka lub krewetek
- 1 mała papryczka chilli
- Zioła prowansalskie
- 1 łyżka oleju
- Sól

PRZEPIS
Marchewkę pokrój w cienkie słupki, ananasa na małe kawałki, paprykę w paski, a cebulę w piórka. Imbir zetrzyj na tarce. Z nagietków oderwij płatki. Wybrane mięso pokrój na małe kawałki i usmaż na oleju. Sok pomarańczowy zmieszaj z przecierem pomidorowym i zagotuj ze środkami nagietków; dodaj ocet i cukier. Wyłów koszyczki nagietków, a potem do sosu dodaj wszystkie warzywa i owoce. Dodaj przyprawy, podsmażone mięso i skoryguj smak – sos powinien być słodki, kwaśny i ostry. Skrobię ziemniaczaną rozmieszaj w niewielkiej ilości wody lub soku i dolej do sosu, dokładnie zamieszaj i zagotuj, żeby sos zgęstniał. Na koniec dodaj płatki nagietków. Podawaj z ryżem.

Nagietkowa panna cotta

SKŁADNIKI
- 400 ml śmietanki kremówki
- 4 łyżeczki żelatyny
- 100 ml mleka
- 4 łyżki cukru
- 1 łyżeczka ekstraktu waniliowego lub pomarańczowego
- Płatki nagietków i chabrów do dekoracji
- Świeże owoce w całości lub zmiksowane

PRZEPIS
Żelatynę zalej zimnym mlekiem i poczekaj, aż spęcznieje. Rozpuść ją bardzo ostrożnie nad ogniem lub w kąpieli wodnej. Dodaj cukier i ekstrakt. Wymieszaj dokładnie rozpuszczoną żelatynę ze śmietanką i przelej do silikonowych foremek lub miseczek. Wstaw do lodówki do stężenia, najlepiej na całą noc. Panna cottę wyjmij z foremek. Przyspieszysz ten etap przez wstawienie foremek na kilka sekund do gorącej wody. Deser udekoruj płatkami nagietków i chabrów. Podawaj ze świeżymi owocami lub sosem ze zmiksowanych owoców.

Letnia sałatka z płatkami nagietka

SKŁADNIKI
- Po kilka liści: sałaty strzępiastej, cykorii, rukoli, roszponki
- Garść pomidorków koktajlowych
- 1 dojrzałe awokado
- Oliwki nadziewane migdałami
- Pestki słonecznika, pestki dyni
- Mozzarella w kulkach
- Oliwa extra virgin
- Sok z cytryny
- Liście bazylii, oregano i tymianku
- Sól
- Płatki z kilku nagietków

PRZEPIS
Nasiona słonecznika namocz przez noc. Pestki dyni upraż na suchej patelni. Liście sałat umyj, osusz i poszarp na małe kawałki. Pomidorki przekrój na pół lub na ćwiartki. Awokado obierz ze skórki i pokrój. Zmieszaj wszystkie składniki sałatki, polej oliwą, skrop sokiem z cytryny, dopraw ziołami i solą. Posyp obficie płatkami nagietków i innymi jadalnymi kwiatami np. fiołkami rogatymi.

eprasa.pl 4a7617577d

> *„Ważne, aby mieć ogród, w którym nagły wzrost populacji niektórych szkodników będzie tymczasowy, dzięki interwencji innych stworzeń, które się nimi żywią"*

CZĘŚĆ 2

Rozwiązywanie letnich problemów

SZKODNIKI W OGRODZIE

Cieplejsze miesiące przynoszą ogrodnikom nie tylko przyjemność, ale także mnóstwo szkodników. Pomóż swoim roślinom je pokonać, korzystając z porad **Alana Titchmarsha**

ZDJĘCIA: SUNAKRI / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Jeśli pozwolisz swojemu ogrodowi na osiągnięcie zdrowej równowagi pomiędzy drapieżnikami i ofiarami, to mszyce szybko przyciągną biedronki, które utrzymają je w ryzach

eprasa.pl 4a7617577d

Chociaż łatwo można popaść w zamartwianie się szkodnikami, to – bądźmy szczerzy – trudno jest pogodzić ekologiczne podejście do ogrodu z przyjaźnią do dzikiej przyrody, gdy szkodniki robią wszystko, co w ich mocy, aby zniszczyć rośliny.

W poprzednim miesiącu opowiadałem o sposobach na zmniejszenie skutków chorób roślin, natomiast w tym miesiącu zajmuję się szkodnikami roślin: nie ptakami i ssakami, ale bezkręgowcami – owadami i ślimakami – które mogą być jednymi z najbardziej nieproszonych gości odwiedzających ogród.

Ale bądźmy realistami. Nigdy nie pozbędziesz się ich całkowicie, a w ogrodzie ekologicznym, czy ci się to podoba, czy nie, są częścią łańcucha pokarmowego. Nawet znienawidzone przez wszystkich osy (głównie dlatego, że żądlą) przyczyniają się do zwalczania szkodników, ponieważ żywią się małymi owadami, takimi jak mszyce, a także słodkim nektarem i spadzią.

Nauczenie się bardziej luźnego podejścia do szkodników nie tylko pomoże obniżyć ciśnienie. Gdy łańcuch pokarmowy ustabilizuje się w swoim naturalnym cyklu, zauważysz mniej zmasowanych ataków, ponieważ naturalni wrogowie niektórych owadów roślinożernych lub wysysających soki zwiększą swoją liczebność. Powstrzymuje je przed tym stosowanie nieselektywnych środków owadobójczych i chemicznych preparatów.

Nawet środki, które zwalczają jedynie zielone i czarne mszyce, usuwają też ogniwa łańcucha pokarmowego, od których zależne są cenne drapieżniki, przez co nawet takie chemikalia zakłócają naturalny porządek rzeczy. Ważne, aby mieć ogród, w którym nagły wzrost populacji niektórych szkodników będzie tymczasowy, dzięki interwencji innych stworzeń, które żywią się tym, co uważamy za złoczyńców – szkodnikami roślin.

Czym są szkodniki roślin?

Stworzenia, których naprawdę nienawidzimy, to te, które żywią się roślinami na kilka sposobów. Mszyce (zielone i czarne) wysysają soki, przez co mogą przenosić wirusy, które powodują utratę wigoru oraz zniekształcenie liści i łodyg. Podobnie jak mączliki, wydzielają także spadź, która powoduje sklejanie się liści i rozwój grzybów sadzakowych. Pokrywają liście czarnym nalotem, który nie tylko wygląda nieestetycznie, ale także zmniejsza wigor roślin, ponieważ odcina część światła docierającego do liści i utrudnia fotosyntezę – proces, w którym roślina wytwarza cukry.

Są też szkodniki gryzące – gąsienice i ślimaki – które faktycznie wygryzają dziury

Czarne mszyce uwielbiają żerować na wysianym wczesną wiosną bobie, więc jesienny siew może im zapobiec

“Gdy łańcuch pokarmowy ustabilizuje się w swoim naturalnym cyklu, zauważysz mniej zmasowanych ataków szkodników”

Rośliny o pojedynczych kwiatach, takie jak jeżówki, przyciągają pszczoły, motyle i pożyteczne drapieżniki żywiące się szkodnikami

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/IAN REDDING

eprasa.pl 4a7617577d

Miedziana taśma skutecznie zniechęca ślimaki, które u Alana uwielbiają żerować na funkiach

Drzewa i krzewy tworzą ogród przyjazny dla ptaków, które z kolei zjadają wiele szkodników

Podlewaj i dokarmiaj rośliny, bo tylko gdy będą wystarczająco silne, będą w stanie odeprzeć szkodniki

w liściach. Gąsienice mają narządy gębowe, którymi odcinają fragmenty tkanki, podczas gdy ślimaki mają tarkę, którą wręcz wyrywają dziury. Najbardziej precyzyjne ze wszystkich szkodników gryzących są pszczoły miesierkowate, które budują gniazda z kawałków liści. Niewiele możesz z nimi zrobić, więc równie dobrze możesz się z tym pogodzić i podziwiać ich fach. I tak rzadko wyrządzają tyle szkód, żeby osłabić krzew róży.

Tak więc zarządzasz ogrodem, który jest domem dla roślin i dzikiej przyrody, którą kochasz – ptaków, pszczół, biedronek, ważek i motyli – ale który jest też otwarty na wszystkie inne formy życia, dla których rośliny są pożywieniem. Co zrobisz?

Na początek przestań pryskać środkami chemicznymi, które zakłócają naturalną równowagę w twoim ogrodzie.

Dobrze uprawiaj swoje rośliny. Te, które rosną w żyznej glebie i którym nie brakuje

eprasa.pl 4a7617577d

Częściowo zagłębione w ziemi pułapki piwne zwabią ślimaki, które do nich wpadną

Zmyj mszyce mocnym strumieniem wody lub zgnieć je palcami

„Gęsto tkana siatka rozciągnięta nad grządką zatrzyma motyle, które nie będą mogły dostać się do liści"

składników odżywczych i wody, znacznie łatwiej odpierają ataki niż te, które są słabe, wątłe lub walczą w spieczonej, ubogiej i niedostatecznej nawilżonej ziemi.

Kupuj nowe rośliny z renomowanego źródła i zanim zabierzesz je do domu sprawdź, czy są wolne od szkodników.

Dokarmiaj ptaki przez cały rok i upewnij się, że mają osłonę z liści krzewów, żywopłotów i topiarów. Modraszki i inne ptaki żywiące się mszycami i gąsienicami pomogą ci w zwalczaniu szkodników. Szpaki i kosy będą zjadać larwy z trawnika, a dzięcioły zielone będą ucztować na mrówkach, które doprowadzają cię do szaleństwa, tworząc kopce ziemi, szczególnie wiosną.

Zalewanie mrowisk wodą z węża pomoże je przegonić, podobnie jak zamiatanie ich przy suchej pogodzie. To samo zrób z wyschniętymi odchodami dżdżownic – to lepsze rozwiązanie niż zrobienie z nich mokrych placków w czasie koszenia trawnika, które będą idealną wylęgarnią dla sadzonek chwastów.

Mieszaj rośliny – zwłaszcza w warzywniku lub na działce – tak, aby nie było dużej koncentracji jednego gatunku w jednym miejscu. Można to uznać za sposób na dezorientację wroga.

Uprawiaj rośliny o pojedynczych kwiatach zamiast pełnych. Mają nektar i pyłek, które przyciągają owady żerujące na mniejszych szkodnikach roślin oraz przywabiają wiele motyli i pożytecznych pszczół.

Szkodniki, takie jak zielone mszyce i gąsienice (a także larwy poskrzypki liliowej) można w regularnych odstępach czasu zmywać mocnym strumieniem wody z węża. Widziałem, że poleca się cotygodniowe wypady z myjką ciśnieniową do ogrodu, żeby zmyć ćmę bukszpanową, ale sprawdź, czy siła natrysku nie spowoduje ogołocenia bukszpanów z liści.

Gąsienice bielinka rzepnika i bielinka kapustnika potrafią szybko zmienić liście kapusty, kalafiora i innych roślin kapustnych w koronkę, ale jeśli po posadzeniu roślin na grządce rozciągniesz nad nimi gęsto tkaną siatkę, motyle nie będą mogły dostać się do liści i problem zostanie zlikwidowany w zarodku. Nie będziesz musiał martwić się o osad z środków chemicznych na plonach, które zamierzasz zjeść. Taką samą siatkę zastosuj po wysianiu marchwi – połyśnica marchwianka nie będzie w stanie złożyć jaj na korzeniach.

Te rozwiązania zapewniają skuteczną ochronę mechaniczną – a nie chemiczną – i można je łatwo wdrożyć i są stosunkowo tanie. Zapewnią ci również spokój ducha, ponieważ są przyjazne dla środowiska.

Ochrona biologiczna polega na wykorzystaniu jednego organizmu w celu zwalczania drugiego, dlatego wielu ogrodników obawia się jej stosowania, ponieważ zakłóca to naturalną równowagę. Mimo to, bleskotki żywiące się mączlikami w szklarni i pożyteczne roztocza żerujące na przędziorkach są przydatnymi pomocnikami. Pamiętaj jednak, że na twojej działce musi być pewna liczba szkodników – czyli ich pożywienie – aby zapewnić ich przetrwanie.

Dostępne są również środki ochrony biologicznej zwalczające nagie ślimaki, zwłaszcza na grządkach warzywnych, ale aby były skuteczne, musi być wystarczająco ciepło, co najmniej 5°C. Wiele produktów ma rzekomo odstraszać ślimaki, ale według mnie niewiele z nich jest naprawdę skutecznych. Puste kubeczki po jogurtach wypełnione piwem sprawdzają się jako pułapki. U mnie sprawdziły się też miedziane obręcze zakładane na wyłaniające się z ziemi funkie, ale z mojego doświadczenia wynika, że produkty na bazie wełny, ostrego żwiru i tym podobne są średnio skuteczne.

Najlepszym rozwiązaniem jest wyjście wieczorem i ręczne zbieranie szkodników, a następnie pozbycie się ich według własnego uznania – pamiętaj jednak, że ślimaki instynktownie wracają do domu!

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 4a7617577d

Aksamitki pomagają odstraszyć szkodniki i rozweselają warzywnik

Uprawa współrzędna

Posadzenie jednej rośliny blisko drugiej w celu odstraszenia określonego szkodnika może być zaskakująco skuteczne, prawdopodobnie dlatego, że dezorientuje wroga.

Zauważyłem, że uprawa aksamitki lub bazylii w tym samym podłożu lub na tej samej grządce, w której uprawiam pomidory, naprawdę działa odstraszająco na mączliki.

Sadź cebulę i marchew w naprzemiennych rzędach – ich zapach może odstraszyć połyśnicę marchwiankę i śmietkę cebulankę.

Mówi się, że połyśnicę marchwiankę odstrasza także pietruszka, a pomidory odstraszają poskrzypkę szparagową. Do odstraszania połyśnicy i bielinków zaleca się także uprawę szałwii.

Prawie wszystkie polecane uprawy współrzędne polegają na zmyleniu szkodnika danej uprawy zapachem innej rośliny. Innymi słowy, pomieszaj trochę rzędy warzyw, a szansa, że twoje plony przetrwają ataki szkodników, znacznie się zwiększy.

Przede wszystkim bądź realistą i pamiętaj, że nigdy nie będziesz mieć ogrodu całkowicie wolnego od szkodników. Naucz się cieszyć ze stosunkowo czystych upraw i roślin, które ładnie rosną, bo takie będą w stanie odeprzeć ataki bez dużych zniszczeń. W naturze chodzi o równowagę i to – a nie absolutna doskonałość – jest celem, do którego powinni dążyć dobrzy ogrodnicy.

eprasa.pl 4a7617577d

W prenumeracie
20%
taniej

Prenumerata

oszczędzasz 20% • cieszysz się darmową dostawą • subskrypcję online dostajesz GRATIS!

Zaprenumeruj Gardeners' World, a zawsze dostaniesz najnowszy numer wprost do Twojej skrzynki!
Cena rocznej prenumeraty drukowanej (10 numerów) wynosi 143,20 zł.

Zamów prenumeratę na www.UlubionyKiosk.pl

prenumerata@avt.pl | AVT-Korporacja sp. z o.o. ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa | rachunek bankowy: 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

Bezproblemowe zbiory

W pełni lata zbiór i przetwarzanie plonów zajmuje pierwsze miejsce na liście rzeczy do zrobienia, lecz wciąż jest wiele prostych sposobów na przedłużenie zbiorów i przygotowanie się na następny rok, zachęca **Jack Wallington**

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

Jednym z problemów w ogrodnictwie, o którym niewiele osób lubi rozmawiać, są zbiory. Oczywiście uwielbiam zbierać plony, ale radość może się zamienić w obowiązek, gdy wszystko dojrzewa na raz. Nawet najbardziej entuzjastyczny miłośnik groszku będzie zmęczony podjadaniem latem nadmiaru tego warzywa.

Może to brzmieć jak świętokradztwo, ale uważam, że należy wziąć pod uwagę czas potrzebny na zbiory i przetworzenie plonów, ponieważ często może to zająć więcej czasu niż zasiew i uprawa. Muszę realistycznie podejść do tego, co dam radę zrobić, pracując na pełny etat, jednocześnie niczego nie marnując.

Dlatego też postawiłem na wybór gatunków łatwych do zbioru; dających plony nadające się do spożycia prosto z rośliny, przy mniejszym wysiłku związanym z myciem, łuskaniem i obieraniem.

Zioła doskonale się do tego nadają. Rosną równomiernie przez całe lato i pozwalają na zbiór stosownie do potrzeb. Można je skubać, rwać lub siekać bezpośrednio do potrawy. Są łatwe w przechowywaniu przez całą zimę, wystarczy je zamrozić lub rozłożyć na tacy do wyschnięcia.

Zbiory

Bazylia w gruncie nieraz kaprysi, ponieważ potrzebuje ciepła. W naszym tunelu foliowym jest szczęśliwa jak dziecko. Mam trzydzieści sztuk zielonej odmiany 'Sweet' i fioletowej 'Dark Opal', które wysiałem na początku maja. Nie widzę różnicy w smaku, po prostu lubię uprawiać różnokolorowe odmiany, chociaż fioletowa bazylia może być trudniejsza, w uprawie ponieważ bywa wrażliwa w stadium sadzonki. Na mojej starej działce warzywnej w Londynie nie miałem miejsca do uprawy pod osłonami, co sprawiało, że była to najlepsza bazylia, jaką kiedykolwiek uprawiałem.

Lebiodka, popularnie zwana oregano kreteńskim (*Origanum onites*) to wieloletnie zioło spokrewnione z bazylią, przypominające ją w smaku. Jej małe liście można stosować do sałatek lub aromatyzowania sosów, do makaronów, curry i innych potraw. Gdy jej potrzebuję, odcinam dużą garść tuż nad dolnymi liśćmi, gdzie wkrótce wyrosną nowe pędy.

Uprawiam dwa rodzaje **rumianku**, jednoroczny rumianek pospolity (*Matricaria recutita*), który używam do naparów, i wieloletni rumian rzymski (*Chamaemelum nobile*), która wygląda i pachnie tak samo, ale moim zdaniem smakuje jak gumowe opony. Kiedyś robiłem napar z tego drugiego rumianku, a teraz uprawiam tylko ten jednoroczny. Niektóre okazy zostawiam do samosiewu. Zrywam kwiaty i używam od razu do naparu lub suszę na tacy na później.

3 sposoby na *nadmiar plonów*
sałatki z cukinii
mrożenie malin
odłożenie grochu do siewu

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 4a7617577d

POWYŻEJ
Do przygotowania sadzonek zetnij łodygi dłuższe, niż potrzebujesz, a następnie przytnij je w pomieszczeniu za pomocą ostrych, czystych nożyczek lub sekatora

PO LEWEJ Częste zbiory ziół pozwalają uzupełnić zapasy i pomagają zachować zwarty wzrost roślin

Sadzenie

Spokojniejszy sierpień wykorzystuję na pobieranie sadzonek ziół. Dopóki trzymam je w wilgotnym i jasnym, lecz zacienionym miejscu, szybko ukorzeniają się w letnim cieple.

Pobierz sadzonki **szałwii, tymianku, estragonu, rozmarynu** i **kocanek włoskich**, stosując tę samą podstawową metodę. Przytnij łodygi do długości 10-20 cm, najlepiej bez kwiatów (chociaż nigdy nie stwierdziłem, żeby to miało jakiekolwiek znaczenie). Ostrożnie usuń liście dolnej części pędu i posadź sadzonki w doniczce z podłożem bez torfu. Podlej doniczkę, a następnie umieść ją z dala od słońca w ciepłym miejscu, na przykład na zacienionym patio lub pod stołem.

Aby utrzymać wilgotność, możesz przykryć doniczki przezroczystymi plastikowymi torebkami. Jeśli sadzonki więdną, być może są zbyt małe. Będziesz wiedział, że się ukorzeniły, gdy zaczną wypuszczać nowe liście, lecz poczekaj jeszcze kilka tygodni, zanim posadzisz je do osobnych doniczek.

Jeśli tak jak ja wysiewasz nową partię **sałat** na początku każdego letniego miesiąca, aby zapełnić wolne miejsca, dodatkowo podlewaj je podczas sadzenia, ponieważ sierpień może być gorący i suchy.

eprasa.pl 4a7617577d

Rzadko kiedy sieje się teraz groszek, ale zimujące odmiany mogą zapewnić wcześniejsze zbiory w przyszłym roku

„Jeśli nie chcesz w tym roku uprawiać już warzyw, posadź rośliny okrywowe"

5 wieloletnich ziół do wysiania

Rozmaryn, majeranek, fenkuł, szałwia, szczypiorek

Siew do gruntu

W miarę upływu lata niektóre grządki będą pustoszały, na przykład po wykopaniu ziemniaków. Jeśli nie chcesz w tym roku uprawiać już warzyw w tym miejscu, świetnie sprawdzą się rośliny okrywowe. Robią dokładnie to, co mówi ich nazwa: okrywają ziemię, zapobiegając kiełkowaniu chwastów. Przekop je motyką lub widłami i zostaw do rozłożenia w ziemi lub wynieś na kompostownik. To wyeliminuje problem odchwaszczania pustego terenu.

Facelia to najlepsza roślina okrywowa. Kwitnie w ciągu zaledwie sześciu tygodni i jest piękną, błękitno fioletową rośliną jednoroczną. Tworzy niesamowity dywan, który przyciągnie wszystkie pszczoły do twojego ogrodu. Wysyp nasiona na całą grządkę w ilości 1 g na metr kwadratowy – warto je zważyć za pierwszym razem, aby sprawdzić ile to jest.

Rzodkiew japońska to jedna z moich nowych ulubionych rzodkwi. Jest ogromna i smakuje jak soczysta, łagodna rzodkiewka. Wysiewamy ją na głębokość 1 cm w rzędach oddalonych od siebie o 30 cm, później przerzedzamy sadzonki, zostawiając 15 cm odstępy.

Jeśli w ostatnim tygodniu sierpnia nie jest zbyt gorąco, eksperymentuję z wysiewem do gruntu zimującego **groszku** 'Meteor', na głębokość 5 cm, w odstępach co 10 cm, w rzędach oddalonych od siebie o 30 cm. Może się wydawać, że to za wcześnie – zwykle siałem go na południu na początku października – ale na zboczu naszego wzgórza w Yorkshire jesień przychodzi wcześniej.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

Kolorowa facelia, przyciągająca ogromną liczbę pszczół, jest jedną z najpiękniejszych roślin okrywowych

eprasa.pl 4a7617577d

PO LEWEJ Przygotowanie gnojówki z pokrzywy to łatwy sposób na bezpłatny nawóz do upraw. Należy jednak trzymać ją z dala od bezpośredniego światła słonecznego, aby zmniejszyć parowanie

PONIŻEJ Czosnek musi dobrze wyschnąć przed przechowywaniem; najlepiej w ciepłym, zadaszonym i przewiewnym miejscu

Prace

Czosnek sadzę w październiku, co na południu oznacza, że jest gotowy do zbioru na początku lata, ale ponieważ na naszej działce w Yorkshire wiosna nadchodzi około miesiąc później, zbiory opóźniają się do końca lipca lub sierpnia.

Uprawiamy niestrzałkujący **czosnek** 'Picardy Wight' – dzięki czemu nadaje się do przechowywania – lecz wymaga wcześniejszego wysuszenia. W słoneczny dzień **wykop czosnek z ziemi widłami** i zostaw aż do wyschnięcia ziemi wokół korzeni. To ułatwi delikatne usunięcie szczotką suchych grudek, nie uszkadzając korzeni i liści. Później, tego samego dnia, osłoń czosnek przed deszczem i przenieś na półkę w szklarni lub do tunelu foliowego, albo nawet na parapet. Po kilku tygodniach korzenie wyschną, a liście staną się suche jak papier. Następnie przechowuj w chłodnym, ciemnym i suchym miejscu.

Wciąż możesz robić gnojówkę z pokrzywy: napełnij wiadro liśćmi i pędami, umieść kamień lub cegłę na pokrzywach, aby je dociążyć, a potem zalej wodą. Po dwóch tygodniach nawóz będzie gotowy do rozcieńczenia w konewce – w przybliżeniu 1 część nawozu na 20 części wody. Rośliny liściaste, takie jak kapustne, boćwina i warzywa sałatkowe, będą wdzięczne za ten bogaty w azot nawóz, który pomoże im wytworzyć bujne liście.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/grow-veg
po więcej oszczędzających czas porad na temat uprawy własnych roślin

eprasa.pl 4a7617577d

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Sierpień może okazać się miesiącem długich, słonecznych dni lub ciągłych opadów deszczu, miesiącem pełnym motyli, albo „pomyślną porą dla żab". Oba gatunki ucierpiały z powodu suszy w 2022 roku, dlatego mieszanka słońca i deszczu byłaby dla nich teraz korzystna.

Co takiego pod koniec lata możesz zrobić dla dzikich stworzeń w ogrodzie? Może posadzisz krzew lub wykopiesz oczko wodne, albo przygotujesz miejsce w cieniu, w którym wszyscy będą mogli odetchnąć od upału. Jeśli uprawiasz rodzime gatunki krzewów, takie jak leszczyna, głóg i kalina koralowa, zapewnisz pokarm gąsienicom ciem, a przy okazji i ptakom, i jeżom, które się nimi żywią. Jeśli uprawiasz pojedyncze, otwarte kwiaty pamiętaj, aby je porządnie podlewać – zapewnisz nektar dla wygłodniałych pszczół.

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Husarza władcę (*Anax imperator*)

Brytyjska największa ważka, husarz władca, zasiedla duże stawy i jeziora, a także kanały wodne i czasami wody płynące. Występuje powszechnie w ogrodach. Samce są jasnoniebieskie i mają zielony odwłok, natomiast samice są całe zielone. Oboje mają zielononiebieskie oczy i czarny pasek biegnący wzdłuż grzbietu. Latają dość wysoko, łapiąc swoje ofiary, takie jak motyle lub mniejsze ważki i można je czasami zobaczyć, jak zjadają ich skrzydła.

Ważki te latają od czerwca do sierpnia, a samica składa jaja pośród roślinności wodnej. W przeciwieństwie do innych gatunków ważek, u których samiec trzyma się samicy, podczas gdy ta składa jaja, samica husarza władcy robi to w samotności. Nimfy żyją pod wodą do dwóch lat, odżywiając się kijankami i larwami innych owadów wodnych, po czym wspinają się na wysokie łodygi, aby przeobrazić się w swoją dojrzałą postać.

Ciągle w ruchu – jerzyki osiągają maksymalną prędkość 110 km/h

Wypatruj też...

- Jerzyków krzyczących na pożegnanie – właśnie wyruszają w długą podróż do Afryki, gdzie spędzą zimę. Kiedy już odlecą, powieś dla nich budkę lęgową, będzie gotowa na ich powrót wiosną przyszłego roku.
- Koników polnych, które będą przebywać wśród wysokich traw. Wsłuchaj się w charakterystyczne cykanie, za pomocą którego samce próbują zwabić samice i wstrzymaj się z koszeniem trawy do jesieni.
- Makatek zbójnic, które czasami zakładają gniazda w hotelach dla owadów. Te pszczoły samotnice „grępluję" rośliny takie, jak czyściec wełnisty, aby z zebranych włosków roślinnych zbudować miękkie gniazdo dla młodych. Uprawiaj czyściec wełnisty i komonicę zwyczajną, aby zwabić je do swojego ogrodu.

„W przeciwieństwie do innych gatunków ważek, samica husarza władcy składa jaja samotnie"

ZDJĘCIA: BASTIAAN SCHUIT / ADOBESTOCK; PAUL DEBOIS; GETTY/MIRCEAX

eprasa.pl 4a7617577d

Samica husarza władcy składająca jaja pośród roślinności wodnej

eprasa.pl 4a7617577d

Cudowny świat dzikich pszczół

Na pytanie: jakie jest twoje ulubione krajowe dzikie zwierzę, często można usłyszeć odpowiedź: wilk, ryś, wiewiórka, orzeł... Ale ja z dumą odpowiadam, że to trzmiel, czule nazywany przeze mnie bombusem, od łacińskiej nazwy rodzajowej

TEKST I ZDJĘCIA JOANNA ROCZYŃSKA

Joanna Roczyńska – pasjonatka dzikich pszczół, a zwłaszcza puchatych trzmieli. Prowadzi kanał *Dzikie Pszczoły* na YouTube i współtworzy portal DzicyZapylacze.pl

eprasa.pl 4a7617577d

Trzmiel ogrodowy
(***Bombus hortorum***)

eprasa.pl 4a7617577d

Owadach rzadko myślimy w kategoriach pełnoprawnych zwierząt; wydaje nam się, że to miano przysługuje istotom zdecydowanie bardziej okazałym. A jednak trzmiele również należą do królestwa zwierząt, tak jak i inne pszczoły dziko żyjące w Polsce, czy na świecie. Być może znawcy ogrodowej uskrzydlonej fauny mają świadomość, że pszczoła miodna to nie jedyny gatunek pszczoły zalatujący na ich kwietne rabaty. Z pewnością niektórzy znają już takie gatunki, jak murarka ogrodowa czy trzmiel ziemny. Jednak bogactwo i rozmaitość pszczół są o wiele, wiele większe.

W Polsce występuje blisko 490 gatunków pszczół dziko żyjących, a w skali świata to oszałamiająca liczba sięgająca 20 000. Nie tylko liczba gatunków jest spektakularna; wrażenie z pewnością robi też niesamowita różnorodność, którą można zaobserwować w tym pszczelim świecie. I tak w Kostaryce żyją pszczoły sępowe, które dzięki bakteriom jelitowym podobnym do tych, które znajdziemy u hien, są zdolne do trawienia padliny. W Australii występują pszczoły z gatunku *Amegilla cingulata,* które mają niebieski kolor. Ale czy musimy aż tak daleko udawać się w poszukiwaniu interesujących gatunków? Również w Polsce mamy wyjątkowe i ciekawe pod wieloma aspektami pszczoły. Nasze krajowe gatunki należą do sześciu rodzin: smuklikowate, pszczolinkowate, miesierkowate, spójnicowate, pszczołowate i lepiarkowate.

Poszczególne gatunki pszczół mogą się różnić na wiele sposobów. Jedną z łatwiejszych cech do obserwacji jest ich wielkość. Powracające do naszego kraju i coraz częściej obserwowane zadrzechnia czarnoroga (*Xylocopa valga*) i zadrzechnia fioletowa (*X. violacea)* mogą mierzyć nawet ponad 2,5 cm. Trzmielec czarny (*Bombus rupestris*) osiąga podobną wielkość. Ale już pszczoły z rodzaju samotka czy rożyca mierzą raptem około 0,5 cm.

Zadrzechnia (*Xylocopa* sp.)

Pszczolinka brunetka (*Andrena pilipes*) na większości ciała nie ma włosków. Te na nogach służą jej do transportu pyłku

Rożyca błękitnawa (*Ceratina cyanea*) to malutka pszczoła z błękitnymi oczami. Gdy przysiądzie na palcu, można zobaczyć, jakie to maleństwo

Łysy czy z futerkiem?

Kolejną cechą, która łatwo wpada w oko, jest owłosienie ciała. I tu prym wiodą trzmiele, których ciało jest w całości pokryte futerkiem, chyba że nadgryziony zębem czasu trzmiel po prostu wyłysieje. A jakże, pszczoły również się starzeją! Włoski tracą jaskrawe kolory i blakną, skrzydła bywają wystrzępione, a część włosków, np. na plecach, ulega wytarciu i trzmiel świeci łysiną. Pamiętam kolegę, który – zaczynając dopiero przygodę z pszczołami – zakrzyknął znad jakiegoś kwiatu: spójrzcie, jaki dziwny trzmiel, co to za gatunek?! Być może miał poczucie, że jakieś wielkie odkrycie stanie się jego udziałem. Ale znalazł okaz, który u schyłku sezonu stracił tylko wszystkie włoski i był całkiem łysy, co w przypadku trzmieli jest dość osobliwym widokiem. Trzmiel nie zdawał sobie sprawy z debat na temat upływającego czasu i przemijania, które toczyły się nad jego łysym ciałem i pożywiał się dalej z niezmąconym spokojem.

Jednak brak włosków to nie tylko oznaka upływającego czasu, ale cecha osobnicza niektórych pszczół. Na przykład te z rodzaju koczownica nie mają ich w ogóle. Obecność owłosienia u pszczół jest istotna i może pełnić różne funkcje. Na włoskach często osiada pyłek kwiatowy, który jest następnie przez pszczołę zczesywany czy to do koszyczyków (to struktury, które posiadają pszczoły miodne i trzmiele, znajdują się one na goleniach trzeciej pary nóg i służą do transportu pyłku), czy to na włoski porastające odnóża lub wewnętrzną stronę odwłoka, a następnie transportowany do gniazda. Koczownice są pszczołami pasożytniczymi i korzystają z pokarmu, który został zgromadzony przez inne gatunki pszczół, więc natura w ogóle nie wyposażyła ich we włoski.

eprasa.pl 4a7617577d

Smuklik złotawy – warto wypatrywać go w ogrodach, gdyż jest tam częstym gościem

Brązowe, żółte, czerwone, złote...

Kolorystyka pszczół jest również bardzo różnorodna i obejmuje bogatą paletę barw. Są gatunki, których żółto-czarne paski sprawiają, że bliżej im wyglądem do osy niż do pszczoły. Pojawiająca się wczesną wiosną pszczolinka ruda (*Andrena fulva*), jak wskazuje nazwa gatunkowa, jest pokryta lśniącym rudym futerkiem, a smuklik złotawy (*Halictus subauratus*) lśni niczym klejnot, gdy promienie słońca zagrają na jego ciele. Jego zielonkawe oczy sprawiają, że mamy poczucie spotkania z niezwykle rzadkim okazem. Choć smuklik złotawy ma niecały centymetr długości i wydaje się być trudnym do zauważenia gatunkiem, występuje dość pospolicie. Kiedy pierwszy raz go spotkamy, szybko nauczymy się go dostrzegać w ogrodzie, gdzie bywa częstym gościem.

Sposób na życie

Nasze pszczele skojarzenia powstawały głównie w oparciu o wiedzę, jaką mamy o pszczole miodnej. Czyli: pszczoły żyją w ulach w pszczelich rodzinach, w których obowiązuje podział ze względu na role, które pszczoły pełnią. Wyróżniamy królową, robotnice, które w zależności od wieku czy też etapu rozwoju rodziny podejmują konkretne działania wewnątrz lub na zewnątrz ula (zbierają np. pokarm dla larw). Istnieją też trutnie, czyli pszczeli panowie, którzy żyją tylko marzeniem o przekazaniu dalej puli swoich genów. Tak, w wielkim uproszczeniu, działa rodzina pszczół miodnych, która jest przykładem gatunku pszczół społecznych. Okazuje się jednak, że wśród pszczół jest to dość rzadki sposób na życie. W Polsce społecznymi pszczołami, które tworzą rodziny podobne do rodzin pszczoły miodnej, są jedynie trzmiele. A co z pozostałym gatunkami?

Większość krajowych gatunków to tzw. pszczoły samotne. Jeden osobnik (samica) samodzielnie zakłada gniazdo oraz dba o potomstwo, prowiantując komórki lęgowe pyłkiem i nektarem. Te pszczele solistki w większości wypadków (nie licząc niektórych gatunków tzw. prymitywnie społecznych) są zdane na siebie i same zmagają się z przeciwnościami. Trudności generuje nie tylko np. niekorzystna pogoda – deszcz, wiatr czy niska temperatura. Rośliny, z powodu zimna lub deszczu, chronią swoje cenne zasoby, składając płatki kwiatów. Z każdej strony czyhają też drapieżcy – pająki, ptaki lub inni antagoniści. Co zaskakujące, również pszczoła pszczole może zgotować ciężki los.

Oprócz pszczół społecznych i samotnych, są też pszczoły pasożytnicze. Okazuje się, że z owych blisko 500 gatunków pszczół ponad 100 to pszczoły pasożytnicze. Są one zwane pszczołami-kukułkami. Ich ewolucja podążyła ścieżką, na której w pewnym momencie uznały: po cóż się trudzić zbierając pokarm i zakładając gniazdo, jeżeli ktoś tę żmudną pracę może wykonać za mnie? Dlatego pszczoły te czekają aż gatunek, z którym są związane, opuści gniazdo, np. w celu zdobycia pokarmu, następnie tam wkraczają i składają własne jajo. W następnym etapie rozwoju, czyli larwalnym, pasożyt zje zgromadzony pokarm, a także jajo lub larwę. I to wszystko dzieje się w – wydawałoby się – idealnym świecie pszczół!

Świat dzikich zapylaczy, a zwłaszcza dzikich pszczół, jest tajemniczy, zaskakujący, piękny, barwny i ciekawy. Z pewnością warto lepiej go poznać, bo to, co znamy, możemy mądrze chronić. A dziś świat owadów, a także pszczół, jest zagrożony w swej równowadze. Nasz ogród może stać się dla pszczół przyjaznym miejscem, gdzie znajdą nie tylko pokarm, ale też korzystne warunki do gniazdowania. Pomagając zapylaczom, pomagamy sobie!

Murarka muszlówka (*Osmia aurulenta*) to wyjątkowa pszczoła, która zakłada gniazda w opuszczonych muszlach ślimaków

eprasa.pl 4a7617577d

Zrób małe oczko wodne dla dzikich zwierząt

Wszyscy dzielimy ogrody z całą gamą dzikich zwierząt, które pojawiają się w nich naturalny sposób, na skutek naszych ogrodniczych działań. Ale zakładając zbiornik wodny, niezależnie od jego wielkości, masz szansę stworzyć naprawdę przydatne siedlisko dla wszelkiego rodzaju dzikich stworzeń, a także atrakcyjny i relaksujący element ogrodu.

Podstawą oczka wodnego wypełnionego dziką przyrodą jest równowaga – odpowiednie połączenie roślin wodnych i otwartej przestrzeni, płytkich błotnistych miejsc i głębokiej wody, ofiar i drapieżników. Im większe stworzysz zróżnicowanie, tym większa będzie różnorodność roślin i dzikich zwierząt. Gdy zbiornik zacznie przywabiać dzikie stworzenia, szybko się przekonasz, że i dla ciebie stanie się sercem ogrodu. Ale nie martw się o jego pielęgnację – kiedy już osiedlą się dzikie zwierzęta, możesz w zasadzie zostawić go samemu sobie, pamiętając tylko o niewielkich jesiennych porządkach i wiosennym odświeżeniu.

Oczko dla dzikich zwierząt w tym projekcie ma średnicę zaledwie 2 m, ale przyciąga szeroką gamę dzikich zwierząt. Powstało pod koniec wiosny, a późnym latem tętniło już życiem – żabami, traszkami, ważkami i świteziankami.

eprasa.pl 4a7617577d

Potrzebujesz

- Szpadla
- Szczotki
- Piasku budowlanego
- Wykładziny do oczka wodnego
- Folii do oczka wodnego (o wymiarach ok. długość oczka x dwukrotna głębokość)
- Węża ogrodowego
- Kamieni (na plażę)
- Głazów (na wyspy)
- Kamieni do wykończenia krawędzi
- Mocnych nożyczek
- Różnych roślin wodnych i koszyków do sadzenia

1 Podczas kopania dołka staraj się uzyskać kształt misy z łagodnie opadającymi płyciznami, które stworzą półki na rośliny. Pomyśl o kształcie przypominającym muszlę ślimaka, z półkami rozmieszczonymi wokół krawędzi, aż do najgłębszego otworu pośrodku. Usuń wszystkie kamienie lub korzenie, które mogłyby przebić wykładzinę.

2 Niezwykle ważna jest amortyzacja wykładziny, co pozwoli uniknąć przebić. Jeśli kopiesz dołek w istniejącej rabacie, tak jak w naszym przypadku, szczególnie ważna jest ochrona przed kamieniami lub wystającymi korzeniami roślin pozostawionych w glebie. Rozłóż 3-centymetrową warstwę wilgotnego piasku budowlanego, który jest dość tani i łatwo dopasowuje się do konturów zbiornika.

3 Drugą warstwą ochronną jest wytrzymała sztuczna wykładzina, która jest lekka i łatwa do rozłożenia. Dodaliśmy tę dodatkową warstwę ze względu na kamienistą glebę w ogrodzie, a wykładzina stanowi również dobrą barierę dla korzeni. Dopasuj ją do konturów zbiornika za pomocą szczotki i przytrzymaj kilkoma cegłami.

4 Rozkładanie folii jest niewygodne – wymaga współpracy dwóch osób. Rozłóż folię na całej szerokości dołka przed opuszczeniem jej na docelowe miejsce. Alternatywnie przytrzymaj zwiniętą folię cegłami po jednej stronie dołka, a następnie ostrożnie rozwiń, dopasowując ją do konturów.

5 Czas na najprzyjemniejszą część pracy. Puść wodę z węża i wykorzystując jej ciężar uformuj folię na wszystkich konturach, jednocześnie składając ją w duże, płaskie fałdy w miejscach, w których folia się marszczy. Najłatwiej jest to zrobić ze środka zbiornika (na boso, aby chronić folię!), ale możesz pochylić się z krawędzi, jeśli jest za zimno.

6 Żaby, małe zwierzęta i ptaki lubią wygrzewać się i kąpać w słoneczne dni, więc łagodnie opadająca kamienista „plaża" jest dla nich idealnym miejscem – zapewnia łatwy dostęp do wody i umożliwia wyjście z niej. Użyliśmy tłucznia, kamieni i żwiru oraz częściowo zanurzyliśmy w wodzie skałę, tworząc z niej wyspę, opłukując wszystko najpierw, aby pozbyć się kurzu.

7 Obłóż oczko dookoła kamieniami, aby się nie kołysały; upewnij się, że są stabilnie ułożone na folii i ziemi, która się pod nią znajduje. W ten sposób nie trzeba ich osadzać na cemencie – po prostu ustal w domu zasadę, żeby nikt po nich nie chodził! Po wykonaniu krawędzi odetnij nadmiar folii.

8 Delikatnie ustaw koszyczki z roślinami na półkach. Po dodaniu roślin woda w zbiorniku będzie mętna przez mniej więcej tydzień i prawdopodobnie zmieni kolor na zielony w wyniku wprowadzenia do niej składników odżywczych. Wyklaruje się, gdy zapanuje równowaga. Aby umieścić w oczku na przykład lilię wodną, przewiąż sznurek przez koszyk, a jego drugi koniec przywiąż do kija.

eprasa.pl 4a7617577d

Załóż łąkę kwietną dla motyli

Rośliny łąkowe często kiełkują lepiej, gdy wysiejemy je do doniczek modułowych zamiast bezpośrednio do gleby, gdzie muszą konkurować z trawą. Posiej nasiona jesienią lub wiosną i zasadź je pod chmurką, gdy będą już odpowiednio duże. Wybierz gatunki przyjazne dla motyli, takie jak chaber łąkowy czy driakiew.

eprasa.pl 4a7617577d

Potrzebujesz

- Wielodoniczek
- Beztorfowego podłoża do wysiewu
- Nasion roślin łąkowych przyjaznych motylom
- Sita
- Konewki z sitkiem

DOBRA RADA

Nie masz miejsca na łąkę? Po prostu zasadź te kwiaty wśród swoich roślin na rabacie.

1 Nasyp podłoża do wielodoniczek i posiej nasiona – jeśli to możliwe, wkładając po jednym do każdej komórki.

2 Zakryj nasiona cienką warstwą przesianego podłoża. Oznakuj wielodoniczkę, aby pamiętać, jaka roślina w niej rośnie.

3 Podlej delikatnie i wstaw do zimnego inspektu, aby nasiona wykiełkowały. Przesadzaj sadzonki do coraz większych doniczek, a na końcu zasadź je w ogrodzie.

eprasa.pl 4a7617577d

Zbuduj hotel dla owadów

Twój ogród zapewnia różnorodne siedliska, dzięki czemu przyciąga rożne owady i inne niewielkie stworzenia. Oczka wodne, sterty drewna i pryzmy kompostowe dają im schronienie, pożywienie i przestrzeń do hibernacji, ale jeśli chcesz pomóc naturze jeszcze bardziej, zrób prosty hotel dla owadów. Gdy zawiesisz go na płocie, gałęzi, pergoli czy szopie, szybko zamieszkają w nim pożyteczne istoty, takie jak pająki, biedronki i pszczoły samotnice.

Potrzebujesz

- Kawałka miękkiego drewna, z którego zrobisz sześć części domku (cztery o wymiarach 10 x 15 cm i dwie o wymiarach 10 x 10 cm)
- Gwoździ
- Piły do drewna i młotka
- Gałązek, kawałków bambusa i innych łodyg z pustym środkiem
- Większych gałęzi z wywierconymi na końcach otworami (opcjonalnie)

1 Z kawałka drewna zrób boki i dach domku (potrzebujesz czterech części o wymiarach 10 x 15 cm) oraz podstawę i półkę (dwie części o wymiarach 10 x 10 cm). Ustaw podstawę pionowo i gwoździami przybij do niej boki hotelu, zachowując kąty proste.

2 Przybij półkę ok. 5 cm poniżej górnej krawędzi ścian bocznych. Zamocuj daszek tak, aby o kilka centymetrów wstawał poza boki domku.

3 Potnij gałązki i puste pędy bambusa oraz bylin rabatowych na krótsze kawałki. Włóż je do hotelu. Jeśli chcesz, dodaj kawałki grubszych gałęzi z wydrążonymi na końcu otworami.

4 Zrób kilka takich hoteli i rozmieść je w różnych miejscach w ogrodzie – zamocuj je na pergolach i płocie. Osłonięte zakamarki są do tego idealne, ale nie chowaj hotelików za bardzo, bo owady ich nie znajdą.

eprasa.pl 4a7617577d

eprasa.pl 4a7617577d

Sadząc w pojemniku, najwyższe rośliny umieść z tyłu, a niższe z przodu

Donice dla dzikich stworzeń

TEKST HELEN RICHES **ZDJĘCIA** SARAH CUTTLE

Tego lata przyciągnij pożyteczne zapylacze i naturalne drapieżniki do swojego ogrodu dzięki pojemnikom stworzonym według naszych prostych wskazówek

Latem możesz pomóc wspierać dziką przyrodę w swoim ogrodzie, uprawiając wiele roślin zapewniających obfitość pożywienia, siedlisk i kryjówek. Wielkość twojej działki nie ma znaczenia, ponieważ szereg roślin może rosnąć razem w doniczkach i na rabatach.

Postępuj zgodnie z naszymi prostymi przepisami, a na letnie miesiące przyciągniesz do swojego ogrodu całą masę stworzeń, w tym ćmy, nietoperze, pszczoły, ptaki, motyle, żaby i inne. Nawet ogrodnik nie oprze się urokowi naszych przyjaznych naturze donic!

Po wybraniu roślin i pojemników, ale przed posadzeniem, znajdź najlepsze miejsce, w którym kompozycje będą stały przez całe lato. Takie rośliny jak tytoń ozdobny i mięta, sadzone dla ciem i nietoperzy, wolą rozproszony cień, a idealne dla pszczół stokrotki o prostych i otwartych kwiatach, najlepiej czują się w pełnym słońcu.

Idealnym rozwiązaniem dla żab będzie zagłębione w ziemi oczko wodne z minipomostem i otoczone dzikimi roślinami. Pamiętaj również, że często możesz ponownie wykorzystać stare doniczki, wymieniając podstawki lub przemalowując je, jeśli jest to konieczne.

Korowód stokrotek

Skrzynia w stylu vintage w wiejskim ogrodzie to doskonały wybór dla tej pięknej mieszanki stokrotek ze słonecznymi, żółtymi środkami. Taka mieszanka przyciągnie pszczoły, ćmy i motyle, i ciebie też. Wszystkie trzy stokrotki dobrze radzą sobie od połowy do późnego lata, zapewniając bogate źródło pyłku i nektaru dla żerujących owadów, w odpowiednim momencie ich cyklu życiowego.

Gdy jesienią w doniczce zrobi się zbyt ciasno, przesadź jeżówki do gruntu lub do nowej donicy. Pamiętaj, żeby zostawić główki z nasionami dla szczygłów, które będą się nimi delektować zimą.

WYKORZYSTALIŚMY

1. **Jeżówkę purpurową (*Echinacea purpurea*) 'White Swan'** x 1
2. **Przymiotno sine (*Erigeron glaucus*) 'Sea Breeze'** x 3
3. **Oman wąskolistny (*Inula ensifolia*)** x 1
4. **Drewnianą skrzynię o wymiarach 28 cm x 50 cm x 30 cm,** wyłożoną torbą do uprawy warzyw z recyklingu – ze strony www.kingofcrates.co.uk

eprasa.pl 4a7617577d

Odcienie nocy

Wygodne jako podręczny zapas mięty i werbeny cytrynowej do kulinariów, jednocześnie urzekające wieczornym zapachem tytoniu, to małe, pachnące korytko, ustawione na półcienistym parapecie będzie przyciągać ćmy. Te owady są nie tylko ważnymi zapylaczami, lecz również smakowitą przekąską dla nietoperzy.

Po jednym sezonie mięta może zdominować pojemnik, więc usuń przekwitnięty tytoń ozdobny, posadź werbenę w słonecznym miejscu w ogrodzie i pozwól, aby mięta się rozrosła.

WYKORZYSTALIŚMY

1. **Tytoń Cuba White** x 3
2. **Tytoń Havana Appleblossom** x 1
3. **Miętę bazyliową (*Mentha x piperita citrata*)** x 1
4. **Werbenę cytrynową (*Aloysia citrodora*)** x 1
5. **Drewniane korytko** (20 cm x 65 cm x 25 cm) – podobne znajdziesz na www.etsy.co.uk

Jak stworzyć kompozycję dla nocnych owadów

1 **Wyłóż korytko starym workiem** z recyklingu i wytnij w nim kilka otworów drenażowych na dnie. Następnie napełnij je do połowy uniwersalnym beztorfowym podłożem. Możesz dodać trochę nawozu o powolnym uwalnianiu składników.

2 **Wyjmij rośliny z doniczek** i zacznij układać je w korytku, aby uzyskać przyjemny i zrównoważony efekt. Tytoń umieść z tyłu, tak aby mięta znalazła się zarówno z przodu, jak i po bokach.

3 **Poluzuj korzenie** przed posadzeniem roślin w ostatecznym miejscu, aby zachęcić je do rozrostu i uniknąć przyrastania do doniczki. Umieść je w korytku i zasyp podłożem, aby wypełnić wszelkie luki. Lekko ugnieć ziemię wokół każdej rośliny.

4 **Dobrze podlej i nie dopuszczaj** do nadmiernego wyschnięcia. Uszczykuj tytoń, aby pobudzić krzaczasty wzrost i usuwaj przekwitłe kwiaty – jest dość łatwy w utrzymaniu. Pamiętaj o przycięciu werbeny i mięty.

eprasa.pl 4a7617577d

Lądowisko

Zarówno krwawniki, jak i rozchodniki mają płaskie kwiatostany, które są idealnymi lądowiskami dla bzygów i motyli. Złocień maruna również przyciągnie wiele owadów zapylających na tę stylową kompozycję w ładnej donicy.

W maju przytnij rozchodnik, aby uzyskać bardziej krzaczasty okaz, a pod koniec sezonu przytnij marunę, żeby się zbytnio nie rozsiewała. Gdy rośliny zbyt mocno się rozrosną, podziel je i przesadź do nowych donic lub do gruntu na rabatę.

WYKORZYSTALIŚMY

1. **Krwawnik (*Achillea*) 'Desert Eve Red'** x 1
2. **Krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*) 'Summer Fruits Lemon'** x 1
3. **Rozchodnik karpacki (*Hylotelephium*) 'Herbstfreude'** x 1
4. **Złocień maruna (*Tanacetum parthenium*)** x 1
5. **Drewnianą donicę w stylu wersalskim** (30 cm x 35 cm x 35 cm) – do nabycia na stronie www.dunelm.co.uk

„Płaskie kwiatostany są idealnym lądowiskiem dla motyli"

Dobre rady na utrzymanie roślin w dobrej kondycji

- ✓ Podlewaj regularnie. Ziemia w pojemnikach szybko wysycha, szczególnie podczas upałów.
- ✓ Usuwanie przekwitniętych kwiatostanów wydłuża okres kwitnienia i poprawia zdrowotność roślin.
- ✓ Pozwól, aby niektóre rośliny wytworzyły nasiona, którymi później będą cieszyć się ptaki.
- ✓ Aby utrzymać czystość wody w oczku, usuń martwe łodygi.
- ✓ Po sezonie lub dwóch posadź w gruncie przerośnięte rośliny.

eprasa.pl 4a7617577d

Czarodziejskie oczko

To minioczko daje wiele korzyści dzikiej przyrodzie. Jest poidełkiem dla jeży i innych stworzeń, ale może także przyciągać żaby i małe zwierzęta wodne. Również kwiaty dostarczają nektaru i pyłku ważkom, pszczołom i pozostałym owadom.

Wybraliśmy szeroką, glazurowaną misę, na tyle głęboką, żeby ukryć pod wodą doniczki z roślinami. Najlepiej postawić ją w lekkim cieniu. Wywłócznik kłosowy (*Myriophyllum spicatum*), roślina dotleniająca, pomoże w utrzymaniu czystości wody. Jeśli oczko zacznie zarastać rdestnicą, usuń ją, okręcając wokół patyka.

Większość tych roślin jest dość żywotna, lecz w razie potrzeby można je przyciąć. Nie pozwól, aby skrzyp przerósł doniczkę, ponieważ może stać się uciążliwy.

WYKORZYSTALIŚMY

Oczko

1. **Rozpław sercowaty (*Pontederia cordata*)** x 1
2. **Wywłócznik kłosowy (*Myriophyllum spicatum*)** x 1
3. **Knieć błotną (*Caltha palustris*)** x 1
4. **Skrzyp zimowy (*Equisetum hyemale*)** x 1
5. **Anemposis kalifornijski (*Anemopsis californica*)** x 1
6. **Kawałek drewna na rampę**
7. **Starą glinianą misę** (25 cm x 50 cm) – ze strony www.baileyengland.co.uk

Przy brzegu

8. **Krwawnicę pospolitą (*Lythrum salicaria*)** x 2
9. **Pstrolistkę sercowatą (*Houttuynia cordata*) 'Variegata'** x 1
10. **Kosmos krwistoczerwony (*Cosmos atrosanguineus*)** x 1

Jak stworzyć minioczko dla dzikich stworzeń

1 **Umieść rozpław sercowaty** w wodzie z tyłu, a inne rośliny wodne z przodu. Rośliny przybrzeżne posadź w gruncie wokół krawędzi oczka, tak aby wysoka, fioletowa krwawnica znajdowała się z tyłu, pozostawiając łatwy dostęp z przodu.

2 **Wywłócznik kłosowy nada** teksturę, dostarczy tlen do wody i, co najważniejsze, zapewni kryjówkę dla dzikich zwierząt. Po prostu umieść pęczki wywłócznika w wodzie. Nigdy nie pozwalaj, aby wypełnił więcej niż 30% oczka.

3 **Rampa zrobiona z kawałka** drewna, obciążonego kamieniem, pozwoli małym stworzeniom bezpiecznie wchodzić i wychodzić z wody. Brzegi oczka będą przydatne jako kryjówka przed drapieżnikami.

4 **Wykorzystaj zebraną deszczówkę** do napełnienia swojego minioczka i dolewaj wody w czasie upałów. Nie bądź zbyt skrupulatny. Podczas wiosennych porządków zostaw trochę błota na dnie – może stać się schronieniem dla różnych małych stworzeń.

eprasa.pl 4a7617577d

Sadzonki półzdrewniałe i sadzonki z piętką

Nick Bailey uczy, jak uzyskać nowe rośliny, korzystając z dwóch prostych metod

Pobieranie sadzonek półzdrewniałych z krzewów, żywopłotów lub pnączy późnym latem lub wczesną jesienią jest prawdopodobnie najprostszym sposobem rozmnażania roślin. Cały proces jest szybki, łatwy i przeważnie kończy się sukcesem. Pozwala także dużo zaoszczędzić. Wyprodukowanie trzydziestu roślin na żywopłot będzie kosztować grosze, ale zakup trzydziestu roślin może kosztować nawet 1000 złotych!

Wykonanie tej czynności teraz, gdy rośliny są w fazie aktywnego wzrostu, będzie oznaczało, że sadzonki szybko wypuszczą nowe korzenie i pędy jeszcze przed jesienią. W ciągu ostatnich 30 lat uzyskałem w ten prosty sposób tysiące nowych roślin.

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 4a761757

Rozmnażanie przez sadzonki półzdrewniałe

Wypróbuj tę prostą metodę na różnego rodzaju pnączach i krzewach, takich jak zimozielona trzmielina. Sadzonki ukorzenią się w niecałe dwa miesiące

1 **Pobierz materiał na sadzonki** z krzewu, żywopłotu lub pnącza, najlepiej wcześnie rano. Wybierz pęd, który wyrósł w tym roku na zdrowej roślinie. Włóż go do zwilżonej plastikowej torebki, aby ograniczyć utratę wody.

2 **Skróć pędy na długość 10-15 cm,** ucinając je tuż pod węzłem liściowym. Następnie odetnij liście z dolnych dwóch trzecich pędu, pozostawiając maksymalnie sześć liści na górnej części. W przypadku krzewów o większych liściach, takich jak głogownik, przetnij górne liście na pół, aby sadzonki wolniej wysychały.

3 **Przygotuj mieszankę ziemi** bez torfu i perlitu lub żwiru ogrodniczego w proporcji 50:50, aby zapewnić utrzymanie odpowiedniej wilgotności oraz dobry drenaż. Weź doniczkę o średnicy 9 lub 12 cm i napełnij ją przygotowanym podłożem. Delikatnie uciśnij, tak aby powierzchnia podłoża znajdowała się około 1 cm poniżej krawędzi doniczki.

4 **Ostrożnie wciśnij każdą sadzonkę** w podłoże, tak aby tylko połowa jej całkowitej długości znajdowała się nad powierzchnią. Zauważyłem, że rozmieszczanie sadzonek wokół krawędzi doniczki skutkuje najszybszym i najskuteczniejszym wytwarzaniem korzeni. Rozmieść sadzonki równomiernie, co kilka centymetrów.

5 **Pamiętaj o przygotowaniu etykiety**, na której wyraźnie zapiszesz nazwę rośliny oraz datę. Większość sadzonek powinna ukorzenić się po około ośmiu tygodniach, więc etykieta przypomnij ci, kiedy należy sprawdzić stopień ukorzenienia i czy można już przesadzić nowe rośliny.

6 **Podlej sadzonki konewką z sitkiem** lub postaw doniczkę w kuwecie z wodą. Uzyskasz w ten sposób nie tylko dokładne nawilżenie podłoża, ale także najlepszy możliwy kontakt pędów z podłożem.

eprasa.pl 4a7617577d

Wyszukaj boczny pęd i oderwij go razem z „piętką" – fragmentem starszego pędu

Rozmnażanie przez sadzonki z piętką

Ta prosta metoda doskonale nadaje się do rozmnażania zimozielonych krzewów i roślin iglastych późnym latem

Sadzonki z piętką łatwo uzyskać, podobnie jak sadzonki półzdrewniałe. Nazywa się je sadzonkami z piętką, ponieważ pobiera się je poprzez oderwanie, a nie odcięcie pędu. W ten sposób u podstawy pobranego pędu zostaje „piętka" – fragment starszego pędu z rośliny matecznej.

Ostrym nożem skróć piętkę. Najlepiej, gdyby sadzonki miały około 10 cm długości. Umieść je w doniczce lub kuwecie z podłożem. Kuweta jest dobrym rozwiązaniem, jeśli masz dużo sadzonek, na przykład na nowy żywopłot.

Reszta czynności jest dokładnie taka sama, jak w przypadku sadzonek półzdrewniałych na poprzedniej stronie.

Posadź sadzonki z piętką pionowo lub pod kątem 45°

Dalsza pielęgnacja

Umieść sadzonki w jasnym miejscu i nie pozwól im wyschnąć

Zapewnij sadzonkom wysoką wilgotność i nie dopuść do utraty wody – załóż przezroczystą plastikową torebkę na doniczkę z sadzonkami i zabezpiecz gumką. Sadzonki z roślin o szarych liściach mogą zagniwać, dlatego nakryj je pokrywką z przezroczystego plastiku. Wietrz sadzonki dwa razy w tygodniu. Ustaw doniczkę w jasnym miejscu, z dala od bezpośredniego słońca. Sprawdzaj co kilka dni i włóż doniczkę do kuwety z wodą, gdy podłoże zacznie wysychać. Powinno być wilgotne, ale nie mokre. Wiosną przesadź ukorzenione rośliny. Doniczkę z półzdrewniałymi sadzonkami pobranymi jesienią umieść w podgrzewanej mnożarce, aby przyspieszyć ukorzenianie.

Wypróbuj na tych roślinach

W ten sposób możesz rozmnażać różne rośliny – te nadają się do tego najlepiej

Sadzonki półzdrewniałe można pobierać z różnych roślin ogrodowych, w tym z większości roślin żywopłotowych, wielu pnączy, zimozielonych krzewów i drewniejących ziół. Te, które ukorzeniają się najłatwiej i zapewniają sukces to hebe, kaliny, czojsje, lawenda, berberys i jaśmin.

Pobierz sadzonki z ulubionych okazów hebe – wybieraj młode, niekwitnące pędy

Po kilku latach uprawy lawenda może się zestarzeć, więc wymień ją na młode rośliny z sadzonek

Kaliny mogą być drogie, ale można je samodzielnie łatwo uzyskać z sadzonek

ZDJĘCIA: STUDIO BARCELONA / ADOBESTOCK; TORIE CHUGG; NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 4a7617577d

CZAS NA PRZYCINANIE

Frances Tophill wyjaśnia, jak przyciąć kordonowe drzewka dla utrzymania kształtu i lepszego owocowania

Dla wielu uczniów i nauczycieli sierpień kojarzy się z wakacjami, ale w ogrodnictwie jest miesiącem, w którym widać pierwsze oznaki jesieni, a możliwe, że zauważysz też pierwsze sygnały spadku formy u roślin, jeśli nie zaczniesz działać. Nie oznacza to jednak, że rośliny najlepsze mają już za sobą.

Kwiaty późnego lata zaczynają teraz swój najlepszy okres i można tak o nie zadbać, żeby cieszyły aż do jesieni. Tradycyjnie sierpień jest miesiącem, w którym przeprowadza się cięcie zimozielonych krzewów, żywopłotów i topiarów. To dlatego, że ta pora roku wciąż umożliwia im odpowiednią regenerację przed nadejściem znacznie chłodniejszych miesięcy. Jest to także czas intensywnego letniego cięcia jabłoni i innych drzew owocowych, które nie zostały jeszcze przycięte. Dobrym pomysłem jest również przycięcie wcześnie kwitnących bylin zielnych, na przykład maków wschodnich. Skutek będzie podwójny. Po pierwsze, rabaty zostaną uporządkowane, dzięki czemu wszystko będzie wyglądało świeżo i zrobisz więcej miejsca późniejszym roślinom, takim jak trawy i byliny krótkiego dnia. Po drugie, dasz tym roślinom trochę czasu na wytworzenie nowych, świeżych liści przed końcem lata.

Przytnij teraz pędy boczne kordonowych drzewek owocowych, takich jak brzoskwinie, aby zmniejszyć ich korony

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

Letnie cięcie drzew szpalerowych

Przycięcie latem nowych pędów kordonowych drzew owocowych zapewni dostęp większej ilości światła słonecznego do dojrzewających owoców. Przełoży się to również na lepsze owocowanie w następnym roku. Jeśli teraz podejmiesz się tego zadania, roślina będzie wyglądać schludnie i utrzyma ładny kształt.

Przytnij teraz te rośliny

W tym miesiącu niektóre części ogrodu zaczynają zwalniać, więc poza palikowaniem i zbiorami powinieneś mieć trochę czasu na cięcie.

CIS (*TAXUS BACCATA*) Niezależnie od tego, czy masz cisowe topiary, czy żywopłoty, przytnij je teraz, aby utrzymać ich kształt.

TYMIANEK Ta zimozielona roślina jest podatna na uszkodzenia w czasie mroźnych i mokrych zim, więc możesz ją teraz uporządkować, stosując silne cięcie przy minimalnym ryzyku.

ŻARNOWIEC KWITNĄCY LATEM Przytnij po zakończeniu kwitnienia, aby ładnie wyglądał i obficie zakwitł w przyszłym roku.

DUŻE DRZEWA Jeszcze przed jesiennymi burzami poproś specjalistę o radę i usunięcie gałęzi, które mogą zostać uszkodzone przez wiatr.

Tych roślin nie przycinaj

Pigwowce powinno się ciąć tylko późną wiosną, po zakończeniu kwitnienia

✕ **FORSYCJA** Straci pąki kwiatowe na następną wiosnę, jeśli zostanie przycięta o tej porze roku. Tnij ją od razu po kwitnieniu.

✕ **PIGWOWIEC** To samo dotyczy pigwowca, ale w jego przypadku przez późne cięcie stracisz i kwiaty, i owoce.

✕ **BLUSZCZ (STARSZE KWITNĄCE OKAZY)** Przycięcie bluszczu w sierpniu pozbawi go kwiatów, które wkrótce się otworzą i dadzą zapylaczom cenny nektar. Zostaw go na razie w spokoju.

✕ **GŁÓG** Ma jadalne jagody – dobre dla nas i ptaków, takich jak zięby, droździki i kwiczoły, więc nie tnij go wcale lub przytnij trochę w tym roku i resztę w przyszłym.

eprasa.pl 4a7617577d

Cięcie kordonowych jabłoni

Uprawa jabłoni może być skomplikowana. Może być też niezwykle prosta – jeśli wykorzystujesz jabłka tylko na cydr lub sok, możesz je strząsnąć z gałęzi, a same drzewka nie wymagają wiele cięcia. Jednak jeśli masz ograniczoną przestrzeń lub chcesz jeść i przechowywać jabłka, musisz starannie ciąć drzewa. Letnie cięcie zmniejsza wigor i spowalnia wzrost. O tej porze roku możesz zobaczyć, gdzie zawiązują się jabłka, więc będziesz wiedzieć, które gałęzie zostawić bez cięcia. Kordon ma pojedynczy pień i zapewnia maksymalną produktywność na minimalnej przestrzeni.

Przerzedź nadmiar owoców, aby roślina nie była nadmiernie obciążona

Krok po kroku

1 **POSZUKAJ** nowych, silnych pędów o długości ponad 20 cm, które wyrastają z wcześniej przyciętych pędów bocznych lub krótkopędów. Rosną szybko i mają dużo liści.

2 **SKRÓĆ** te długie pędy ostrym, czystym sekatorem, do jednego lub dwóch pąków u nasady. Najlepiej ciąć pod kątem i tuż nad węzłem liściowym.

3 **NIE TNIJ** pędów krótszych niż 20 cm, które mogą mieć na końcach pąki kwiatowe. Światło powinno teraz docierać do wszystkich rozwijających się owoców.

Dobra rada

Na tym etapie bardzo łatwo da się wykryć szkodniki i choroby oraz zastosować środki zaradcze. Jabłonie są podatne na owocówkę jabłkóweczkę i rośliniarki. Larwy obu gatunków zjadają miąższ owoców, co czasami trudno dostrzec, dopóki nie zaczniesz jeść jabłka, i może powodować gnicie owoców na gałęziach. Usuń zepsute jabłka, które gniją z powodu żerowania larw. Możesz także przerzedzić owoce, które nie opadły w czerwcu, aby pozostałe lepiej dojrzały.

Usuń owoce i liście uszkodzone przez szkodniki

W ten sposób przytnij także…

Każde drzewo owocowe można przycinać w ten sposób, aby zmaksymalizować produkcję owoców na małej przestrzeni.

- Grusze – zastosuj bardzo podobną metodę i najlepiej przycinaj je w lipcu.
- Wiśnie i śliwy – można również przycinać w ten sposób, ale może już to zrobiłeś, ponieważ najlepiej zrobić to nieco wcześniej. Jeśli formowane drzewa nie będą przycinane przez kilka lat, zaczną się mocno zagęszczać i będziesz mieć więcej pędów do wycięcia.

Cięcie kordonowych jabłoni

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Cięcie												
Owocowanie												

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 4a7617577d

Plan prac na cały miesiąc

ZRÓB TO TERAZ

50 zadań do zrobienia w tym miesiącu od zespołu Gardeners' World

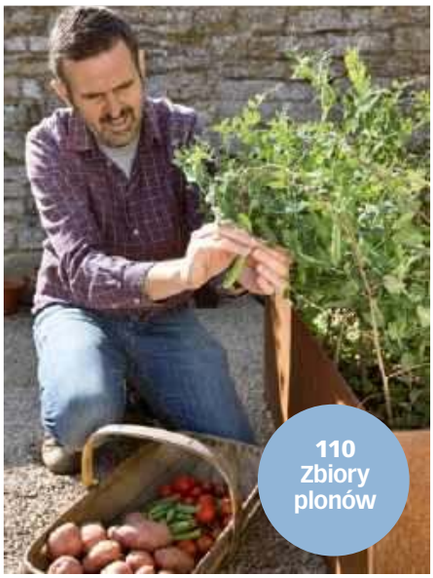

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

PLUS Pielęgnacja roślin wodnych ■ Rozmnażanie rojnika ■ Przerywanie cebuli ■ Sadzenie późnych ziemniaków ■ Zbiór nasion

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU

Nadaj kształt zimozielonym żywopłotom

Po zakończeniu sezonu lęgowego przytnij zimozielone żywopłoty, aby utrzymać je w dobrej kondycji. Zimozielone rośliny są popularnym schronieniem wielu ptaków śpiewających, dlatego zanim zaczniesz przycinanie, sprawdź, czy żadne ptaki już w nim nie gniazdują. Na koniec wyrwij chwasty rosnące wzdłuż podstawy żywopłotu.

1 **UMIEŚĆ** wysokie tyczki wzdłuż żywopłotu. Przywiąż do nich sznurek, za pomocą którego ustalisz wysokość cięcia. Przytnij boki w taki sposób, żeby zwężały się ku górze.

2 **TRZYMAJ** nożyce płasko, aby równo przyciąć na górze. Cofaj się wzdłuż żywopłotu i poobcinaj wystające gałęzie.

3 **USUŃ** z żywopłotu przycięte łodygi. Zbierz je na plandekę i zanieś na kompostownik.

Monty używa płynnego nawozu z wodorostów, który zapewnia egzotycznym roślinom doniczkowym składniki odżywcze

Nawieź egzotyczne rośliny w pojemnikach

Nawieź egzotyczne rośliny w doniczkach, aby dodać im energii i utrzymać w doskonałej formie. Szybko rosnące rośliny, takie jak wianecznik (*Hedychium*), rącznik (*Ricinus*) i drzewo papierowe (*Tetrapanax*), wchłonęły już wszystkie składniki odżywcze zawarte w podłożu, co oznacza, że ich odżywienie zależy od ciebie.

Żeby zachować nawyk dokarmiania przez resztę sezonu wegetacyjnego, za każdym razem, gdy podlewasz rośliny, dodawaj do konewki płynny nawóz (połowę dawki). Do rośliny kwitnących użyj nawozu o wysokiej zawartości potasu, takiego jak np. do pomidorów, a do roślin liściastych – uniwersalnego.

Nie zapomnij

- **Podlewaj i ściółkuj rośliny na stanowiskach przy południowych ścianach – ich korzenie będą wysychać szybciej, niż rośliny uprawiane na otwartej przestrzeni**
- **Przygotuj glebę pod wysiew nasion trawy lub ułożenie darni poprzez odchwaszczenie i wyrównanie podłoża**
- **Zastosuj ochronę biologiczną, aby uporać się z opuchlakiem truskawkowcem, jeśli zauważysz ślady wygryzień na krawędziach liści roślin**

Uważaj na powój

Sprawdź, czy na brzegach rabat nie rośnie powój, ponieważ pozostawiony bez kontroli może zagłuszyć inne gatunki. Ta pnąca się roślina często wynurza się z ziemi w pobliżu krzewów i bylin, dlatego jest zauważana dopiero wtedy, gdy pojawi się na szczycie innej rośliny.

Przytrzymaj pędy przy ziemi i wyciągnij je. Korzenie będą wytwarzać więcej pędów, lecz regularnie wyrywaj je na poziomie gruntu, aby usunąć roślinę.

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU Obsadź wiszący kosz do cienia

1

2

3

4

Wypełnij wiszący kosz roślinami kochającymi cień, takimi jak paprocie, bluszcze i hosty – a także odmianami z wariegacją dla uzyskania koloru – żeby rozjaśnić ponure miejsce. Powieś kosz na niższych konarach drzew lub na wsporniku tak, aby przez większość dnia był w cieniu, ale łatwo dostępny do podlewania.

1 **WYBIERZ** wyścielony folią wiszący kosz. Wymieszaj trzy miarki beztorfowego podłoża uniwersalnego z jedną miarką perlitu lub grysu. To poprawi drenaż i sprawi, że kosz będzie wystarczająco lekki, aby można go było zawiesić. Częściowo wypełnij kosz ziemią.

2 **NAMOCZ** korzenie roślin przed wyjęciem ich z doniczek. Poluzuj korzenie u podstawy, a następnie umieść rośliny w koszu. Przesuwaj je, aby uzyskać jak najładniejszą kompozycję, zapewniając jednocześnie wszystkim roślinom przestrzeń do wzrostu.

3 **UZUPEŁNIJ** wolne miejsca dodatkowymi roślinami przy brzegach kosza i pomiędzy głównymi roślinami – można je ciasno włożyć pomiędzy bryły korzeniowe. Wypełnij wszystkie szczeliny większą ilością podłoża, aż powierzchnia będzie równa, tuż pod krawędzią kosza.

4 **GDY UZYSKASZ** zadowalający efekt, postaw kosz na pustym garnku, aby go podeprzeć, a następnie dobrze go namocz, używając konewki z sitkiem. Upewnij się, że podłoże jest nasiąknięte aż do samego dna, a następnie zawieś kosz w wybranym miejscu.

Nawadniaj topiary

Regularnie nawadniaj topiary, szczególnie te w doniczkach. Będą tego potrzebować, nawet jeśli padało, ponieważ deszcz często tylko zwilża liście i nie dociera do korzeni.

Rośliny zimozielone są wytrzymałe i niezawodne, ale powoli wykazują objawy stresu. Gubią liście i przypalają się, gdy korzenie są zbyt suche. Nawodnij korzenie, wolno podlewając donice od góry. Podlej trochę, poczekaj aż woda wsiąknie, a następnie powtórz czynność, tak aby woda nie spływała po bokach donicy tylko bezpośrednio wnikała w ziemię.

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/summer-watering po więcej informacji na temat podlewania latem

Użyj konewki, aby upewnić się, że woda dotrze do korzeni

SZYBKIE ROZWIĄZANIA

Sposobem na zwalczanie ślimaków bez użycia środków chemicznych jest zastawianie pułapek, aby je zwabić w miejsce z dala od wrażliwych roślin. Umieść stare cegły, gruz lub kawałki drewna w osłoniętym miejscu. Pomrowy i ślimaki będą się pod nimi ukrywać, aby schować się przed słońcem. Sprawdzaj te miejsca i pozbądź się tych, które znajdziesz.

eprasa.pl 4a7617577d

Powstrzymaj budleję przed wysiewem

Odetnij stare kwiatostany budlei, aby zapobiec rozsiewaniu się rośliny po całym ogrodzie. Przytnij pęd z kwiatostanem aż do pary liści, a wkrótce uzyskasz zdrowy, niekwitnący odrost, który przetrwa zimę i będzie można go skrócić wiosną.

Zbierz wszystkie roślinne resztki i przekompostuj je, jeśli kompostownik jest wystarczająco gorący, aby zabić nasiona, albo umieść je w koszu na odpady zielone. Wybieraj odmiany o sterylnych kwiatach, takie jak 'Unique', żeby uniknąć niechcianych sadzonek.

Przytnij kwitnące łodygi aż do pary zdrowych liści

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/august po więcej prac do wykonania w tym miesiącu w ogrodzie

Nożyce do trawy z krótką rączką pomagają dotrzeć do trudno dostępnych miejsc, np. pod krzewami

Uporządkuj brzegi trawnika

Przytnij krawędzie trawnika, aby zapobiec wdzieraniu się kłączy traw. Przejdź się wzdłuż krawędzi i za pomocą nożyc ręcznych lub mechanicznych (elektrycznych lub akumulatorowych) starannie przytnij trawę.

Użyj szpadla lub krawędziarki, żeby prostopadle do brzegów trawnika równo, pionowo odciąć krawędź, lekko podnosząc ziemię i korzenie chwastów, oddzielając je od brzegu. Taki zabieg stworzy wyraźną i czystą linię oraz odstęp między trawą a roślinami, co pomoże dłużej utrzymać uporządkowany trawnik. Usuń kłącza i korzenie trawy i wrzuć je do kompostownika.

Pobrane teraz sadzonki zdążą wytworzyć zdrowy system korzeniowy, aby przetrwać zimę w zimnym pomieszczeniu

Pobierz sadzonki zielne

Niektóre szałwie i penstemony nie przeżywają zimy, więc należy pobrać sadzonki zielne, aby zapewnić sobie partię roślin na przyszły rok. Zabranie teraz sadzonek gwarantuje, że ładnie się ukorzenią i przetrwają chłody; trzeba jednak zapewnić im odpowiednie warunki w inspekcie. Ponownie wysadzimy je do gruntu, gdy miną przymrozki. Sadzonki o długości około 5 cm należy pobrać z miękkich pędów bez kwiatów, obcinając je tuż pod węzłem łodygowym i usuwając dolne liście. Umieść po jednej sadzonce w każdym rogu kwadratowego naczynia z podłożem do sadzonek. Podlej, a następnie przykryj przezroczystą torbą, aby utrzymać wilgoć do czasu, gdy się ukorzenią.

Nie zapomnij

- **Podlewaj drzewa owocowe, szczególnie te rosnące w suchej glebie w pobliżu ścian**
- **Chroń winogrona przed osami, osłaniając owoce siatką lub wieszając w pobliżu fałszywe gniazdo os**
- **Wstrząsaj wiechami kukurydzy cukrowej, aby zapewnić równomierne zapylenie i rozłożenie ziaren wzdłuż kolb**
- **Osłoń jarmuż i brukselkę już teraz, żeby zapobiec uszkodzeniom wyrządzonym przez wiatr w nadchodzących tygodniach**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl 4a7617577d

Letnie porządki wśród róż

Usuń resztki płatków i owoce róż po zakończeniu kwitnienia. Za pomocą sekatora lub nożyc obetnij słabe łodygi kwiatowe i nadaj kształt roślinie, odcinając stare pędy, które wystają poza krzew. Przytnij te niesforne pędy poniżej pozostałych, aby odrost ponownie nie zepsuł kształtu.

Zgrab i zbierz wszystkie śmieci do taczki lub pojemnika. Jeśli problemem są choroby grzybowe, takie jak czarna plamistość. Zmniejsz jej rozprzestrzenianie się wyrzucając resztki roślinne do ogrodowego kosza na śmieci, a nie na kompostownik.

Przytnij całe łodygi kwiatowe, żeby pobudzić krzew do silnego wzrostu

Nie zapomnij

- **Wysiej odporne rośliny jednoroczne, takie jak nagietek, chaber i ostróżka, żeby w przyszłym roku cieszyć się atrakcyjnymi kwiatami**
- **Obetnij przekwitłe kwiatostany lawendy. Aby skrócić roślinę, przytnij nowe przyrosty. Nie odcinaj zdrewniałych łodyg.**
- **Usuwaj i uważaj na chwasty chowające się pośród wysokich bylin i krzewów**
- **Przycinaj pnące róże, które zakończyły kwitnienie i podwiązuj młode pędy, które zakwitną w przyszłym roku**

Skorki lubią ciemne, przytulne wnętrza doniczek pełnych słomy

Ochroń dalie przed skorkami

Wyłap skorki, żeby nie zdziesiątkowały kwiatów dalii. Weź małą doniczkę i napełnij ją słomą. Rozdrobniony papier lub zwinięta tektura falista również się przydadzą. Umieść doniczkę do góry dnem na tyczce na wysokości kwiatów.

Skorki żerujące nocą z radością przyjmą takie gniazdo, aby schronić się w nim w ciągu dnia, więc sprawdź rano i wytrząśnij skorki, przenosząc je w miejsce, w którym wyrządzą mniejsze szkody.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/pruning,** po więcej informacji na temat wykonywania właściwego cięcia

Popraw wygląd donic, usuwając wszystkie zwiędnięte, zeschnięte czy uszkodzone części roślin

Oczyść rośliny w pojemnikach

Wycinaj uszkodzone liście roślin w pojemnikach, aby nie zepsuły całej kompozycji. Miękkie liście, zniszczone przez wiatr i burzę, nie odrosną, więc najlepiej od razu je usunąć, aby pobudzić roślinę do zdrowszego rozwoju.

W tym miesiącu rośliny w pojemnikach mogą być bardzo rozrośnięte, więc usunięcie liści poprawi cyrkulację powietrza. Wszelkie luki powstałe w kompozycjach zostaną wkrótce wypełnione otaczającymi je roślinami

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU

Posadź w donicach młode naparstnice

Upewnij się, że sadzonki naparstnicy wysiane wcześniej w tym roku są przygotowane do jesiennego sadzenia. Przesadź je teraz do doniczek i postaw w zacisznym miejscu, żeby mogły się rozrosnąć. Szybko ukorzenią się w doniczkach.

1 **WYJMIJ** sadzonki z doniczki, żeby sprawdzić, czy korzenie są wystarczająco mocne, aby można je było posadzić w większym pojemniku. Korzenie powinny być w pełni widoczne po bokach bryły korzeniowej.

2 **ROZDZIEL** młode rośliny od siebie, trzymając je podczas podziału za korzenie. Uważaj, aby nie stracić przy tym zbyt dużej ilości ziemi.

3 **UMIEŚĆ** każdą nową roślinę na środku małej doniczki i wypełnij uniwersalnym podłożem bez torfu. Dociśnij delikatnie sadzonkę, a na koniec dobrze podlej wodą.

Przed zbiorem poczekaj, aż nasiona kwiatów przeschną i dojrzeją, w przeciwnym razie nie wykiełkują pomyślnie

Kontynuuj zbiór nasion z kwiatów

Przedłuż życie kwiatowych grządek, zbierając darmowe nasiona z bylin i roślin jednorocznych, które zakwitły.

Wybierz suchy dzień i zbierz nasiona do papierowej torby. Sprawdź, czy są dojrzałe. Powinny być łatwe do usunięcia z łodyg lub łusek. Rośliny baldaszkowate, takie jak orlaja, koper włoski, aminek i jarzmianka, idealnie nadają się teraz do zbioru nasion.

Być może będą wymagały dłuższego suszenia, w takim przypadku umieść je na papierze na nasłonecznionym parapecie. Po wysuszeniu wybierz nasiona i przechowuj w opisanych kopertach. Będą gotowe do jesiennego lub wiosennego siewu.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/sowing** po więcej informacji na temat uprawy roślin z nasion

DOBRA RADA

Nadszedł dobry czas na ścięcie i wieszanie kwiatów do suszenia, żeby nie uszkodziła ich jesienna aura. Przegorzan, krwawnik, szałwia muszkatałowa i łyszczec tworzą piękne bukiety suszonych kwiatów. Zetnij kilka łodyg kwiatowych, przytnij dolne liście, a potem powieś do góry nogami w suchym i przewiewnym pomieszczeniu.

Usuń przekwitnięte floksy

Nadal ścinaj stare kwiatostany floksów, żeby pobudzić do dalszego kwitnienia w tym roku. Floks łatwo kwitnie, więc naprawdę warto zadbać o utrzymanie tej rośliny w dobrej kondycji, ale należy to zrobić od razu, więc zetnij stare kwiaty, gdy tylko stracą żywotność.

Odetnij wszystkie wiotkie, słabe łodygi i po prostu usuń stare kwiaty, żeby wzmocnić silniejsze i sztywniejsze pionowe łodygi, które jeszcze urosną i będą kwitły aż do jesieni.

Sprawdź, czy wszystkie podpory roślin są mocno osadzone, żeby łodygi kwiatowe nie przewracały się podczas mokrej i wietrznej pogody.

Często usuwaj wyblakłe, wyschnięte kwiaty, żeby zapewnić ciągłość kwitnienia

eprasa.pl 4a7617577d

Stwórz małą, kamienistą, łagodnie opadającą ku wodzie plażę, która umożliwi stworzeniom swobodny dostęp do wody

Zadbaj o rośliny wodne

Przeprowadź zabiegi pielęgnacyjne w oczku wodnym, aby stworzyć jak najlepsze warunki dla rozwoju roślin wodnych oraz wszystkich dzikich stworzeń, które przyciągają. Warto poczekać z tym do tego miesiąca – dzięki temu nie zakłócisz wiosennych godów.

Do stworzenia różnorodnych miejsc lęgowych dla owadów i płazów będziesz potrzebować podwodnych roślin natleniających, roślin o pływających liściach oraz tych przybrzeżnych, umieszczonych tuż przy brzegu na płytko zanurzonych półkach; niektóre stworzenia potrzebują otwartej wody oraz wolnej przestrzeni na dnie oczka. Rośliny wodne o dużej sile wzrostu z chęcią pobiorą składniki odżywcze znajdujące się w wodzie, dzięki czemu nie rozwiną się w niej glony, które w przeciwnym razie mogłyby zakwitnąć i zmienić jej barwę na zieloną – dzieje się tak, gdy w oczku zbierze się zbyt dużo składników pokarmowych.

Podwodne rośliny natleniające szybko się rozprzestrzenią, dlatego wystarczy posadzić jedną małą sadzonkę na metr kwadratowy powierzchni wody. Będą wymagały regularnego przerzedzania. Rośliny o pływających liściach powinny pokryć około 30-50 procent powierzchni wody, aby zapewnić właściwą równowagę między cieniem a otwartą wodą. Wybierz też miejsce nad wodą, w którym pozostawisz małą, płytką plażę bez roślin.

KROK PO KROKU Pielęgnacja roślin wodnych

1 **SPRAWDŹ**, czy pod wodą nie ma martwych, gnijących liści – jeśli je znajdziesz, usuń je. Podążaj za prowadzącymi od nich pędami i przytnij je możliwie jak najbliżej korony rośliny.

2 **PRZYTNIJ** rośliny pływające u nasady korony, używając do tego ostrych nożyczek. Utnij obumarłe kwiaty z roślin przybrzeżnych, aby ponownie zakwitły.

3 **PRZERZEDŹ** rośliny o dużej sile wzrostu, aby nie zarosły całego oczka. Wyrywaj je garściami, aż zapewnisz miejsce do rozwoju innych gatunków.

4 **NAMOCZ** trochę gliniastej ziemi w dłoni i wciśnij w nią granulowany nawóz o spowolnionym działaniu. Ulep z niej kulkę, po czym wciśnij ją do kosza z rośliną wodną, aby ją dokarmić.

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU

Rozmnóż skrzydłokwiaty

Podział kęp skrzydłokwiatów pozwoli ci utrzymać te pożyteczne rośliny doniczkowe w szczytowej kondycji oraz powiększyć ich kolekcję. Jeśli posiadasz egzemplarz, który szybko usycha i wygląda, jakby miał w doniczce ściśnięte korzenie, podział kępy sprawi, że będzie miał więcej miejsca do wzrostu, a ty nie będziesz musiał przejmować się zestresowaną rośliną.

1 **WYJMIJ** skrzydłokwiat z doniczki, kiedy korzenie zaczną wyrastać przez otwory w dnie. Rozluźnij korzenie i podłoże, aby rozplątać bryłę korzeniową.

2 **ROZDZIEL** roślinę na części. W twojej doniczce może znajdować się kilka mniejszych roślin, lecz jeśli masz tylko jedną, delikatnie ją podziel, tak by każda z nowych sadzonek miała korzenie.

3 **NAPEŁNIJ** nowe doniczki uniwersalnym podłożem do roślin doniczkowych i umieść w każdej po jednej sadzonce. Dodaj trochę więcej podłoża, dobrze dociśnij i obficie podlej.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

Zraszanie roślin powinno być zabiegiem uzupełniającym, a nie zastępującym podlewanie

Nawadniaj oplątwy

Regularnie zraszaj swoje oplątwy wodą z butelki ze spryskiwaczem, aby były odpowiednio nawodnione pomiędzy kąpielami. Jeśli rośliny znajdują się w łazience, gdzie często korzystasz z prysznica, powinny mieć już zapewnione odpowiednie nawilżenie bez konieczności dodatkowego zraszania.

Zraszaj liście, kiedy wyglądają na suche, wykorzystując do tego deszczówkę lub wodę destylowaną, jeśli to możliwe. Upewnij się, że rośliny stoją w miejscu, które jest jasne, ale osłonięte przed bezpośrednim słońcem, na przykład na parapecie.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/house-plants** po więcej porad dotyczących roślin doniczkowych

Podlej rośliny bromeliowate

Kontynuuj uzupełnianie wody w doniczkach z bromeliowatymi, aby utrzymać ich piękny i zdrowy wygląd. Rośliny tego gatunku mają tendencję do zasychania, zwłaszcza te uprawiane w pomieszczeniach – sytuację dodatkowo może pogorszyć obecność klimatyzacji w pokoju – dlatego trzymaj je z dala od kaloryferów i grzejników.

W przypadku bromeliowatych czerpiących wodę z umieszczonej pośrodku rozety liści należy ją opróżnić, a następnie ponownie napełnić – najlepiej wodą przegotowaną, która wystygła do temperatury pokojowej – dzięki temu nie dopuścisz do zepsucia wody. Natomiast u bromeliowatych bez rozet utrzymuj podłoże stale lekko wilgotne, lecz nie mokre.

Niektóre bromeliowate czerpią wodę, która zebrała się w rozecie pośrodku rośliny

Nie zapomnij

- **Zanim wyjedziesz na urlop, porządnie podlej rośliny doniczkowe i przenieś je w chłodniejsze miejsce, aby na dłużej zachowały wilgoć**
- **Przykryj odkryte podłoże ściółką dekoracyjną, aby zapewnić korzeniom chłód**
- **Co dwa tygodnie, w trakcie podlewania, podaj roślinom liściastym uniwersalny nawóz w płynie**

eprasa.pl 4a7617577d

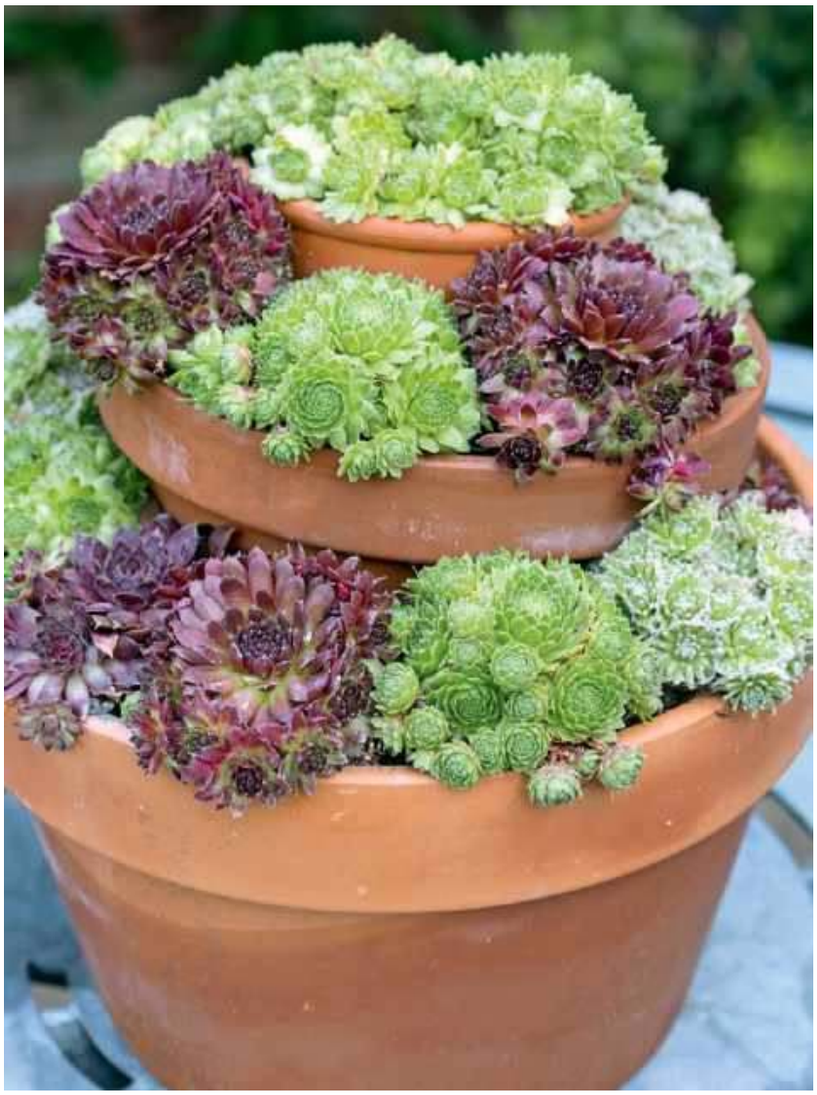

Rozmnażanie rojników w celu stworzenia kreatywnych dekoracji w donicach jest tanie i proste

Podziel rozety rojników

Rozmnóż rojniki (*Sempervivum*) poprzez podział rozet. To prosty sposób na pozyskanie zapasu nowych roślin, które można wykorzystać jako element kompozycji z mieszanych kwiatów. Po kwitnieniu rozety zamierają, dlatego tak ważny jest ich regularny podział. Młode rozety rozrosną się i wkrótce kilka z nich wypełni doniczkę.

Rojniki są idealne do uprawy w pojemnikach lub w ubogiej, przepuszczalnej ziemi, a także w ogrodach skalnych. Lubią mocne słońce i są całkowicie mrozoodporne pod warunkiem, że ich nie przelejesz. Występują w wielu kolorach i formach, co umożliwia stworzenie wielobarwnego dywanu o zróżnicowanej strukturze lub robiących wrażenie, dekoracyjnych aranżacji w pojemnikach.

Czas kwitnienia zależy od odmiany oraz wieku rozety. Chcąc szybko uporządkować roślinę zamarłą po kwitnieniu, usuwamy z niej martwe liście, po czym w puste miejsce sadzimy młodą rozetę. Jeśli chcesz kupić nowe rośliny wybierz te, które mają więcej niż jedną rozetę – dzięki temu będziesz mieć pewność, że masz zapasowy egzemplarz na wypadek, gdyby któraś z nich od razu przeszła w kwitnienie.

KROK PO KROKU Podziel i rozsadź rojniki

1 **OPUKAJ** pojemnik, aby wyjąć z niego roślinę. Podziel ją, delikatnie rozdzielając korzenie i odrywając po jednej sadzonce naraz. Podczas odrywania przytrzymaj resztę korzeni dłonią, aby podczas rozdzielania ich nie uszkodzić.

2 **ZERKNIJ** pod główną rozetę liści i sprawdź, czy żadne z nich nie są uszkodzone lub obumarłe. Uszczyknij palcami te, które są suche i brązowe, a nożyczkami przytnij długie, postrzępione korzenie na długość 4 cm.

3 **NAPEŁNIJ** doniczkę piaszczystym, przepuszczalnym podłożem i dobrze je dociśnij. Z pomocą sadzaka lub ołówka zrób w nim otwór, po czym umieść w nim korzenie. Dociśnij sadzonkę, tak by podstawa rozety znajdowała się tuż nad powierzchnią.

4 **PODLEJ** delikatnie każdą nową roślinę, używając konewki z drobnym sitkiem. Tym razem podlej obficie, potem wystarczy robić to tylko od czasu do czasu. Umieść doniczki na jasnym, słonecznym stanowisku, gdzie nie zostaną zalane, kiedy spadnie deszcz.

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU

Zasadź w workach późne ziemniaki

Zasadź w workach w szklarni kilka młodych ziemniaków, takich jak 'Charlotte' lub 'Nicola', aby otrzymać wyjątkowe, bożonarodzeniowe zbiory.

Nie są one mrozoodporne, dlatego uprawiaj je w szklarni. W miarę wzrostu pędów dosypuj podłoża i regularnie je podlewaj.

1 **NAPEŁNIJ** do 1/3 wysokości 40-litrowy worek beztorfowym podłożem do warzyw wymieszanym z iłem oraz odrobiną nawozu do ziemniaków.

2 **UMIEŚĆ** na powierzchni trzy lub cztery sadzeniaki. Jeśli je podkiełkowałeś, umieść je kiełkami

3 **ZAKRYJ** bulwy 10-centymetrową warstwą podłoża. Wyrównaj i dociśnij, a następnie podlej, aby pobudzić wzrost kiełków. Upewnij się, że mają dostęp do światła.

Im lepszy przepływ powietrza, tym szalotki szybciej wyschną

Wysusz szalotki

Przygotuj kawałek siatki na ławce ze sztachetami lub wykorzystaj skrzynię siatkową, na których będziesz mógł rozłożyć szalotki do wyschnięcia, przygotowując je w ten sposób do przechowywania. Dobry przepływ powietrza jest potrzebny do tego, by zewnętrzne, cienkie jak papier łuski były na tyle suche, że ochronią znajdującą się w środku cebulę przed gniciem.

Suszenie na ławce w szklarni zajmie dwa tygodnie – po tym czasie możesz odciąć korzenie i suche liście. Tak przygotowane bulwy przechowuj w worku raszlowym, w chłodnym, ciemnym i przewiewnym miejscu.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/shallots** po porady dotyczące przyszłorocznych zbiorów

DOBRA RADA

Rozmnóż rozmaryn poprzez sadzonki wierzchołkowe lub z pędów bocznych z tzw. piętką. Materiał pobierz wcześnie rano. Oderwij 10-centymetrowe kawałki pędów tak, by pozostały na nich piętki lub utnij je ostrym, czystym nożem. Usuń dolne liście, odsłaniając 6-centymetrowy kawałek łodygi. Wsadź sadzonki do doniczek z gruboziarnistym podłożem, podlej i umieść na blacie w szklarni.

Nie zapomnij

- **Zacznij podlewać posadzone w doniczkach bulwy cyklamenów, aby pobudzić je do wypuszczania nowych listków**
- **Zraszaj pobrane sadzonki, aby nie dopuścić do ich usychania**
- **Zacznij sadzić przygotowane cebulki hiacyntów, aby zdążyły zakwitnąć jesienią**
- **Zbieraj bakłażany, papryczki chili, papryki i melony**
- **Pobierz sadzonki roślin rabatowych, by móc je posadzić w przyszłym roku**
- **Otwieraj drzwi i otwory wentylacyjne w szklarni, zwłaszcza w cieplejsze dni**

Usuń kurz z liści cytrusów

Dzięki usunięciu z liści kurzu i pleśni poprawisz zdolność rośliny do przekształcania energii słonecznej w cukry, a przy okazji sprawdzisz, czy nie ma na nich szkodników, takich jak czerwce.

Zwilż ściereczkę deszczówką. Następnie przetrzyj nią liść, podtrzymując go od dołu dłonią, ewentualnie wykorzystaj całą długość ramienia, aby podeprzeć cały pęd, na którym chcesz wytrzeć liście. Zawsze przecieraj w kierunku do siebie, aby zapobiec ich zniszczeniu. Już po kilku dniach zauważysz różnicę w tempie wzrostu.

Usuwanie kurzu i zanieczyszczeń z liści sprawia, że są one bardziej zdolne do przeprowadzenia fotosyntezy

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

eprasa.pl 4a7617577d

Usuń więdnące ogórki i kontynuuj podlewanie

Nadal sprawdzaj, czy końcówki ogórków nie więdną. To sucha zgnilizna wierzchołkowa, która wywołana jest niedoborem wapnia, łatwo jednak jej zapobiec. Rzadko kiedy zachodzi potrzeba podawania dodatkowej dawki nawozu, chyba że rośliny rosną w doniczkach lub workach.

Najpierw zbierz owoce dotknięte chorobą. Chcąc otrzymać idealne ogórki musisz naprawdę pamiętać o ich konsekwentnym podlewaniu i zapewnieniu przepływu świeżego powietrza w szklarni. Dzięki temu rośliny będą w stanie pobrać wystarczającą ilość wody, a składniki odżywcze dotrą do części wierzchołkowych owoców.

Sucha zgnilizna wierzchołkowa zaczyna się od części wierzchołkowej owocu, lecz może się szybko rozprzestrzenić

Jeśli to możliwe, zbieraj całe grona pomidorków koktajlowych – te, które nie dojrzały w pełni będą wkrótce gotowe do zjedzenia

Sprawdź dojrzałość pomidorów

Zacznij sprawdzać dojrzałość pomidorów po tym, jak zaczną zmieniać barwę z zielonej na czerwoną, żółtą, pomarańczową lub odpowiednią dla odmiany. Lekko je ściśnij lub zerwij jeden owoc i spróbuj. Zetnij liście dokoła dojrzewających gron, aby docierało do nich więcej światła – dzięki temu będą równomiernie dojrzewały.

Podczas zbierania owoców, ścinaj grona tuż przy głównym pędzie. Zmniejsz teraz ilość podawanej roślinom wody, zwłaszcza jeśli regularnie wycinasz liście – dzięki temu owoce nie popękają i ich smak będzie intensywniejszy.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/greenhouse** po więcej porad na temat uprawy roślin w szklarni

Umieść doniczki na macie nawadniającej

Wyłóż matą nawadniającą kuwetę na blacie w szklarni, aby zapewnić roślinom odpowiednie nawodnienie, kiedy nie jesteś w stanie codziennie ich podlewać.

Tego typu maty skutecznie gromadzą wodę, która przenika od dołu do podłoża znajdującego się w stojących na nich doniczkach. Niektóre systemy nawadniające posiadają oddzielne źródło wody w postaci wiadra lub innego zbiornika oraz knot prowadzący od maty do zbiornika, który pobiera z niego wodę i doprowadza do maty.

Upewnij się, że podłoże w doniczkach jest w bezpośrednim kontakcie w matą

SZYBKIE ROZWIĄZANIA

Wysiej teraz pietruszkę, aby zimą otrzymać młode liście. Wysiej jej dużo, ponieważ w zimnej porze roku nie odrośnie po zebraniu.

Wysiewaj nasiona rzadko w kuwetach. Przykryj je 2-milimetrową warstwą przesianego podłoża, a następnie wstaw kuwetę do płytkiego pojemnika z letnią wodą i wyjmij ją dopiero, gdy powierzchnia podłoża będzie wilgotna.

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl 4a7617577d

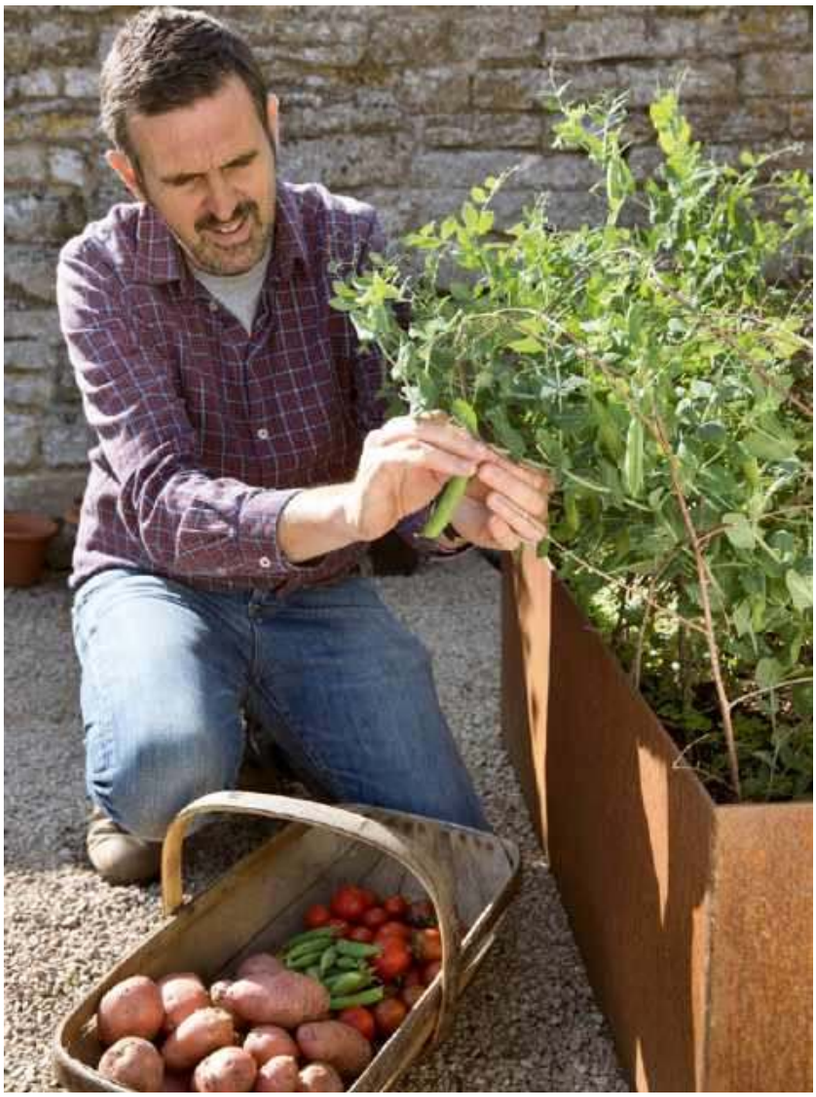

Częste przeprowadzanie zbioru zachęca rośliny owocujące, takie jak groch, do zawiązywania nowych owoców

Zbiór plonów

O tej porze roku wiele owoców i warzyw jest potencjalnie gotowych do zbioru. Dlatego teraz najistotniejsze jest wykształcenie w sobie nawyku spacerowania po ogrodzie każdego ranka lub wieczoru, aby sprawdzić wszystkie rośliny jadalne i ocenić, co takiego można zebrać. Jeśli poświęcisz im należytą uwagę, będziesz mieć pewność, że zbierasz je w szczycie dojrzałości.

W przypadku posadzonych wiosną cebuli i czosnku, to po liściach poznasz, czy są one gotowe do zbioru. Jak tylko zaczną żółknąć, można je wykopać. Średniowczesne ziemniaki i odmiany późne będą w tym miesiącu również gotowe do wykopków, chociaż jeśli chcesz uzyskać większe bulwy, pozostaw te drugie w ziemi do następnego miesiąca, pod warunkiem, że ich liście nie więdną i nie ma na nich oznak zarazy.

Groch wysiany w czerwcu będzie w tym miesiącu wykształcać strąki. Zbieraj je, kiedy są świeże i błyszczące, a nasiona w środku nie będą się jeszcze mocno wybrzuszać.

KROK PO KROKU Co zbierać w tym miesiącu

1 BURAK LIŚCIOWY można zbierać przez cały rok, a jeśli będziesz to robić regularne, rośliny będą produkować jeszcze więcej liści. W pierwszej kolejności wyrywaj lub ścinaj liście zewnętrzne.

2 FASOLA WIELOKWIATOWA smakuje najlepiej, gdy strąki są jeszcze jasnozielone i wąskie, a nie grube i wyrośnięte. Zerwij te starsze, aby pobudzić roślinę do produkcji nowych.

3 OREGANO, a w szczególności młode liście zbierane z górnej części pędu, jest idealnym dodatkiem do zup i gulaszy. Regularny zbiór zagęści roślinę i pozwoli utrzymać jej zwarty pokrój.

4 PAPRYCZKI CHILI łatwo zebrać ścinając nożyczkami. Możesz je zebrać w dowolnym czasie, ale jeśli chcesz, aby osiągnęły szczyt pikantności, pozwól im dojrzeć na łodydze.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl 4a7617577d

Usuń niesforne liście, po czym przytnij końcówki głównych pędów, aby roślina mogła skierować energię do dojrzewających owoców

Przytnij kabaczki i dynie

Przytnij wierzchołki pędów dyni i kabaczków, aby powstrzymać rośliny przed zarośnięciem całej grządki warzywnej oraz by mogły włożyć energię w produkcję owoców. Przytnij niesforne pędy, które rozrastają się pomiędzy innymi roślinami i odetnij maleńkie owoce, które pojawiają się w tym miesiącu, pozwalając tym większym na osiągnięcie pełnej dojrzałości.

Podczas kontroli rozmiaru rośliny najpierw wytnij pędy z liśćmi, które wyglądają na zwiędnięte lub chore.

Możesz też wykorzystać małe kawałki wygiętego drutu, aby przymocować pędy z powrotem na wyznaczonym do ich uprawy miejscu na grządce. Upewnij się również, że liście nie zasłaniają rozwijających się owoców, tak by te drugie mogły dojrzewać w pełnym słońcu.

Przytnij maliny owocujące latem

Wytnij stare pędy malin letnich, które teraz zakończyły owocowanie. Możesz je skrócić przy samej ziemi.

Łatwo rozpoznasz stare pędy, będą wyglądały na bardziej zdrewniałe niż pozostałe. Wszystkie świeże, zielone pędy w rzędzie są tymi, które zaowocują w przyszłym roku. Podwiąż te najsilniejsze, tak by odległość pomiędzy nimi w rzędzie wynosiła 10 cm, a resztę przytnij tuż przy ziemi. Pędy rosnące poza głównym rzędem możesz wykopać.

Po usunięciu starych pędów przerzedź te nowe tak, by odległość pomiędzy nimi wynosiła 10 cm

Przepikuj wysiane latem cebule ozime

Aby wysiane tego lata do gruntu cebule lepiej przezimowały, należy je teraz przerzedzić. Docelowo odległość pomiędzy roślinami powinna wynosić 10-15 cm, lecz zacznij od 7-8 cm na czas zimy, a potem przerzedź je ponownie wiosną, kiedy wznowią wegetację. Jedną ręką przyciśnij korzenie rośliny, którą chcesz zatrzymać, a następnie ostrożnie wyrwij te, które chcesz usunąć.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/vegetable** po więcej porad

Dzięki przerzedzeniu siewek usprawnisz cyrkulację powietrza, co zapewni zdrowsze zbiory po zimie

Nie zapomnij

- **Przytnij zioła, aby uzyskać kolejną partię świeżych, smacznych liści do wykorzystania w kuchni**
- **Nadal dokarmiaj pomidory, dynie, cukinie, papryczki chili oraz ogórki nawozem o wysokiej zawartości potasu, aby lepiej owocowały**
- **Wysiej kapustę pak choi, chińską oraz mizunę na częściowo zacienionym stanowisku, gdzie podłoże dłużej trzyma wodę**
- **Wysiej na słonecznym stanowisku buraki liściowe, aby zapewnić sobie plony aż do wiosny**
- **Przekop rośliny przeznaczone na nawóz zielony, zanim zakwitną**

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

eprasa.pl 4a7617577d

KROK PO KROKU

Wysiej do gruntu szybko rosnące sałaty

Wysiej teraz nasiona sałat, aby zagwarantować sobie zapas liści na całą zimę. Jesienią, kiedy będzie można rozpocząć ich zbiór, spowolnią swój wzrost, dlatego wysiej tyle, na ile starczy ci miejsca. Wybierz mizunę, pak choi, rzeżuchę i kapustę sitowatą. Na wszelki wypadek przygotuj agrowłókninę, aby przykryć rośliny, kiedy będzie zimno.

1 **WYTYCZ** w ziemi szeroki rowek, wykorzystując do tego całą szerokość motyki, a następnie z pomocą konewki z sitkiem ostrożnie, lecz gruntownie podlej go wodą.

2 **ROZSYP** rzadko nasiona wzdłuż rowka. Te nasiona szybko wykiełkują w ciepłej glebie, dlatego nie siej zbyt wielu.

3 **PRZYKRYJ** nasiona 1,5-centymerową warstwą drobnej ziemi. Delikatnie dociśnij wzdłuż całego rowka tyłem grabi.

Wysadź do gruntu sadzonki buraka liściowego na zimę

Sadzonki buraka liściowego, które wysiałeś tego lata, powinny być gotowe do wysadzenia na zewnątrz. Jeśli zrobisz to teraz, ich korzenie dobrze się przyjmą, a ty będziesz cieszyć się zbiorem liści zimą.

Ta roślina lepiej się czuje w przepuszczalnej glebie i dobrze nasłonecznionym miejscu, chociaż poradzi sobie z cieniem lepiej niż większość warzyw. Odchwaść miejsce, w którym chcesz posadzić sadzonki, rozsyp tam nawóz uniwersalny i na końcu wyrównaj ziemię grabiami.

Przed sadzeniem dociśnij ziemię w rzędzie. Podlej sadzonki znajdujące się w doniczkach produkcyjnych, po czym rozsadź je w odległości 10 cm od siebie, w rzędach oddalonych o 45 cm. Dociśnij i na końcu podlej.

ODWIEDŹ stronę **www.GardenersWorld.com/fruit-veg** po więcej porad

WYPATRUJ późnej zarazy ziemniaka

Uważaj na znienawidzoną przez ogrodników zarazę atakującą ziemniaki i pomidory. Ta pojawiająca się dość późno choroba grzybowa może zniszczyć całą uprawę, a z pewnością uniemożliwi dłuższe przechowywanie zbiorów. Jeśli zauważysz duże, brunatne plamy na liściach i sczerniałe łodygi, zbierz owoce lub wykop bulwy i usuń roślinę. Wrzuć porażone części rośliny do kosza na odpady ogrodowe i od razu użyj zbiory, ponieważ nie nadają się one do przechowywania.

W następnym miesiącu

- **Wykop i osusz cebule mieczyków**
- **Wnieś rośliny doniczkowe z zewnątrz do domu**
- **Podejmij stosowne działania, aby odstraszyć opuchlaka truskawkowca**
- **Przygotuj więcej roślin do przyszłorocznych kompozycji kwiatowych, pobierając sadzonki z gatunków, które nie zimują w gruncie**
- **Uzupełnij luki na rabatach, wysiewając w nich trawy i późno kwitnące rośliny**

TEKST: ROSIE YEOMANS. ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; NICK SMITH

eprasa.pl 4a7617577d

NAJWIĘKSZY MAGAZYN

DLA BUDUJĄCYCH I REMONTUJĄCYCH DOM

NOWY NUMER JUŻ W SPRZEDAŻY!

BUDUJEMYDOM.PL

eprasa.pl 4a7617577d

Odpowiadamy na pytania ogrodników

Nasi eksperci zajmą się twoimi problemami ogrodniczymi, w tym chemikaliami w oborniku, kannami zjadanymi przez ślimaki i dziwnymi larwami

Anne Swithinbank
Anne to miłośniczka uprawy owoców, warzyw i roślin doniczkowych. Wcześniej była kierowniczką szklarni w RHS Garden Wisley.

Ashley Edwards
Jako główny ogrodnik charytatywnej organizacji Horatio's Garden, Ashley lubi dzielić się swoją pasją do roślin.

Pippa Greenwood
Pippa jest jednym z czołowych ekspertów w dziedzinie szkodników i chorób. Zajmuje się stosowaniem ekologicznych metod w ogrodnictwie.

P Co można dosadzić do letnich kwiatów, aby długo cieszyć się kolorowym ogrodem?

Ulrika Kuoppa-Jones, Oxfordshire

O ANNE ODPOWIADA: Moje dalie wolę trzymać oddzielnie, aby lepiej kontrolować uszkodzenia młodych pędów przez ślimaki. Bulwy można wykopać tuż po pierwszych jesiennych przymrozkach, a w listopadzie ponownie zasadzić tulipany. Bulwy dalii przechowujemy w chłodnym, suchym miejscu, chroniąc je przed mrozem. Wiosną przesadzamy do doniczek i pod koniec maja lub na początku czerwca sadzimy do gruntu. Zasiej w pobliżu cynie lub kosmos pierzasty.

Zwróć teraz uwagę na rośliny dwuletnie, takie jak miesiącznica, naparstnica i szałwia muszkatołowa, które można posadzić w miejsce jednorocznych, które zaczynają wypadać. Te dwuletnie będą kwitnąć od późnej wiosny do lata przyszłego roku.

Mieszanie roślin to świetna zabawa, więc zamiast miejsca zajmowanego przez jeden rodzaj roślin, można pomieszać go z jarzmianką, posadzonymi jesienią irysami holenderskimi lub czosnkami wyrastającymi pod koniec maja, a nieco później wieloletnimi przetacznikami lub żółtą rudbekią wielką (*Rudbeckia maxima*).

Połącz rośliny dwuletnie z bylinami, aby uzyskać dłużej kwitnące kompozycje

Trawy ozdobne dobrze komponują się z werbeną patagońską

O ASHLEY ODPOWIADA
Wybierz dużo wiosennych cebul – nie zajmują dużo miejsca. Wiosnę zwiastują przebiśniegi, wkrótce po nich narcyz 'Rijnveld's Early Sensation', a później kamasja Leichtlina (*Camassia caerulea leichtlinii*). Wielosił błękitny 'Northern Lights' kwitnie ponownie, jeśli jest przycięty i ma zwarty pokrój. Jeżeli w tym miejscu masz tylną ścianę, rozważ posadzenie przy niej pachnącej róży (*Rosa × odorata*) 'Mutabilis', o kwiatach zmieniających kolor od lata do jesieni.

Można dodać także późno kwitnące trawy – suche liście dodadzą struktury ogrodowi w zimie. Trzcinnik ostrokwiatowy 'Karl Foerster', o średnicy ok. 60 cm i wysokości ok. 1,8 m, będzie dobrym wyborem na małą obwódkę; rudbekia 'Goldsturm' zapewni fantastyczny jesienny pokaz, a jej żółte kwiaty złapią słabe wieczorne światło. Na zimę wybierz wolno rosnącą i pełną wdzięku *Mahonia gracilipes*.

P Moja dobrze podlewana cebula nie rośnie. Dlaczego?

Bob Sinclair, email

O PIPPA ODPOWIADA
Z tego co widzę nie ma śladów gnicia ani rozwoju grzybów. Korzenie i cebule wydają się zdrowe, chociaż nie widziałam piętki – spłaszczonego miejsca u nasady cebuli, z którego wyrastają korzenie.

Zauważyłam, że cebule były małe jak na sadzone w marcu. Zastanawiam się, czy nie było zbyt dużo lub zbyt mało wilgoci, ponieważ którykolwiek wariant (nadmiar lub niedobór) mógłby poważnie ograniczyć zdolność cebul do pęcznienia.

Następnym razem wybierz świeże miejsce dla swoich cebul, dodaj dużą ilość materii organicznej i nawóz o dużej zawartości fosforu. Zrób to i spróbuj złagodzić skutki ekstremalnych warunków pogodowych, a wszystko powinno być dobrze.

Dodaj materię organiczną, aby uzyskać lepszą wydajność gleby

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/URBAN COW; CAROLINE HUGHES; JASON INGRAM, MARC, PATRIK STEDRAK, СЕРГЕЙ КУЧУГУРНЫЙ / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Obornik koński może zawierać leki lub hormonalny środek chwastobójczy

P Czy mam się martwić obecnością leków weterynaryjnych w końskim nawozie?

Alan Fraser, Aberdeen

O ANNE ODPOWIADA Kiedy moja klacz mieszkała na dużym podwórzu, zbierałam obornik wyprodukowany tylko przez samą Raffie, wychodząc z założenia, że mogę uniknąć okresów, w których była właśnie odrobaczona lub potrzebowała leków.

Właściciele koni robią co w ich mocy, aby uniknąć nadmiernego odrobaczania, dostarczając weterynarzom próbki odchodów, aby można było podawać odpowiednie, minimalne dawki leków przeciwpasożytniczych. Jest to znacznie lepsze dla środowiska i powinno oznaczać, że w stercie końskich odchodów będzie mniej chemikaliów.

Rozkład leków jest bardzo złożony i zależy od wielu czynników, takich jak temperatura obornika, szybkość i czas jego rozkładu oraz pogoda.

Być może bardziej niepokojąca jest możliwa obecność w nim herbicydów z grupy regulatorów wzrostu. Stosowane do zwalczania chwastów doniczkowych i innych wieloletnich chwastów pastwiskowych, mogą przedostawać się przez zwierzęta i utrzymywać się w ich odchodach, powodując zniekształcenie wzrostu roślin uprawnych, takich jak pomidory i fasola. Aby uzyskać więcej informacji, skontaktuj się z właścicielami stajni.

P Jak najlepiej pozbyć się podagrycznika pospolitego?

H Banks, email

O ASHLEY ODPOWIADA Możesz spróbować usunąć kłącza, ale one ponownie wyrosną z pozostawionych maleńkich kawałków. Lepiej przykryć go kartonem i bardzo ciężką ściółką. Nadal będzie się pojawiał, ale znacznie łatwiej będzie go usunąć. Z biegiem czasu osłabnie i przestanie stanowić problem.

Pozbaw podagrycznik światła, a jego korzenie osłabną

Rak bakteryjny i srebrzystość liści są powszechne u roślin z rodzaju *Prunus*

P Co się dzieje z moją śliwą damascenką?

Phillippa, email

O PIPPA ODPOWIADA Wygląda na to, że na pniu znajdują się zrogowacenia i zaschnięty śluz, więc myślę, że twoje drzewo może być zakażone rakiem bakteryjnym.

W grę może wchodzić także srebrzystość liści – infekcja grzybicza. Patogen przenika przez otwarte rany, w tym przez cięcia. Jeśli jest obecny, gdy odetniesz martwą lub zamierającą gałązkę o średnicy większej niż szerokość kciuka, zwykle zobaczysz brązowawe plamy na drewnie.

Myślę, że najlepiej będzie wyciąć i wyrzucić drzewko, a jesienią kupić nowe i posadzić je w innym miejscu.

P Dlaczego liście mojego bananowca wysychają i rozrywają się na końcach?

Diane, email

O ANNE ODPOWIADA Kiedy liście bananowca są suche i brązowe na końcach oraz pękają wzdłuż bocznych nerwów liści, zwykle jest to spowodowane fizycznym uszkodzeniem: jasnym słońcem i ostrym wiatrem. Gigantyczne liście o kształcie wioseł początkowo są zwinięte. Jeśli zostaną podniszczone przed otwarciem, uszkodzenie przemieszcza się po krawędzi.

Podobnie, jeśli coś ugryzie zwinięty liść, ten rozwinie się z dziurami w poprzek, trochę tak jak papierowa wycinanka. Gdy nierozwinięty liść wyschnie i zostanie uszkodzony, będzie później brązowy i podarty na końcach.

Dzikie bananowce rosną w jasnych lasach lub na obrzeżach lasu. Jeśli twoja roślina znajduje się w odsłoniętym miejscu, możesz przenieść ją do bardziej zacisznego i lekko zacienionego miejsca

Skłonność liści bananowców do pękania zmniejsza opór wiatru

Obfite podlewanie latem sprzyja lepszemu kwitnieniu kamelii

P Czy „zestresowane" rośliny wytwarzają więcej kwiatów?

Andrew Robson, Birmingham

O ASHLEY ODPOWIADA W niektórych skrajnych przypadkach możesz uzyskać eksplozję kwiatów, gdy roślina, tuż przed śmiercią, będzie próbowała wykorzystać na kwitnienie całą pozostałą energię.

Są rośliny, które nie zakwitną tak łatwo, jeśli zapewni się im życie w luksusie. Nadmierne karmienie roślin nawozami bogatymi w azot lub nadmierna ilość wody może prowadzić do obfitego wzrostu liści i mniejszej liczby kwiatów. Przykładem są trawy ozdobne, a także wiele roślin śródziemnomorskich, które wolą słabą glebę. Ale w przypadku innych roślin – na przykład kamelii – latem ważne jest zapewnienie dużej ilości wody, aby wytworzyły się pąki kwiatowe na przyszłoroczny sezon. Zestresowana kamelia w najlepszym wypadku da ci tylko kilka kwiatów.

Ostatecznie chodzi o poznanie swoich roślin i wiedzę, w jakich warunkach rosły w naturze. Naśladowanie tego, możliwie jak najdokładniej, zapewni najlepsze rezultaty, jeśli chodzi o kwiaty i ogólną kondycję roślin.

eprasa.pl 4a7617577d

P Czy są petunie, które nie wymagają oszyszczania?

Frances Mills, email

O ANNE ODPOWIADA Jest coś nieprzyjemnie lepkiego w przekwitniętych kwiatach petunii i tak, uważam, że profesjonaliści wybierają „samooczyszczające" się odmiany.

Staromodne petunie wielkokwiatowe (*P. grandiflora*) wymagają usunięcia obumarłych kwiatów, lecz sterylne, kaskadowe supertunie, takie jak 'Honey' o żółtych kwiatach i mocno wybarwiona 'Black Cherry', już nie, ponieważ żadna z nich nie produkuje nasion. Obie są komercyjnie rozmnażane z sadzonek.

P Zostało mi trochę nawozu do róż. Czy mogę go użyć na trawniku?

Ross Robertson, email

O ASHLEY ODPOWIADA Nieorganiczne nawozy mogą siać spustoszenie wśród grzybów i ekosystemów w naszych ogrodach. Zamiast tego, do róż polecam organiczną ściółkę – a najlepszy jest domowy kompost.

Czy nawóz jest organiczny? Nawet jeśli tak, to każdy rozpuszczalny w wodzie nawóz przedostanie się do cieków wodnych lub wód gruntowych i może zaszkodzić środowisku.

Nawóz do róż jest zazwyczaj bogaty w składniki odżywcze, które pobudzają do kwitnienia, ale nawozy do trawników są tworzone w celu pobudzenia wzrostu liści. Jeśli zdecydujesz się nie dokarmiać trawnika, trawa stanie się mniej dominująca, a w rezultacie pojawią się polne kwiaty i chwasty, które są świetne dla owadów i zapylaczy.

Organiczne ściółki są naturalne i pomagają zatrzymać wodę w glebie

Suchsze warunki glebowe będą miały wpływ na kwitnienie dalii

P Moje czteroletnie dalie mają pąki i nie mają kwiatów. Dlaczego?

Ray Samphire, email

O PIPPA ODPOWIADA Czasami się zdarza, że całkowicie zdrowa dalia nie będzie dobrze się rozwijać, wytwarzając pąki kwiatowe, które nie otwierają się tak, jak powinny, albo otwierają się tylko częściowo lub będzie miała małe kwiaty. Uważam, że dzieje się tak prawie zawsze, gdy rośliny mają zbyt sucho.

Może to również świadczyć o występowaniu infekcji wirusowej, której typowymi objawami są żółte plamy na niektórych zniekształconych liściach w połączeniu z brakiem kwitnienia.

Bardzo często jednak widuję sytuacje, w których rośliny, na przykład dalie, wykazują objawy przez jeden rok, a następnie, gdy warunki się poprawią, znów wydają się zdrowe. Ale nie dajcie się zwieść, wirus nadal znajduje się w roślinie i łatwo może się rozprzestrzeniać. Sugeruję usunięcie i wyrzucenie wszystkich roślin wykazujących takie symptomy, nawet te mniej oczywiste.

P Dlaczego moja biała dalia ma również czerwone płatki?

Ian Drawbridge, Devon

O ANNE ODPOWIADA Dalie mają osiem zestawów chromosomów, a to – biorąc pod uwagę, że większość zwierząt i roślin ma tylko dwa – więcej, niż zasługują! Mają także ruchomy materiał genetyczny, który jest zdolny do przenoszenia się z jednego chromosomu na drugi, co czyni je genetycznie niestabilnymi i wyjaśnia, dlaczego są tak różnorodne i kolorowe. W niektórych przypadkach płatki będą nakrapiane kontrastowym kolorem.

Hodowcy rzucili się na różnice kolorystyczne i zwykle udaje im się je ustabilizować. W reakcji na przypadkową mutację lub nawet stres związany z pogodą, twoja dalia dała dwukolorowy efekt, ale to ponownie może się zmienić.

Losowe mutacje mogą powodować zaskakującą różnorodność kwiatów dalii

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/PEZ PHOTOGRAPHY; JASON INGRAM, ŁUKASZ SKOP, NNDANKO / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Stały poziom wilgoci pomaga uniknąć suchej zgnilizny wierzchołkowej

P Co się stało z moimi pomidorami?

Philip, email

O ASHLEY ODPOWIADA
To sucha zgnilizna wierzchołkowa, ale nie panikuj – jest bardzo powszechna i całkowicie uleczalna. Jest spowodowana brakiem wapnia.

Latem, kiedy gleba wysycha, wapń staje się trudniej dostępny dla rośliny, dlatego zawsze utrzymuj równomierną wilgotność podłoża. To jest jeszcze ważniejsze w przypadku roślin w doniczkach i pojemnikach.

Jedz nasiona maku lekarskiego (*Papaver somniferum*) tylko z tych roślin, których jesteś pewien

P Czy nasiona maku ogrodowego są jadalne?

Ian Tomisson, email

O ASHLEY ODPOWIADA
Nasiona maku używane do pieczenia chleba pochodzą z maku lekarskiego (*Papaver somniferum*). Możesz kupić jego nasiona, a później zebrać nasiona z makówek na chleb. Nigdy nie zbieraj nasion maku, którego nie uprawiałeś, ponieważ istnieje ryzyko, że mogą być skażone lub błędnie zidentyfikowane, i nigdy nie jedz żadnej innej części maku.

Wodą po kąpieli lepiej podlewać rośliny rosnące w gruncie niż w donicach

P Czy można używać wody po kąpieli do podlewania roślin w ogrodzie?

Sydney, Londyn

O PIPPA ODPOWIADA
Jeśli nie użyjesz naprawdę nadmiernych ilości żelu pod prysznic, mydła, szamponu lub innych środków chemicznych podczas kąpieli, nie wahałabym się ponownie wykorzystać wody do podlania swojego ogrodu.

Jednak używałabym tej wody do podlewania roślin w gruncie na otwartym terenie, ale nie do młodych roślin lub tych w doniczkach.

P Kto zrobił tak staranne rzędy dziurek?

Stephanie Bone, email

O PIPPA ODPOWIADA
To wygląda jak sprawka ślimaka, który uwielbia funkie. Można zobaczyć, że krawędzie niektórych dziurek mają cienki, szarawy wygląd: w tym miejscu mięczak otarł się z jednej strony liścia, pozostawiając nienaruszoną część powierzchni ochronnej na drugiej stronie.

Najlepszym sposobem, aby dowiedzieć się, czy to ślimaki muszlowe, czy nagie, to zostać na zewnątrz w mokry wieczór.

Uszkodzenia wywołane przez ślimaki ujawniają się w miarę rozwoju liści

eprasa.pl 4a7617577d

P Co to za larwy żyją w moim kompostowniku?

Mary Chaddock, email

O PIPPA ODPOWIADA

Wyglądają jak larwy gnojki wytrwałej (*Eristalis tenax*). Uwielbiają wilgotne miejsca, a nawet stojącą wodę, szczególnie taką z wysoką zawartością azotu (co jest bardzo prawdopodobne w wodzie kompostowej).

Mogą również przetrwać, gdy jest bardzo mało tlenu. Ich długi „ogon" to tak naprawdę rurka do oddychania, która umożliwia im dostęp do powietrza ponad lustrem wody.

Larwy gnojki uwielbiają miejsca wilgotne i bogate w składniki odżywcze

P Moja dobrze nawodniona szałwia doniczkowa traci kwiaty. Dlaczego?

Patricia Eaton, email

O ASHLEY ODPOWIADA

To normalne dla roślin, że zrzucają kwiaty, gdy zastępują je nowe, więc nie martwiłbym się tym. Szałwie nie lubią zbyt wilgotnej gleby, dlatego unikałbym codziennego podlewania, chyba że przeschną.

Radziłbym jak najszybciej przesadzić roślinę do gruntu lub do większej doniczki.

Kiedy zauważysz więdnięcie kwiatów, możesz przyciąć pędy, co pobudzi roślinę do wytworzenia większej liczby kwiatów.

Szałwia z czasem ma tendencję do drewnienia, dlatego należy robić sadzonki, aby w przyszłości można ją było zastąpić, a późną wiosną, gdy zaczną pojawiać się pędy, przyciąć roślinę do około jednej trzeciej jej wielkości. Nie rób tego wcześniej niż późną wiosną, ponieważ pozostawienie liści na zimę i wczesną wiosnę pomaga chronić roślinę przed mrozem.

Przed podlaniem sprawdź wilgotność podłoża w doniczce z szałwią

Pogoda może mieć wpływ na kwitnienie kukurydzy cukrowej

P Dlaczego mam dziwną minikolbę?

Phillippa, email

O ANNE ODPOWIADA

Kukurydza zaczyna od obupłciowych kwiatów, które zamieniają się w męską wiechę lub żeńską kolbę. Twoja roślina wpadła w zamieszanie, tworząc sześć odnóg z męskimi pylnikami, ale także dziwny zestaw znamion, z których jeden tworzy minikolbę. Coś – może pogoda – zakłóciła normalny rozwój.

Latem larwy owocówki jabłkóweczki żerują w jabłkach i gruszkach

P Jak mam używać nicieni przeciwko owocówce jabłkóweczce?

Malcolm Wilkie, East Sussex

O PIPPA ODPOWIADA

Za każdym razem, gdy aplikujesz nicienie, powinieneś użyć opryskiwacza z odpowiednim aplikatorem – czyli takiego, który rozpyla większe kropelki – lub konewki z większym sitkiem, ponieważ zapewni to swobodny, niezakłócony przepływ nicieni do miejsca docelowego.

Nicienie należy aplikować dwukrotnie, w odstępie dwóch tygodni, od września do października, w celu zwalczania larw owocówki. Spryskaj zarówno drzewo, jak i ziemię pod nim.

Opryskiwanie w tym momencie daje nicieniom dużą szansę na dotarcie do larw zaraz po opuszczeniu owocu. Większość porażonych owoców ma tendencję do opadania nieco wcześniej, więc może to również pomóc w określeniu, kiedy zastosować mieszankę nicieni.

Warto także dołożyć wszelkich starań, aby przyciągnąć jak najwięcej ptaków, chrząszczy i jeży, ponieważ one również pomogą zmniejszyć liczebność populacji.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/MARTINA UNBEHAUEN; TIM SANDALL, MARTINA SIMONAZZI / ADOBESTOCK

eprasa.pl 4a7617577d

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Może i czas biegnie za szybko, ale ogrodnicy mają mnóstwo pięknych wspomnień i zawsze na coś czekają – wyznaje **Alan**

„Wichr oto niszczy świeże maja pęki, Zbyt krótko trwają lata błogie lenna"* – tak pisał William Szekspir w *Sonecie 18*, a teraz, w sierpniu, owe lenna są jeszcze krótsze. Hej ho… Jako ogrodnicy jesteśmy bardziej świadomi przepływającego nam przez palce czasu, niż większość osób, bo jesteśmy na bieżąco ze zmieniającymi się porami roku: widzimy, jak zimna, mokra zima przechodzi w kapryśną wiosnę, potem ulotne lato, a następnie jesień stojącą pod znakiem porządków i znów zaczynamy wyglądać początku kolejnego roku.

Jak choć trochę spowolnić ten proces? Jak zatrzymać klepsydrę, w której przesypuje się piasek czasu? Nie damy rady. Jesteśmy tego świadomi, ale i tak chcielibyśmy zatrzymać cenne chwile naszych ogrodniczych sukcesów i kwiatowej chwały. Może już czas przypomnieć sobie, aby żyć chwilą – *carpe diem* – i cieszyć się tym, co mamy tu i teraz. Takie nastawienie pomaga też lepiej te chwile zapamiętać. Jeśli zatrzymamy się na chwilę, smakując szybko mijające radości, w kolejnych porach roku będziemy mogli do nich wracać wspomnieniami.

> Skoro wszystko dzieje się tylko raz, tym bardziej ważne jest, aby zapamiętywać cenne chwile triumfu doświadczane przez każdego ogrodnika chyba częściej, niż przez innych ludzi

W tym roku pierwiosnki na spłachetku łąki, którą sam posiałem, były żółte jak masło w kwietniu, a w maju ich kolor podbiły wczesne purpurowe storczyki. Było ich trzynaście. Próbowałem nie przejmować się tą liczbą – przykucnąłem, żeby lepiej przyjrzeć się ich burgundowym kwiatostanom z nadzieją, że przy odrobinie szczęścia rozmnożą się i w przyszłym roku ich kolonia będzie jeszcze większa. Nadal mam je przed oczami, choć zasłoniły je już szelężnik mniejszy, świerzbnica polna i chabry. Złocienie, które po nich zakwitły, wydały już nasiona i ustąpiły miejsca innym gatunkom.

Liście buka, które o tej porze roku są skórzaste i twarde, początkowo były miękkie jak sierść łani i gdy przeświecało przez nie słońce, miały pełen życia, limonkowo-zielony kolor. To one były „świeżymi maja pękami" i wiatr rzeczywiście je niszczył, choć pewnego majowego wieczora to grad uszkodził mi funkie. Nie, muszę pamiętać o urokach tego czasu, a związane z nim boleści skompostować gdzieś z tyłu głowy.

Pod koniec wiosny w mojej malutkiej nieogrzewanej szklarni stały sobie 222 sadzonki kosmosów. Kupiłem je tanio jako maleńkie rośliny i przesadziłem do beztorfowego podłoża, w którym przez dwa miesiące rosły zdrowo i nabierały krzepy. Pod koniec maja zasadziłem je wzdłuż ścieżki wiodącej do mojej głównej szklarni. Nadal pamiętam poczucie satysfakcji – zarówno ogrodniczej, jak i budżetowej – gdy przyjaciel powiedział mi, że widział w centrum handlowym sadzonki kosmosów po trzy funty. Teraz ich koronkowe liście i jasnoróżowe oraz białe kwiaty przypominają mi, jak mądrze zainwestowałem.

Tej wiosny głóg naprawdę dał z siebie wszystko – gdy zakwitł w maju, wodospady kremowych kwiatów dekorowały żywopłoty jak bożonarodzeniowe łańcuchy.

Czy tulipany kwitły już kiedyś tak wspaniale? Deszcze w połowie maja potężnie je nadwerężyły, ale do tego momentu zachwycały mnie bezustannie i dzięki smartfonowi mogę sobie przypominać, jak świetnie wyglądały i wynotować, które odmiany zamówić i zasadzić jesienią.

Jak większość ogrodników mam kłopot, żeby usiedzieć na miejscu, ale nauczyłem się już znajdować na to czas i pamiętać mądrość ludowego porzekadła: „Czasem sobie siedzę i myślę, a czasem tylko siedzę". Spoglądam na ogród i próbuję zapisać sobie w duchu, jak wygląda.

Kilka lat temu rozmawiałem z emerytowanym generałem, który brał udział w licznych kampaniach. Zapytałem go, czy zwolnił tempo odkąd przestał być żołnierzem. Czy czuje, że dni są teraz dłuższe? Odpowiedział, że nie i że im jest starszy, tym szybciej płynie czas.

Ale rozrzewniam się; jestem świadomy, że skoro wszystko dzieje się tylko raz, tym bardziej ważne jest, aby zapamiętywać cenne chwile triumfu doświadczane przez każdego ogrodnika chyba częściej, niż przez innych ludzi. Bardziej, niż inni czujemy zmiany pór roku; mamy miejsca w pierwszym rzędzie i honorowy obowiązek, aby hołubić każdą, każdziusieńką chwilę. To właśnie robię, a poza tym moje dalie za chwilę dadzą z siebie wszystko!

Alan

*tłum. Jan Kasprowicz – red.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM
ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN ILLUSTRATION

eprasa.pl 4a7617577d

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz,
Bożka Piotrowska,
Ewa Kuczyńska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2024 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 8/2024

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

wrześniowe wydanie

w sprzedaży pod koniec sierpnia

Topiary do donic i na rabaty

Wysiewy warzyw na zimę

Polecane sklepy ogrodnicze

Krotoszyn
Szkółka Bielawni Anna Bielawna
63-700 Krotoszyn, Ordonówny 1/lok. 6
66 471 28 30 • biuro@szkolkabielawni.pl
www.sklep.szkolkabielawni.pl

Nowodworce
Davis & Kryjan-Gardens s.c.
Centrum Ogrodnicze
16-010 Nowodworce, Kwiatowa 7
85 744 15 95 • ogrody@dkgardens.pl
www.dkgardens.pl

Płońsk
Centrum Ogrodnicze Eljan
09-100 Płońsk, Skarżyn, Wyszogrodzka 14
603 984 504 • info@eljan.eu
www.eljan.eu

Puławy
Centrum Ogrodnicze Ogród Marzeń
Aldona Sójka
24-100 Puławy, Lubelska 100
697 084 823 • szkolkisojka@gmail.com
www.szkolkisojka.pl

Suwałki
Centrum Ogrodnicze Ilex
Roman Marek Barwicki
16-400 Suwałki, Wojska Polskiego 56
87 566 61 91 • ilex.suwalki@op.pl
www.ilex.suwalki.pl

Tuczempy
Centrum Ogrodnicze Piotrów Alicja Piotrów
37-514 Tuczempy, Kwiatowa 7
16 623 19 84 • kwiaty.piotrow@wp.pl
www.ogrodnictwo-piotrow.pl

W tych sklepach zawsze znajdziesz magazyn „Gardener's World. Edycja Polska" oraz wydania specjalne.
Serdecznie zapraszamy wszystkie sklepy ogrodnicze do współpracy B2B:
22 257 84 99 (godz. 10:00–14:00) • prenumerata@avt.pl

eprasa.pl 4a7617577a

AURORA
garden

Biżuteria do donic i ogrodu – **ODKRYJ NASZE RZEŹBY**

www.aurora-garden.pl • tel. 796 881 848

eprasa.pl 4a7617577d

FISKARS

QUALITY SINCE 1649